Bits and pieces

deel 2

8 mei t/m 30 oktober 1993

1 (NL/BE) UN TRANSPORT BATTALJON

18 april
2 november
1993

in
voormalig
Joegoslavië

● Het kamp van de blauwhelmen waar ook eventuele gewonden worden opgevangen

'De Serviërs krijgen nu de schuld van alles'

door OTHON ZIMMERMANN

DEN HAAG — Op de gevel hangt nog steeds het koperen schild: Socialistische Federale Republiek Joegoslavië. Voor de deur twee personenwagens met diplomatiek nummerbord. Hoewel het land als zodanig niet meer zou bestaan, probeert de ambassade van 'Klein-Joegoslavië', oftewel Servië-Montenegro, zo goed en zo kwaad als het gaat haar werk te doen.

Na enig gekraak van sloten zwaait de deur open. Ljubinko Zivkovic, zaakgelastigde, verzucht dat het lijkt alsof hij uit een leprakolonie komt. Moeilijke tijden, beaamt hij. „Vooral nu. Met dit mooie weer ziet iedereen er blij uit op straat, maar ik krijg alleen te horen dat mijn volk uit moordenaars bestaat, dat de Serviërs de enige agressors zijn in Bosnië-Hercegovina."

Die opvatting bestrijdt Zivkovic ten stelligste. „De situatie is gecompliceerd. Het is bijna ondoenlijk te verklaren dat een conflict niet altijd is te vereenvoudigen tot zwart en wit. In Bosnië bijvoorbeeld, is alles grijs."

Diplomatenboekje

Volgens de zaakgelastigde — weliswaar officieel geaccrediteerd, maar toch maar niet opgenomen in het diplomatenboekje — is Nederland een land waar de mensenrechten hoog in het vaandel staan, maar waar de burgers tegelijkertijd emotioneel reageren. „De vooroordelen zijn er ingebakken, onbewust is men niet objectief meer. Ik, mijn volk, mijn land, wij krijgen de schuld van alles. Je voelt je daar heel rot onder.

„Ook in het diplomatieke circuit voel je je een paria. De uitnodigingen zijn schaars geworden. En als je zegt dat je een Serviër bent, zeggen ze op een bepaald naar toontje: 'oh...' Middenin de nacht gaat soms de telefoon en krijg je te horen dat je een misdadiger bent. Dit jaar was er voor het eerst ook geen uitnodiging voor de nieuwjaarsreceptie van de Koningin."

Gruweldaden

Hij stoort zich aan de enig overgebleven 'nuance': iedereen is schuldig in de oorlog in ex-Joegoslavië, maar de Serviërs het meest. „Hoe valt dat nou te meten. Moord is moord, en elke moord is even erg. Als er weer eens gruweldaden zijn gepleegd, wil ik niet kijken naar de insignes op de revers om te zien waar de dader vandaan komt. Het zijn misdadigers die gestraft moeten worden, ongeacht hun etnische achtergrond."

● Ljubinko Zivkovic, Joegoslavisch zaakgelastigde in Den Haag: „Ik ben eraan gewend geraakt te worden beledigd." FOTO LEO VAN VELZEN

Zivkovic berust in zijn lot. „Ik ben eraan gewend geraakt te worden beledigd. Maar de internationale sancties en het embargo treffen natuurlijk vooral de gewone burgers. Joegoslaven die naar hun vaderland zijn teruggekeerd, krijgen hun pensioen of aow niet uitgekeerd. Het wordt steeds moeilijker de 700.000 vluchtelingen op Servisch grondgebied, onder wie 50.000 moslims, niet te laten verkommeren. Ik heb hier op mijn bureau noodkreten van tien ziekenhuizen in Belgrado die schreeuwen om hulp. En hoewel humanitaire hulp niet onder het embargo valt, krijgen Joegoslaven hier op het postkantoor soms te horen dat zij geen medicijnen naar hun familieleden mogen sturen."

Oplossing

Volgens Zivkovic wordt een oplossing voor Bosnië-Hercegovina juist bemoeilijkt door de harde internationale strafmaatregelen. Hij denkt dat de Bosnische Serviërs zich hebben ingegraven. „Zelfs een nadrukkelijke oproep van de Servische president, Milosevic, om in te stemmen met het vredesplan van Vance en Owen, werd genegeerd. Zij denken inmiddels: hier heerst oorlog, wij hebben geen moer meer te maken met Belgrado. Daarbij vergeten zij dat een internationaal erkend en stabiel Joegoslavië de beste garantie is voor de veiligheid van de Bosnische Serviërs."

De staf van de ambassade is ondertussen op verzoek van buitenlandse zaken in Den Haag tot een minimum beperkt. „In feite spreekt u nu met heel de diplomatieke staf", zegt Zivkovic cynisch. Het statige herenhuis wordt verder gebruikt door een secretaresse, twee niet-diplomatieke ambtenaren en een vertaler. Heel wat minder dan de zes diplomaten en een totale staf van zestien man 'van voor de oorlog'.

„Werk is er genoeg. Het aantal burgers uit Servië-Montenegro in Nederland is door de oorlog verdubbeld tot naar schatting 30.000. Bovendien heeft Belgrado vorig jaar een visumplicht ingevoerd, in antwoord op de Nederlandse stap. „Nee, hier werken niet alleen Serviërs. Ik ben wel een Serviër, althans ik heb Servische ouders, maar bij de laatste volkstelling heb ik als nationaliteit 'Joegoslaaf' opgegeven. En dat voel ik mij nog steeds."

Het Vance-Owen-plan voor Bosnië-Hercegovina is in zijn ogen niet het beste, maar aangezien niets beters voorhanden is, moet het maar worden uitgevoerd. Het is in het belang van iedereen om het vredesplan te aanvaarden om eerst een einde te maken aan het moorden. Vervolgens kan altijd nog worden bezien wat er te verbeteren is. Met Joegoslavië valt volgens de diplomaat best te praten, 'maar niemand wil naar ons luisteren'.

Onvermijdelijk

„Het had nooit zover mogen komen. De Europese Gemeenschap had de afzonderlijke republieken niet mogen erkennen voordat de problemen onderling waren opgelost. Maar dat is verleden tijd. De gemaakte fouten zijn niet meer te herstellen. De politiek die nu wordt gevoerd, leidt onvermijdelijk tot een militaire interventie, de grootste idiotie van deze eeuw. Er is geen logisch doel. Wat wil men bereiken?"

Een enkele keer duikt Zivkovic nog wel eens op in een Balkan-grill, zoals de Joegoslavische restaurants nu meestal heten. „Dan voel ik even de oude vertrouwde sfeer van vroeger, van thuis."

'Plan klaar hebben om in te grijpen in Bosnië'

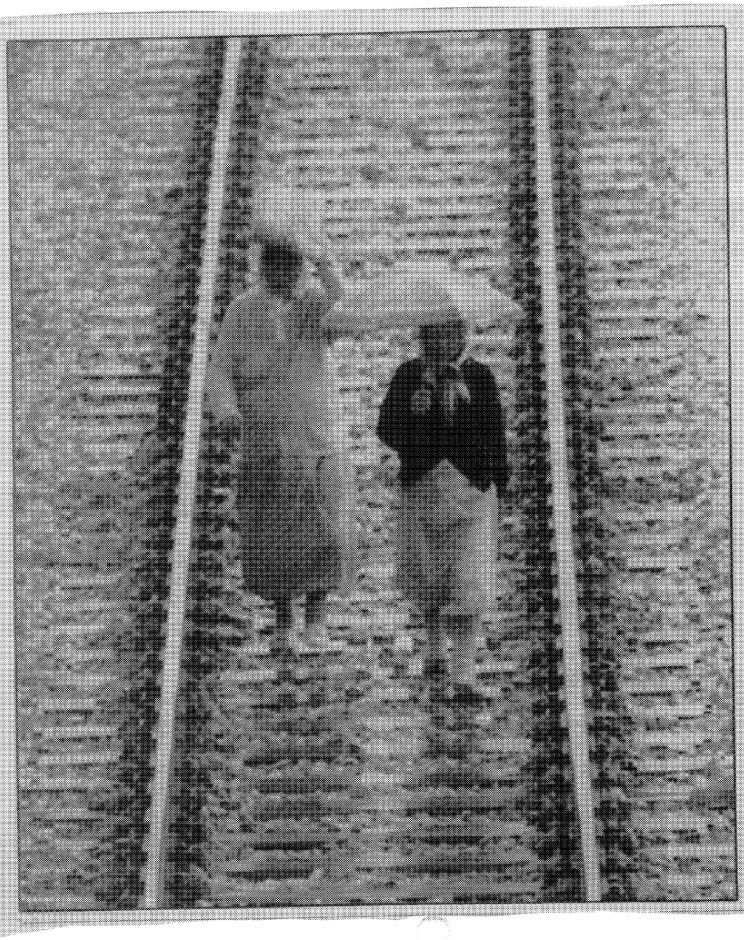

● Twee vrouwen keren terug naar een kamp voor vluchtelingen uit de door Bosnische Serviërs veroverde moslim-stad Srebrenica. Zij lopen over de bieis van de spoorlijn naar de stad Tuzla, in de buurt waarvan hun kamp ligt.
FOTO AP

LONDEN/SARAJEVO — De voorbereidingen voor militair ingrijpen in Bosnië-Hercegovina moeten doorgaan, ook als het parlement van de Bosnische Serviërs instemt met het vredesplan van de bemiddelaars Vance en Owen.

Dat heeft de Amerikaanse minister Christopher (buitenlandse zaken) gisteren in Londen gezegd.

Christopher, die in Europa rondreist om steun te vinden voor het Amerikaanse plan de Servische aanvoerlijnen te bombarderen en de moslims te bewapenen, sprak in de Britse hoofdstad met zijn Spaanse en Griekse collega's, Solana en Papakonstantinou. Vandaag doet hij Parijs en Moskou aan.

Bondgenoten

De missie van Christopher om de Amerikaanse bondgenoten op een lijn te krijgen, is bemoeilijkt door het besluit van de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic alsnog zijn handtekening te zetten onder het internationale vredesplan. Het wachten is nu opnieuw op het Bosnisch-Servische parlement, dat morgen beslist over aanvaarding van het akkoord.

„Mijn instructie is om met onze vrienden te praten over volgende stappen, daar sta ik nog steeds achter", aldus Christopher, die weinig geloof hecht aan Karadzic' handtekening. „Het is belangrijk dat wij een kant-en-klaar plan hebben om in te grijpen zodra de Bosnische Serviërs de afspraken schenden."

In Groot-Brittannië stuitte Christopher op veel weerstand tegen het plan het wapenembargo tegen de Bosnische moslims op te heffen. Premier Balladur van Frankrijk heeft bovendien laten weten tegen het bombarderen van Servische aanvoerlijnen te zijn, uit vrees voor de veiligheid van zijn grondtroepen.

President Clinton zei dat hij de druk op de Bosnische Serviërs blijft opvoeren en dat hij Amerikaanse troepen aan een eventuele militaire operatie zal laten deelnemen. „De Serviërs beoordelen wij alleen nog naar hun daden, niet meer naar hun woorden."

Maar de Servische leider Karadzic waarschuwde dat de parlementariërs alleen maar koppiger zijn geworden door de Amerikaanse dreigementen met militair ingrijpen. Hij heeft zijn positie gekoppeld aan de aanvaarding van het vredesplan. 'Hardliners' in het Bosnisch-Servische parlement gaven gisteren al aan dat zij het akkoord dat in de Griekse hoofdstad Athene werd getekend, aan hun laars lappen. „Het is zinloos in te stemmen met een plan dat geen toekomst heeft", zei parlementsvoorzitter Momcilo Krajisnik.

Intussen gaan de gevechten in Bosnië onverminderd door. Gisternacht, enkele uren na de ondertekening van het vredesplan door Karadzic, kwamen bij een treffen tussen moslims en Serviërs ten zuiden van Sarajevo vijf mensen om. Er vielen tientallen gewonden.

De pauselijk gezant, mgr. Josef Stimpfle, heeft Karadzic en de Servische president Milosevic gisteren 'oorlogsmisdadigers' genoemd die voor een internationaal gerecht moeten worden gedaagd. Stimpfle bezocht namens de

dinsdag 4 mei

dinsdag 4 mei

Gevechts-taak voor F16's in Bosnië

Van onze verslaggevers

DEN HAAG — Nederlandse gevechtsvliegtuigen kunnen volgens het kabinet worden ingezet voor gevechtstaken in het voormalige Joegoslavië.

Minister Kooijmans (buitenlandse zaken) zei gisteren na afloop van de ministerraad dat 'bombarderen een optie is waar het kabinet in beginsel achter staat'.

De bewindsman heeft weinig vertrouwen in de handtekening die de leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft gezet onder het vredesplan van de bemiddelaars Vance en Owen. „We wachten angstig aanstaande woensdag af wanneer het zogenaamde parlement van de Bosnische Serviërs het vredesakkoord van de bemiddelaars van de VN en de EG moet goedkeuren", aldus Kooijmans.

Brief

In een brief aan de Tweede Kamer schreef Kooijmans gisteravond dat er volgens de Nederlandse regering geen nieuwe resolutie van de VN nodig is voor de beveiliging van moslim-enclaves die door de VN tot beschermd gebied worden uitgeroepen.

De 18 F 16's die Nederland al in de regio heeft, ter afdwinging van het vliegverbod, kunnen voor die taak worden ingezet, aldus Kooijmans aan de Tweede Kamer. Deze jachtvliegtuigen opereren nu vanaf de Italiaanse basis Villafranca.

Moslim-enclaves

Minister Kooijmans vindt dat in eerste instantie de moslim-enclaves rond de Oostbosnische steden Goradze, Zepa en Tuzla door de Veiligheidsraad tot beschermd gebied moeten worden verklaard, zoals nu al het geval is met het gebied rond Srebrenica.

Volgens het kabinet kunnen hiervoor de al in Bosnië namens de VN gelegerde landstrijdkrachten (UNPROFOR) worden ingezet. Hun aantal is evenwel te klein om zulke gebieden af te grendelen. De al aanwezige gevechtsvliegtuigen kunnen daar een handje bij helpen, aldus Kooijmans.

De Nederlandse F 16's kunnen volgens het kabinet ook worden ingezet voor het bestoken van artilleriestellingen van de Serviërs en Bosnische Serviërs en voor het bombarderen van hun aanvoerlijnen vanuit klein-Joegoslavië.

Op pagina 3:
Overleg met bondgenoten over Servië

Op pagina 8:
'Plan klaar hebben om in te grijpen in Bosnië'

Overleg met bondgenoten over Servië

4 mei

VERVOLG VAN PAGINA 1

De komende dagen overlegt de Nederlandse regering met haar bondgenoten over de te volgen militaire lijn tegen Servië. Vrijdag spreekt Kooijmans met zijn Amerikaanse collega Christopher, die op rondreis is in Europa.

De vraag of Nederland ook bereid is terwille van de uitvoering van het Vance-Owen-plan naast de ruim 1000 man die er nu in VN-verband actief zijn, extra militairen naar Bosnië-Hercegovina te sturen, wordt in de brief niet beantwoord. Volgens secretaris-generaal Van Eekelen van de WEU is voor de handhaving van het Vance-Owen-plan ten minste een verdubbeling van de nu aanwezige aantallen VN-troepen nodig en zou ook Nederland zijn aandeel daarbij moeten verdubbelen.

Staatssecretaris Van Voorst tot Voorst (defensie) ontkent dat Nederland extra troepen beschikbaar kàn stellen voor een internationale vredesmacht. „Zolang de prioriteitennota over defensie nog niet is gerealiseerd, is het onmogelijk om meer manschappen beschikbaar te stellen", zei hij gisteren op een persconferentie in Washington, na een gesprek met zijn Amerikaanse collega, onderminister Perry.

„Wij hebben, nu de prioriteitennota nog niet is uitgevoerd, een leger van dienstplichtigen. Grondtroepen voor een missie zoals in het voormalige Joegoslavië hebben, na hun basisopleiding, een training van minstens zes maanden nodig. Bij elkaar zou dat al langer zijn dan de hele periode van dienstplicht."

Volgens Van Voorst tot Voorst 'kunnen wij bovendien geen dienstplichtigen sturen, omdat wij parlementair hebben vastgelegd dat wij niet van soldaten kunnen vragen te dienen buiten het Navo-gebied. Daar zijn stricte afspraken over'.

De staatssecretaris zei dat hem van Amerikaanse kant 'ook niet om extra Nederlandse steunis gevraagd'. Wel heeft Perry bij Van Voorst tot Voorst gepeild hoe Nederland staat tegenover het bombarderen van Servische doelen, als mocht blijken dat de nieuwe hoop op vrede in Bosnië ongegrond is. „Ik heb gezegd dat wij dan het spoor volgen van het vergroten van de humanitaire hulp."

5 ma

5 ma

Kamer achter gevechtstaak F-16 in Bosnië

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — De Tweede Kamer staat achter de bereidheid van het kabinet om deel te nemen aan een eventuele militaire interventie tegen Bosnische Serviërs als zij het vredesplan Vance/Owen afwijzen.

Het Kamerlid Van Traa (PvdA) vindt dat voor alles de Europese landen en de Verenigde Staten nog deze week een besluit moeten nemen over hoe zij kunnen toezien op de werkelijke uitvoering van de vredesplannen of over andere maatregelen die nodig zullen zijn.

Daarbij moet voor de PvdA de nadruk komen te liggen op de beveiliging van moslim-enclaves die door de VN tot beschermd gebied worden uitgeroepen. Die moeten effectief beschermd worden met vliegtuigen en een internationale troepenmacht. Van Traa wil nog niet vooruitlopen op een mogelijke afwijzing van het vredesplan door het parlement van de Bosnische Serviërs.

Het aanbod om de Nederlandse F-16's in te zetten kan rekenen op de steun van PvdA, CDA en VVD. De Kok (CDA) zei gisteren te verwachten dat de Bosnische Serviërs hun handtekening onder het vredesplan zullen zetten, maar het uiteindelijk niet zullen uitvoeren. Dan is actie zeker gerechtvaardigd, vindt hij.

Van Traa en De Kok vinden dat de Nederlandse bijdrage aan de VN-macht in en rond ex-Joegoslavië ruimschoots voldoende is. „ We doen al heel wat bij vredesacties in de wereld. Wat moeten we nog meer", aldus De Kok. Van Traa vindt dat niettemin nog bekeken moet worden wat er mogelijk is.

Blaauw (VVD) wijst erop dat de VVD al eerder om een daadwerkelijke steun aan militaire acties heeft gevraagd. Nederland zou volgens hem niet alleen met F-16's moeten bijdragen, maar ook met grondtroepen.

Serviërs openen aanval op Zepa

Autoriteiten roepen op tot hulp voor inwoners

SARAJEVO — De belerde Oostbosnische laats Zepa staat in brand adat Servische strijders istermorgen de aanval penden.

Dat heeft het Bosnische leer gemeld. De Serviërs ontenden de berichten, en zeiden t zij zich alleen hadden verdigd tegen aanvallen van de moslims in de stad. Een team VN-waarnemers is op weg naar Zepa om de berichten te controleren.

De autoriteiten in Zepa riepen via radio Sarajevo op tot hulp voor de ongeveer 40.000 mensen die in de stad vastzitten. Zeljko Grubesic, staflid van het operatiecentrum van het Bosnische leger, zei in Sarajevo dat de aanval op Zepa om vijf uur 's morgens werd ingezet met artillerie van verschillend kaliber.

Radio Sarajevo meldde dat Servische pantser- en gemechaniseerde eenheden van de fronten rond Srebrenica, Konjevic Polje en Zerska naar Zepa waren gedirigeerd.

„Alles staat in brand. Meer dan 40.000 ongewapende mensen zijn totaal omsingeld", luidde de oproep van de autoriteiten in Zepa. „We smeken (de Bosnische) president Alija Izetbegovic, de regering en de strijdkrachten, de VN-commandant in Bosnië generaal Philippe Morillon, iedereen die onmiddellijk hulp kan sturen, dat te doen in het belang van deze deze onschuldige mensen."

dent Clinton wilde de berichten niet bevestigen.

Verzoek

Het Bosnische ministerie van buitenlandse zaken heeft bij de Veiligheidsraad van de VN een verzoek heeft ingediend tot onmiddellijke bescherming van Zepa.

Zepa, Srebrenica en Gorazde zijn de laatste moslimenclaves in Oost-Bosnië die niet onder de voet zijn gelopen door de Serviërs. Srebrenica, waar tienduizenden vluchtelingen verblijven, werd op het laatste moment gered door een wapenstilstand.

AP, Reuter

e Een moslim-gezin dat het oorlogsgeweld is ontvlucht, kijkt mismoedig uit het getraliede raam van een vluchtelingenkamp in Travnik. Deze Noordbosnische stad, die nog in handen is van de moslims, is het belangrijkste toevluchtsoord geworden voor ontheemden.

FOTO REUTER

'AFWIJZEN VAN VREDESPLAN IS CATASTROFAAL'

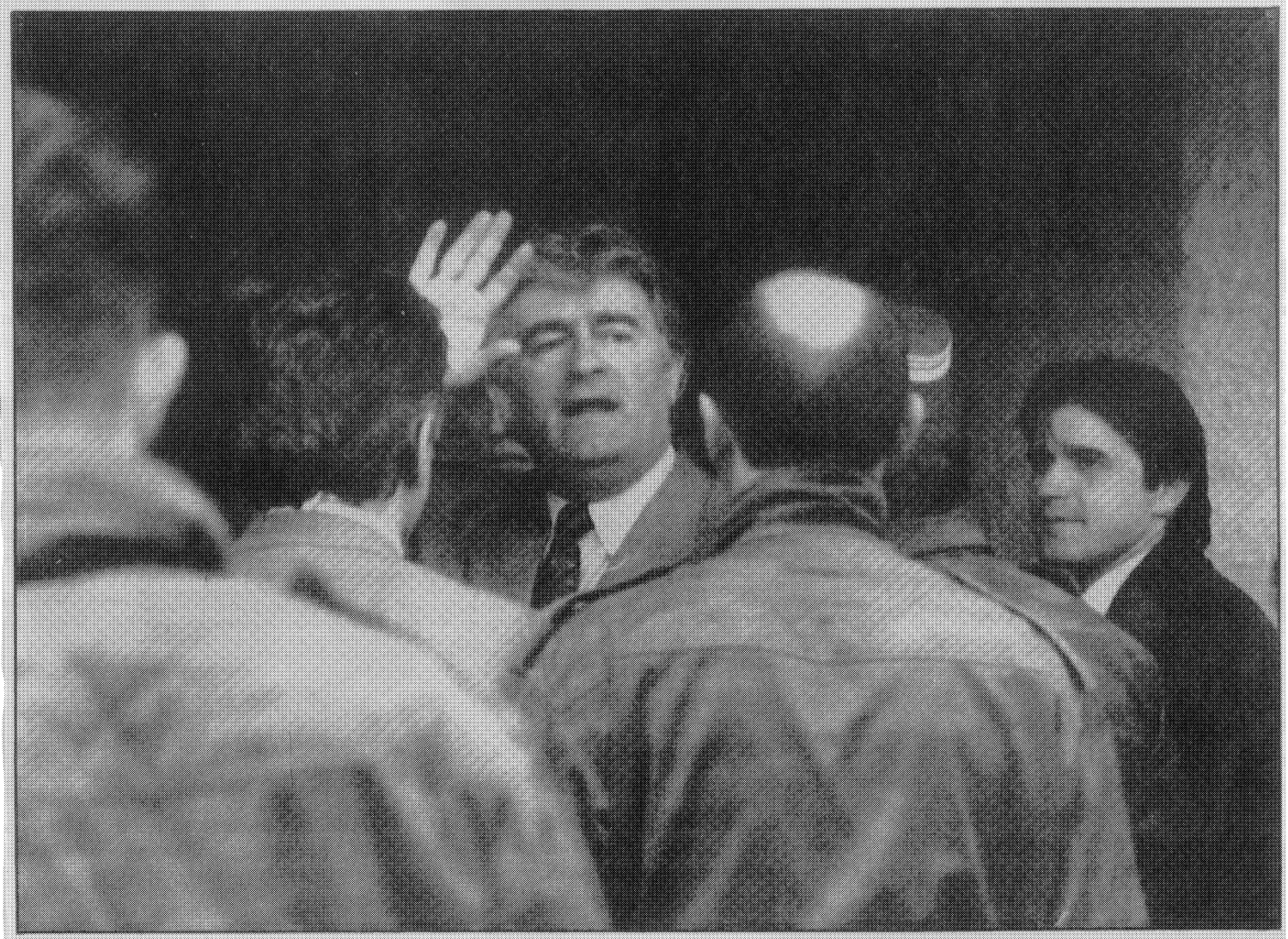

e Radovan Karadzic, leider van de Bosnische Serviërs, zwaait naar zijn aanhangers als hij arriveert bij de zitting van het Bosnisch-Servische 'parlement' in Pale, waar zich het beslissende debat afspeelde over het vredesplan van de internationale bemiddelaars Vance en Owen. FOTO EPA

VERVOLG VAN PAGINA 1

„De gevolgen zullen catastrofaal zijn als we het vredesplan afwijzen", hield Radovan Karadzic de parlementariërs voor. Volgens de Bosnisch-Servische leider is het plan een 'ramp' voor de Serviërs, maar de enige mogelijkheid om de oorlog te beëindigen zonder internationale militaire interventie.

Ook de Servische president Milosevic en de Griekse premier Mitsotakis drongen in Pale, waar het parlement bijeen was, aan op aanvaarding.

De Amerikaanse minister Christopher (buitenlanse zaken) riep in Moskou de Russen op hun historische en etnische banden met de Serviërs te gebruiken om hen ervan te overtuigen dat het aanvaarden van het vredesplan de enige weg is naar vrede.

Het conservatieve Russische parlement heeft een resolutie aangenomen waarin het buitenlandse beleid van Rusland ten aanzien van de Serviërs aan voorwaarden wordt gebonden. De resolutie draagt de Russische ambassadeur bij de VN op een veto uit te spreken over eventueel militair ingrijpen. Het ministerie van buitenlandse zaken bestrijdt het recht van het parlement om op deze wijze in te grijpen in het buitenlands beleid.

EG-bemiddelaar Owen zei tijdens overleg in Brussel met secretaris-generaal Wörner van de Navo dat bomaanvallen op Servische stellingen 'slechts als laatste middel mogen worden gebruikt'. Owen vindt dat de plannen voor stationering van een vredesmacht verder moeten worden uitgewerkt, ook als het parlement het vredesplan afwijst.

President Clinton waarschuwde de Bosnische Serviërs dat van hen ook naleving van het vredesplan wordt verlangd. „De VS wil niet alleen een akkoord op papier, maar ook een akkoord in de praktijk", zei hij.

Tijdens het beraad in Pale zetten de Serviërs volgens de moslims hun aanvallen op de enclave Zepa voort. Maar VN-waarnemers, die nog geen kans hebben gehad de situatie in ogenschouw te nemen, betwijfelen deze berichten. „Het Bosnische leger is een campagne van desinformatie begonnen omdat het de kans op interventie ziet wegglippen, als de Serviërs het vredesplan aanvaarden", zei de Belgische kapitein Patrick Vanhoorebeke.

woensdag 6 mei

donderdag 7 mei

Serviërs ruziën over plan Bosnië

Karadzic smeekt om instemming

Van onze correspondenten

WASHINGTON/MOSKOU/PALE — Met het gerommel van artillerievuur op de achtergrond heeft een verscheurd Bosnisch-Servisch parlement tot diep in de nacht gedebatteerd over het internationale vredesplan voor Bosnië-Hercegovina.

Intussen werd op het diplomatieke front druk overleg gevoerd over maatregelen om de oorlog in voormalig Joegoslavië te beëindigen.

De Amerikaanse minister Christopher (buitenlandse zaken) wist de Russische president Jeltsin zo ver te krijgen dat hij troepen levert aan een vredesmacht als het vredesplan wordt aanvaard.

Rusland heeft geen toezeggingen gedaan over deelneming aan militaire actie als het vredesplan, dat is opgesteld door de bemiddelaars Vance en Owen, het niet haalt.

Jeltsin moet rekening houden met de sympathie die rechtse parlementariërs en een groot deel van de bevolking koesteren voor de etnisch verwante Serviërs.

Bespreekbaar

Hoewel Jeltsin en minister Kozyrev (buitenlandse zaken) hebben gezegd dat elke mogelijkheid bespreekbaar is als het vredesplan faalt, lijkt een militaire interventie de laatste optie voor de Russische regering.

Ook Groot-Brittannië en Frankrijk dreigden met geweld tegen de Bosnische Serviërs als het parlement in Pale het plan zou afwijzen.

De zitting achter gesloten deuren in het luxe-hotel 'Rajska Dolina' (Paradijsvallei) wordt gehouden onder het wakend oog van leiders uit Belgrado, die allen betoogden dat er geen andere oplossing is dan vrede.

Geen keuze

Radovan Karadzic, leider van de Bosnische Serviërs, zei bij de opening van de zitting dat hij in Athene geen andere keuze had dan het vredesplan te ondertekenen. Hij smeekte de afgevaardigden ermee in te stemmen.

Maar de meesten van de eerste zestien sprekers spraken zich uit tegen het plan, dat volgens hen het 'einde van de Servische natie' betekent.

Op pagina 11:
Karadzic: Afwijzen vredesplan catastrofaal

Spanning bij piloten F-16's in Villafranca loopt op

6 mei

door GERARD DEN ELT

VILLAFRANCA — Met spanning kijken de 300 Nederlanders op de vliegbasis Villafranca in Italië uit naar de brief van minister Kooijmans (buitenlandse zaken) aan het kabinet over een mogelijke militaire bijdrage van Nederlandse F-16's in Bosnië-Hercegovina. Het lijkt niet langer uitgesloten dat de F-16's worden ingezet bij bombardementen op stellingen en aanvoerlijnen van de Bosnische Serviërs.

Enkele piloten volgden gisteren in hun hotel het laatste nieuws over Bosnië via de satellietzender Sky News. „Natuurlijk volg je het nieuws op de voet", aldus een van de vliegers. „Tot dusver was het hun feestje en vloog je er met je F-16 hoog boven. Vooral 's nachts zie je het vuren van de strijdende partijen over en weer."

Het 315-squadron heeft sinds 12 april 183 vluchten boven Bosnië-Hercegovina uitgevoerd. Daarmee namen de Nederlanders een zesde deel van de vluchten in het kader van het VN-vliegverbod voor hun rekening. Het Twentse squadron heeft ook de meeste 'waarschijnlijke overtredingen' van het vliegverbod geconstateerd. Het merendeel had plaats in de buurt van Banja Luka.

Een Nederlandse F-16-vlieger onderschrijft de veronderstelling dat de schen[illegible]ve van de VN-vo, dan dat er daadwerkelijk wordt gevlogen.

„Het is verschrikkelijk moeilijk werken daarboven", zegt een andere piloot. „Je hebt ook te maken met de VN-hulpvluchten op Sarajevo en bovendien blijkt dat er vluchten van VN-vliegtuigen zijn, die niet tevoren zijn aangekondigd. Dat vertroebelt het beeld nogal."

Volgens D. Piëst van de luchtmacht staat het vast dat de schendingen die er zijn geweest niet van invloed waren op de burgeroorlog in Bosnië. „De vliegbewegingen waren allemaal van korte duur, op lage hoogte en niet in de buurt van een van de fronten. In zoverre hebben we dus succes in het afdwingen van het vliegverbod", aldus Piëst.

Over de inzet van de F-16's bij militaire acties tegen de Bosnische Serviërs wil hij zich niet uitlaten. „Ik heb alleen te maken met het vliegverbod van de Verenigde Naties. Verder kan ik niet kijken en dat wil ik ook niet, dat is aan de politici. Speculeren lijkt me niet gezond."

Na een kleine maand in Italië komt de pasta en de pizza de Nederlanders de oren uit. Een van de Nederlanders was gisteren oprecht blij met het vooruitzicht van zijn avondmaaltijd: een heuse karbonade. Enkele jachtvliegers vonden dat maar niks. Zij hadden in Verona een echte hamburger van MacDonald's genuttigd.

vrijdag 7 mei AD TREFPUNT

WERELD NEGEERT DE NOOD IN KLEIN-JOEGOSLAVIË

door H.R. MEIJER *

DE politieke desintegratie van het voormalige Joegoslavië heeft tal van minderhedenproblemen opgeleverd die zijn ontaard in een burgeroorlog. De verantwoordelijken voor die ontmanteling zijn ook in het Westen te vinden.

Onze politici — en dus onze landen — dragen een zware medeverantwoordelijkheid voor de chaos. De vroegtijdige erkenning van de republieken Kroatië en Bosnië-Hercegovina was olie op het vuur. Daarvoor bleek absoluut onvoldoende draagvlak van alle nationaliteiten binnen Joegoslavië te vinden. Kroaten, Moslims en Serviërs hadden zo hun eigen politieke doelstellingen. De rede werd vervangen door de wapens en het einde is nog lang niet in zicht.

Een volgende stap in dat proces van desintegratie lijkt te ontaarden in de veroordeling van een heel volk. De slechten zitten daar en de goeden zitten aan de andere kant. Het voortdurend gevoede vijandbeeld doet zijn werk, ook in de publieke opinie. Of dat beeld echter juist en compleet is, kan op zijn minst worden betwijfeld. De bevolking van Klein-Joegoslavië (Servië en Montenegro) is reeds langere tijd gedwongen te verblijven in die enorme door de landsgrenzen gevormde gevangenis. Verpoordeeld en geboycot door een groot deel van de wereld tekent een volgend drama op de Balkan zich reeds af. De twaalf miljoen burgers voelen zich verlaten, onbegrepen of bedrogen.

De wereldpers vraagt niet naar hun mening. Hier is kennelijk ook sprake van een informatieboycot. Een eenzijdige informatiestroom betekent overigens tevens, dat wij hier alle nieuwsverhalen gekleurd onder ogen krijgen uit de bronnen die de Klein-Joegoslaven letterlijk en figuurlijk wel kunnen schieten. Een weerwoord wordt niet gevraagd, laat staan gepubliceerd. De publicaties in de westerse wereld bevatten immers zelden of nooit de verhalen van de 600 000 vluchtelingen, onder wie honderdduizenden kinderen en ouderen, die naar Klein-Joegoslavië zijn gevlucht.

Natuurlijk zijn ook de verhalen die wij wél hoorden vaak afschuwelijk. Maar laten wij toch ook eens kennis mogen nemen van die andere kant van het gelijk, van al die honderdduizenden die naar Klein-Joegoslavië zijn gevlucht. Deze vluchtelingen blijken overigens voornamelijk bij particulieren te zijn ondergebracht en niet in kampen. Ook in Klein-Joegoslavië is dus sprake van een enorm vluchtelingenprobleem dat nog verergerd wordt door een keiharde, niets ontziende boycot.

De burgerbevolking lijdt, echter niet alleen in het door de verschrikkelijke burgeroorlog verscheurde Bosnië-Hercegovina, maar ook in het geboycotte Klein-Joegoslavië. Die burgers zijn de slachtoffers van alle politieke verwikkelingen. De Klein-Joegoslaven hebben nauwelijks olie en benzine, waardoor hier en daar het openbaar vervoer al stagneert. De inflatie is torenhoog. Voor een gemiddeld maandpensioen kan je nog enkele kilo's rundvlees kopen. Brood van de vorige dag is er goedkoper dan vers brood. Kleding wordt verkocht of geruild om aan voedsel te komen.

Humanitaire hulp van buitenaf aan familie is vrijwel onmogelijk door de boycot. Medicijnen worden steeds schaarser. Tandartsen hebben geen materialen om hulp te verlenen. Telefoon- en postverkeer tussen familieleden onderling in de verschillende voormalige Joegoslavische republieken is niet meer mogelijk. Vrij personenverkeer naar het buitenland is door de boycot eveneens onmogelijk. Bedrijven moeten sluiten. De werkloosheid neemt gigantische vormen aan. De inkomsten van het land zijn geminimaliseerd.

Kortom een volgende ramp tekent zich reeds af. Europa en Amerika kunnen zich al voorbereiden op enorme steunoperaties aan een totaal vervallen Klein-Joegoslavië, waar zij door die harde boycot ook medeschuldig aan zijn. Wij hebben het kennelijk zo gewild. Arme burgers. Zij zijn de slachtoffers van het grote nationale en internationale spel van macht en onvermogen. Ook in Servië en Montenegro zijn humanitaire hulpacties dringend noodzakelijk. Mensen kunnen ook hier zorgen voor mensen. De burgers zitten te springen om onze actieve hulp. Voedsel, medicijnen en kleding zijn ook in Klein-Joegoslavië heel hard nodig. Nederland moet daarom ook daàr helpen.

** De auteur is betrokken bij de Nederlandse hulpverlening in Klein-Joegoslavië.*

Geen angst, wel spanning onder pilot

• De F-16 is volgens overste Berlijn goed bruikbaar voor het eventueel uitschakelen van artilleriestellingen en het uitvoeren van bombardementen op strategische doelen: „Door de soorten wapens en de wendbaarheid van de F-16 is dit toestel geschikt voor 'pinpoint-targeting' met zeer accurate wapens."

vrijd. 7 mei

FOTO PIM RAS

VERVOLG VAN PAGINA 1

Een gedragswetenschapper van de luchtmacht observeert de vliegers op de basis Villafranca. De overste spreekt tegen dat er sprake is van 'gevechtsstress' of van angsten.

„Angst kennen we eigenlijk niet, spanning wel. Als je bang bent, hou je het niet lang vol in de cockpit. Wij hebben vertrouwen in onze kennis en vaardigheden en vertrouwen op het toestel. Dat er radarafweergeschut van de Bosnische Serviërs op ons gericht staat, zoals we de afgelopen weken hebben gemerkt, daar maken wij ons niet ongerust over. Je blijft alert en je weet wat je te doen staat, als er onverhoopt iemand op de knop mocht drukken."

Bruikbaar

De F-16 is volgens overste Berlijn goed bruikbaar voor het eventueel uitschakelen van artilleriestellingen en het uitvoeren van bombardementen op strategische doelen. „Ik denk niet dat Bosnië een terrein is voor bommenwerpers van het type Stealth of B-52. Door de soorten wapens en de wendbaarheid van de F-16 is dit toestel geschikt voor 'pinpoint-targeting' met zeer accurate wapens.

„Het toestel en onze vliegers zijn uitstekend toegerust om aanvoerlijnen van de Bosnische Serviërs of andere specifieke doelen te bombarderen. Het is nog niet aan de orde, maar als het ons wordt opgedragen kunnen wij die taken uitvoeren."

Onder de F-16-vliegers leeft wel de vraag of een missie onder de vlag van de Verenigde Naties te rijmen valt met mogelijke slachtoffers van bombardementen op de grond.

Overste Berlijn zegt die twijfels te kennen. „Het bewijst dat de vliegers zich bewust zijn van de ernst van de zaak. Maar als een beroep op ons wordt gedaan, dan moeten we er klaar voor zijn. Ik kan me heel goed voorstellen wat minister Kooijmans (buitenlandse zaken) in zijn brief geschreven heeft.

„Wij moeten meehelpen om een hoop ellende die daar aan de gang is, te stoppen. Maar het blijft natuurlijk een verschrikkelijke gedachte dat een van jouw afzwaalers in een dorp terecht komt en daar dood en verderf zaait. Zoiets kun je niet uitsluiten."

Eigen opvatting

Wel heeft overste Berlijn een eigen opvatting over het selecteren van de doelen van de Bosnische Serviërs. „Die dienen in mijn ogen zo min mogelijk in de buurt van de bewoonde wereld te liggen. Voorkomen dat er burgerslachtoffers vallen, hangt ook nauw samen met de soorten wapens die je kiest. Dat sterkt me in mijn mening dat de F-16's een taak zullen krijgen als de VN besluit tot daden over te gaan."

EG besluit nog niet tot gebruik van geweld

Bondgenoten verdeeld over militaire actie Bosnië

VERVOLG VAN PAGINA 1

WASHINGTON/BRUSSEL/BELGRADO — Ondanks de plotselinge verscherping van het conflict in Bosnië, slaagt minister Christopher er vooralsnog niet in de Europese bondgenoten te overtuigen van een gezamenlijke militaire actie.

Frankrijk en Groot-Brittannië blijven tegen een gewapend ingrijpen. Frankrijk is wel voorstander van de vorming van beveiligde gebieden voor moslims en zal daarvoor vandaag in de Veiligheidsraad pleiten.

Ook Rusland is huiverig voor het gebruik van geweld en heeft nu zijn hoop gesteld op een positieve uitslag van het referendum onder de Bosnisch-Servische bevolking.

In Brussel, waar de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken met de Navo en de EG overlegde, werd geen enkel besluit genomen over mogelijke bombardementen op de aanvoerlijnen van de Bosnische Serviërs of de inzet van grondtroepen.

Maar net als bijna twee weken geleden sluit de EG 'geen enkele optie' uit. „De internationale gemeenschap moet de weigering van de Bosnische Serviërs niet accepteren", aldus de Deense minister Petersen.

Christopher ontmoet vandaag minister Kooijmans (buitenlandse zaken), die voor militair ingrijpen is, en diens Duitse ambtgenoot Kinkel. De Brit Lord Owen, mede-architect van het vredesplan voor Bosnië, is nog steeds tegen de Amerikaanse plannen voor een militaire interventie.

Beslissing

Hij veroordeelde de beslissing van het Bosnisch-Servische parlement, maar voegde daar aan toe dat 'dit het vredesproces op de helling hoeft te zetten'. Volgens Owen moet Servië nu de druk opvoeren op de Bosnische verwanten.

De leider van de Bosnische Serviërs, Radovan Karadzic, nam het besluit van zijn parlement niet al te zwaar op. „Goedkeuring of afwijzing van het vredesplan Vance-Owen, de gevolgen zijn voor het Bosnisch-Servische volk even tragisch", meende Karadzic.

Voor de parlementszitting had hij nog gesuggereerd af te treden bij een afwijzing. Hij waarschuwde dat militaire interventie in Bosnië het conflict niet stopt en slechts leidt tot meer doden. In zo'n geval zullen de Bosnische Serviërs zich verdedigen.

Maar andere Servische leiders, onder wie de Servische president Slobodan Milosevic en president van Klein-Joegoslavië Dobrica Cosic, beiden aanwezig in Pale om de Bosniërs tot een 'ja' te bewegen, waren duidelijk aangeslagen. Milosevic weigerde na afloop commentaar terwijl Cosic het besluit 'catastrofaal' noemde.

Transporten

Belgrado maakte bekend dat het alle transporten, behalve humanitaire, naar Bosnië beëindigt. „Er zijn geen redenen meer voor enige steun in de vorm van geld, brandstof en andere materialen", aldus een woordvoerder van de regering.

Intussen woedt het geweld in Bosnië gewoon door. Radioamateurs uit de in het oosten gelegen stad Zepa meldden dat de moslim-enclave op het punt staat in handen te vallen van de Serviërs.

Twee dagen lang is de stad bestookt met Servische artillerie. „Als er geen hulp komt, wordt het een bloedbad zonder precedent", aldus een van de berichten op de radio. In Zepa, dat al sinds maart onder Servisch vuur ligt, zitten naar schatting 30.000 moslims in de val.

Minister: Geen grondtroepen naar Bosnië

vrijdag 7 mei

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Minister Ter Beek (defensie) ziet voorlopig geen kans een pantserinfanteriebataljon te formeren als bijdrage aan een eventuele grootscheepse VN-operatie in Bosnië-Hercegovina.

Ter Beek zei gisteravond in de Tweede Kamer dat de huidige structuur van de krijgsmacht daartoe geen ruimte biedt: „De wil is er wel, maar uit onderzoek blijkt dat de mogelijkheden begrensd zijn."

'Mogelijkheden zijn beperkt'

Wel is het kabinet bereid boven op de 1700 Nederlandse militairen die nu al in en rond voormalig Joegoslavië bij VN-operaties zijn betrokken, een bataljon van 400 man beschikbaar te stellen voor ondersteunende taken (genie en verbindingen).

De Kamer vroeg unaniem te bezien of Nederland niet meer kan leveren dan de F-16-jachtvliegtuigen, wanneer in voormalig Joegoslavië werkelijk zal moeten worden ingegrepen. Ter Beek wees er op dat ons land nu al een heel behoorlijk figuur slaat met zijn bijdrage aan VN-acties. Hij sloot overigens niet uit dat het eerste bataljon van de Luchtmobiele Brigade, dat in november operationeel is, voor taken in ex-Joegoslavië beschikbaar is.

Minister Kooijmans (buitenlandse zaken) herhaalde dat Nederland na de afwijzing van het plan-Vance/Owen de voorkeur geeft aan het instellen van beveiligde gebieden voor de Bosnische bevolking die nu door Bosnische Serviërs worden bedreigd. Een dergelijke aanpak is mogelijk op basis van VN-resoluties. Daarbij sloot Kooijmans niet uit dat Nederlandse F-16's worden ingezet om deze 'veilige havens' te verdedigen, alleen al door het afschrikwekkende effect van deze acties.

Militaire aanvallen op de aanvoerlijnen van de Bosnische Serviërs moeten ook mogelijk blijken, zei Kooijmans.

Spanning stijgt gestaag op de basis Villafranca

vr 7 mei

door
GERARD DEN ELT

VILLAFRANCA — Er staat een straatnaambord voor de container van waaruit de chef-vlieger van de Nederlandse F-16's op de basis Villafranca zijn werk verricht.

Hier moet het zijn: het Berlijn-plein, domein van luitenant-kolonel Dick Berlijn. Hij heeft het nieuws over het negeren van het Vance-Owen-plan door het parlement van Bosnische Serviërs zojuist via zijn wereldontvanger vernomen.

Berlijn beaamt op deze bewolkte donderdagmorgen dat het moment naderbij komt dat de tientallen F-16-vliegers op de Italiaanse basis kunnen worden ingezet voor oorlogshandelingen.

„Tja, de brief van minister Kooijmans (buitenlandse zaken) was duidelijk. Wij moeten er gewoon rekening mee houden dat onze jagers worden gebruikt om desnoods met geweld de vrede in Bosnië-Hercegovina af te dwingen. Dat besluit wordt ook door de politiek gedragen. Naar het zich laat aanzien komen we in een nieuwe fase terecht."

De sfeer op de basis Villafranca is op het oog ontspannen. De predikant A. Schlebaan fietst op zijn felgekleurde mountain-bike een rondje over de basis en spreekt hier en daar een bemoedigend woord. De veldpostbode haalt op zijn rollerskates de laatste brieven voor moederdag op.

Maar de schijn bedriegt, een beetje. Het besef dat wellicht bombardementen moeten worden uitgevoerd, is bij iedereen aanwezig. Zeker ook bij de tientallen vliegers van de 313- en 315-squadrons van de vliegbasis Twenthe.

Overste Berlijn erkent dat de spanning gestaag wordt opgebouwd. „Eerst ging het om het afdwingen van het vliegverbod, nu zou het kunnen komen tot aanvallen op gronddoelen. Dat leidt vanzelfsprekend tot grotere spanningen. We zijn weliswaar getraind voor dit werk, maar het is wel voor het eerst dat de Nederlandse F-16-vliegers daadwerkelijk bij gevechtshandelingen kunnen worden betrokken. Dat houdt iedereen bezig."

Op pagina 15: Niet ongerust, wel alert

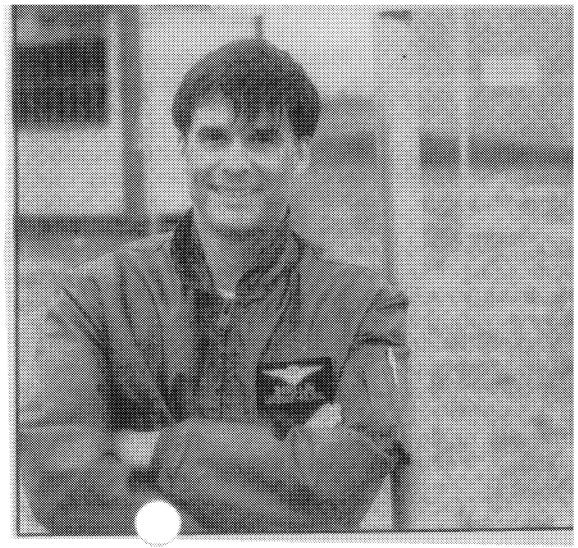

e Overste Dick Berlijn op de Italiaanse basis Villafranca van waaruit de tientallen Nederlandse F-16-vliegers kunnen worden ingezet.

FOTO PIM RAS

zaterdag 8 mei 93

door GERARD DEN ELT

Team-geest groot onder jachtvliegers

● Gedragswetenschapper majoor W. Klumper (links) ziet toe op de geestelijke gezondheid van de piloten. „In Nederland zijn ze al heel serieus, maar hier is er nog een dimensie bijgekomen."

FOTO PIM RAS

VILLAFRANCA — Het is een vies praatje, maar de sanitaire voorzieningen aan boord van een F-16 zijn niet om over naar huis te schrijven. Aan de bar van een hotel aan het Gardameer schetst een ervaren F16-vlieger met meer dan duizend vlieguren, en volgens kenners begiftigd met een 'vliegershandje', zijn grootste probleem: „Mijn plas".

De vluchten boven het oorlogsgebied nemen soms vijf uur in beslag en General Dynamics is vergeten een toilet in de gevechtsmachine in te bouwen. Een ingenieus plassysteem met daarin een sponsje biedt soms uitkomst om een kliederboel in de cockpit te voorkomen. Maar ongemakkelijk blijft het.

De spankracht van de b[illegible] vormt tot dusver het enige werkelijke probleem bij de urenlange missies boven Bosnië. Bijna tweehonderd keer zijn de Nederlandse F-16's inmiddels in actie geweest in het kader van de VN-operatie Deny Flight. „Vijf uur vliegen en twee keer tanken in de lucht is lang", mompelt hij. Een van zijn collega's beaamt het. „Ga maar eens vijf uur achtereen in een auto zitten zonder te stoppen."

Boodschap begrepen

De vliegers genieten van een vrije dag aan het Garda-meer, in het vooruitzicht dat de Verenigde Naties maatregelen kunnen gaan nemen om de Bosnische Serviërs verder de duimschroeven aan te draaien. Dat kan met precisiebombardementen vanuit F-16's gepaard gaan, zo heeft minister Kooijmans (buitenlandse zaken) de Tweede Kamer in een brief geschreven.

De jachtvliegers hebben die boodschap begrepen en volgen met belangstelling de ontwikkelingen. Het nieuws wordt stevig becommentarieerd: „Karadzic en dat parlement kunnen wel akkoord gaan met dat vredesplan, maar hoe hou je die ongeregelde boeren van het vechten af", zegt een van de vliegers, verwijzend naar een van de negentien ongeregelde troepen in Bosnië die onder bevel staan van een lokale krijgsheer.

Aan de borrel in hun hotel maken ze er geen geheim van met de situatie in Bosnië bezig te zijn. „Het is een merkwaardig gevoel dat je hebt als je terugkomt van een missie", zegt een van de leden van de 313- en 315-squadrons van de vliegbasis Twenthe die op de Italiaanse basis Villafranca gestationeerd zijn. „We vliegen soms 's nachts en dan zie je de lichtflitsen van de artillerie en de mortieren van de ene naar de andere kant gaan. Dan besef je dat het oorlog is daar beneden. En dan kom je terug in je hotel en drink je een cappucino aan de rand van het zwembad. Raar. Zoiets doet wel wat met je."

Dezelfde vlieger beschrijft ook zonder schroom zijn eigen gedachten over de mogelijke gevechtstaken in verband met het uitschakelen van doelen en stellingen van Bosnische Serviërs. „Het is een hele omschakeling bombardementen te moeten gaan uitvoeren in opdracht van de Verenigde Naties. Wat zal er gebeuren als er een bom valt op een dorp in plaats van op een stelling? Met dat soort vragen ben je als vlieger wel bezig."

Waardering

Gedragswetenschapper majoor W. Klumper is door de luchtmacht uitgezonden om onder meer toe te zien op de geestelijke gezondheid van de vliegers. De jachtvliegers waarderen hem en prijzen hem zelfs dat hij al een beetje begint te begrijpen hoe zij denken en doen. „Als hij ook door heeft hoe het komt dat wij de glazen kapot gooien als er een van ons gecrasht is, is hij al een heel eind."

Klumper zegt verschillen te kunnen waarnemen tussen hun gedrag op de basis Twenthe en dat hier in Italië. „In Nederland zijn ze al heel serieus, maar hier is er nog een dimensie bijgekomen. De knop is als het ware omgezet. De mensen gaan stipt op tijd naar bed. Er wordt niet gezeurd om er nog eentje te nemen als iemand de volgende dag moet vliegen. Er wordt heel professioneel gewerkt. Je moet verdomde fit zijn en op tijd je rust nemen en je ontspannen."

Volgens de psycholoog vormen de tientallen piloten een hechte groep waar je als buitenstaander nauwelijks in komt. Collegialiteit en vriendschap lopen naadloos in elkaar over, een gevolg van het blind op elkaar moeten kunnen vertrouwen in gevechtssituaties. Problemen lossen ze zo veel mogelijk zelf op, zonder hulp van buitenaf. Ze werken en denken doelgericht. „Als er een voorstelt om naar Verona te gaan en de anderen hebben daar ook wel oren naar, is in de kortste keren een busje geregeld en staan ze een half uurtje later in het centrum van Verona. Ze zijn gewend in een split-second een beslissing te nemen. Ze zijn recht door zee, ze houden niet van bull-shit."

Die eigenschap leidt soms ook tot vervelende dingen. Als iets of iemand een F-16-vlieger niet bevalt, dan draait-ie zich zonder pardon om en loopt weg. Voor de buitenwereld lijkt dat grof. Klumper: „Het is een heel compacte groep mensen met ongeveer dezelfde instelling. Ze zijn bijzonder intelligent, pikken snel iets op, kennen geen twijfel en kiezen bijna instinctief de goede oplossing."

Spanning tastbaar

Hij zegt om die reden ook geen speciale maatregelen te hoeven treffen om de jachtvliegers voor te bereiden op oorlogshandelingen. „Het is een zelfreinigend proces. Als ze ergens mee zitten, spreken ze dat onder elkaar uit. Zo hecht als de onderlinge band bij jachtvliegers is, zo sterk heb ik die nog nooit elders gezien. Ze zijn gewend elkaars rug te dekken. Die vertrouwensband gaat heel ver."

Ook elders op de basis Villafranca is de spanning tastbaar. Dat de F-16-vliegers veel publiciteit trekken, wordt door het grondpersoneel moeiteloos geaccepteerd en doet niets af aan de teamgeest. De wapendeskundige beseft dat zijn werk het leven van de piloot kan redden en dat zijn bommen straks mogelijk vrede in Bosnië-Hercegovina zullen bewerkstelligen. De Tukkers noemen dat in rond Engels een 'no-shit'-operatie. Zij bevinden zich dan wel niet in oorlogsgebied, maar iedereen kent zijn verantwoordelijkheid.

Klumper: „De vlieger gaat weg, maar het is een stukje van jouw verantwoordelijkheid dat hij heelhuids terugkomt. Dat besef is bij ieder van ons aanwezig."

Bloedserieus

De vliegers maken er overigens geen geheim van een afkeer te hebben van de Top Gun-romantiek, de film waarin acteur Tom Cruise uiteindelijk de mooie meid krijgt waar hij achteraan zit, terwijl hij stunts uithaalt met jagers of zijn motorfiets de sporen geeft. Luitenant-kolonel D. Berlijn, commandant van de F-16-vliegers: „Die film geeft niet de werkelijkheid weer. Dat predikaat van Top Gun is dan wel vleiend, maar niet prettig. Je bent hier bloedserieus met je vak bezig. Je overleeft in de cockpit niet met bla-bla en een mooie kop."

Op de basis fietst predikant A. Schiebaan blijmoedig in de rondte, altijd bereid tot een praatje, of dat nou zorgelijk dan wel opgeruimd van toon is. Grappenmakers hebben een bordje met een kruis onder zijn zadel bevestigd en de drinkbus heeft het opschrift 'Gekoeld wijwater' gekregen. Schiebaan laat het zo: „Daar moet je niet flauw over doen."

In zijn gesprekken bemerkt hij telkens een bezorgde ondertoon. „Bij alle lol die er is, wordt toch vaak gezegd: 'En dan te bedenken dat er even verderop...' Iedereen beseft heel goed waarvoor we hier zijn."

e Een Britse militair in Vitez, Bosnië, houdt de omgevi[illegible] door een scheur in het tentdoek in de gaten. In Vitez proberen 700 VN-militairen de vrede te bewaren

FOTO AP

Bosnische Serviërs negeren besluit VN

VERVOLG VAN PAGINA 1

SARAJEVO — De Bosnische Serviërs trekken zich tot nog toe niets aan van het besluit van de V-raad zes moslimsteden tot 'veilig gebied te verklaren'.

Zij zetten hun aanvallen onverminderd voort. Vooral het Oostbosnische Zepa moest het gisteren ontgelden en zou op het punt staan in handen van de Serviërs te vallen.

Volgens generaal Morillon, de bevelhebber van de VN-vredesmacht, is een akkoord met de Bosnische Serviërs over afkondiging van een staakt-het-vuren in de belegerde enclave in zicht.

Morillon legt de laatste hand aan het akkoord, dat ook voorziet in een staakt-het-vuren en stationering van militaire VN-waarnemers in het stadje.

Akkoord

Als het akkoord van de grond komt, wordt Zepa het tweede veilige gebied in Bosnië. De V-raad riep Srebrenica op 16 april uit tot veilig gebied, waarna de commandanten van de Bosnische Serviërs en Moslims vrijwel onmiddelijk instemden met een 'demilitarisering' van de stad.

De Bosnische Serviërs hadden een groep van vijf militaire waarnemers van de VN niet in Zepa toegelaten. Daarop liet Morillon weten dat hij zelf naar de stad gaat om de toestand in ogenschouw te nemen.

Radio-amateurs meldden dat veel verdedigers wegens gebrek aan munitie de strijd opgeven. „In heel de regio is de hel uitgebroken", [illegible] radio-amateur Himzo Devedzija. Volgens hem zijn al 130 doden geteld, terwijl talrijke andere slachtoffers niet konden worden geborgen. Volgens de Bosnische regering in Sarajevo zitten in Zepa circa 40.000 mensen vast, van wie 35.000 vluchtelingen.

Aangeslagen

Als het Westen niet ingrijpt zullen alle inwoners worden afgeslacht, waarschuwde de Bosnische minister Haris Silajdzic (buitenlandse zaken). „We krijgen het bericht dat 40.000 mensen zich nu schuil houden in grotten, zonder enig middel om zich te verdedigen", aldus Silajdzic, die zwaarder aangeslagen leek dan ooit. De Bosnische minister reist al een jaar lang de wereld rond om de internationale gemeenschap aan te zetten tot een actiever beleid.

Ook in Midden-Bosnië werd opnieuw gevochten tussen moslims en Kroaten. In het Servische bolwerk Banja Luka in Noord-Bosnië werden drie moskeeën getroffen door bommen. De zwaar gehavende, 400 jaar oude Fernadija behoort tot een van de mooiste moskeeën van de Balkan.

Zuiveringen

UNHCR-woordvoerder Ron Redmond zei dat de door Serviërs uitgevoerde 'etnische zuiveringen' in het noorden worden opgevoerd, terwijl de aandacht van de wereld gericht is op Oost-Bosnië. Hij zei dat onlangs twee moslim-vrouwen die aan de rand van Banja Luka langs de weg stonden, werden doodgeschoten door Servische strijders die net waren teruggekeerd van het front.

zaterdag

8 mei

Europa draait bij

Bereid om militair in te grijpen in Bosnië-Hercegovina

Van onze correspondenten

WASHINGTON/BONN/SARAJEVO — In Europa groeit de bereidheid gehoor te geven aan de oproep van de Amerikaanse president Clinton voor een geallieerde militaire actie in Bosnië.

„Er is meer overeenstemming dan de mensen denken", zei Clinton gisteren na een bijeenkomst met Westeuropese regeringsleiders. „De komende dagen kunnen wij met een gezamenlijke strategie komen."

Als Clinton besluit tot bombardementen door de Amerikaanse luchtmacht, komt hij met een zeer gedetailleerd aanvalsplan om zijn eigen bevolking, die hier sceptisch tegenover staat, op zijn hand te krijgen.

Minister Kooijmans (buitenlandse zaken) heeft zich in Bonn tegenover zijn Amerikaanse ambtgenoot Christopher uitgesproken voor een strategie die de veiligheid van moslim-steden in Bosnië-Hercegovina garandeert. Hij wil de de zes gebieden die door de Veiligheidsraad van de VN tot 'veilige zone' zijn uitgeroepen, door blauwhelmen laten beschermen.

Als de Serviërs toch aanvallen, zou er moeten worden gebombardeerd, vindt Kooijmans.

Op pagina 9:
Bosnische Serviërs negeren besluit van VN

Dreiging van snelle actie Westen in Bosnië afgenomen

maandag 10 mei

SARAJEVO — De dreiging van een snelle militaire interventie door het Westen in Bosnië is afgenomen doordat de wapenstilstand tussen Serviërs en moslims, die gistermiddag om 12.00 uur inging, wordt nageleefd.

Dit heeft EG-onderhandelaar lord Owen bekendgemaakt. Zonder dit staakt-het-vuren zou volgens hem 'de druk op de Amerikaanse president zeer sterk zijn geweest om over te gaan tot een overhaaste militaire actie'.

De afgelopen dagen heeft Washington steun gezocht bij zijn westerse bondgenoten voor luchtacties tegen de Bosnische Serviërs en opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië. De Britse krant 'Sunday Times' berichtte op gezag van Britse en Amerikaanse bronnen dat 250 Amerikaanse vliegtuigen klaarstaan voor een snelle aanval op strategische doelen vanuit bases in Italië, Duitsland en Turkije, maar dit werd in Londen ontkend. Washington weigerde te reageren.

Volgens Owen zullen westerse luchtaanvallen of grootschalig ingrijpen de Serviërs alleen maar harden in hun weerstand tegen het vredesplan: „Dit is voornamelijk een burgeroorlog, en het idee dat je die vanuit de lucht kunt beslechten is een waanidee." Hij zei erop te vertrouwen dat druk vanuit Servië de Bosnische Serviërs uiteindelijk zal intomen, en riep het Westen op zich in te houden om zich niet in de oorlog te laten meeslepen.

Het staakt-het-vuren voor heel Bosnië werd zaterdag overeengekomen door generaal Mladic van de Bosnische Serviërs en opperbevelhebber Hallovic van de door moslims gedomineerde Bosnische strijdkrachten. De moslim-enclave Zepa in Oost-Bosnië wordt volgens die overeenkomst gedemilitariseerd en komt onder bescherming te staan van VN-troepen.

Vervolgens moeten alle zware wapens en tanks worden bijeengebracht in gebieden die onder controle staan van Unprofor, de VN-vredesmacht. Ook zouden er soortgelijke afspraken zijn gemaakt over een andere enclave, maar het was onduidelijk of die Srebrenica of Gorazde betroffen. De moslim-enclaves zijn door de Veiligheidsraad van de VN uitgeroepen tot beschermde gebieden. De moslim-troepen in Oost-Bosnië hebben verklaard dat ze zich niets van het akkoord zullen aantrekken. Vanuit Zepa en Gorazde werden zware gevechten gemeld, maar toen VN-waarnemers gistermiddag in Zepa aankwamen om de komst van Franse en Oekrainse blauwhelmen voor te bereiden, was de strijd geluwd.

Daarentegen zijn in Mostar, de hoofdstad van Hercegovina, zware gevechten uitgebroken tussen Kroaten en moslims. Kroatische milities vielen het hoofdkwartier van het Bosnische leger aan en beschuldigden de moslims ervan de stad van de linkeroever van de rivier de Neretva te bombarderen.

De generale staf van de Bosnische Serviërs heeft gedreigd Navo-vliegtuigen, die de naleving van het luchtembargo boven Bosnië controleren, neer te schieten wegens de geluidsoverlast. Door 'dagelijks en systematisch' met een luide knal de geluidsbarrière te doorbreken zouden de piloten zich schuldig maken aan 'openlijke agressie'.

Reuter, DPA

Oekrainers worden rijk in de kazernes van Bosnië

SARAJEVO — Zelfs meer dan buitengewoon tevreden, dat is de Oekrainse soldaat Kovalenko over zijn inmiddels negen maanden durend verblijf in Bosnië.

Met zijn twintig jaar, blonde haren en een brede glimlach, constateert hij dat het goed leven is in de kazernes van de VN-vredesmacht in Sarajevo. „Dit is een eerste-klas avontuur. Er is geen tijd om je te vervelen."

Kovalenko dient bij het vredesleger van de Verenigde Naties (Unprofor), waarvoor hij zich vorig jaar juli zonder al te veel overtuiging aanmeldde. Aanvankelijk dachten de Oekrainers dat het een tweede Afghanistan zou worden. Weinig soldij, om van comfort maar helemaal niet te spreken. De animo van vrijwilligers uit Oekraine was dan ook aardig geslonken. Kovalenko's verwachtingen werden echter overtroffen.

'Muziek helpt'

Het vrijwilligerschap is goed voor 500 dollar per maand, terwijl het gemiddelde inkomen thuis rond de paar dollar ligt. De volumeknop van zijn cassetterecorder krijgt een draai wanneer de razendpopulaire Russische rockgroep Letni Sad door de luidsprekers klinkt. „De muziek heeft mij de eerste weken enorm geholpen om over de heimwee heen te komen."

Ondanks de taalbarrière — 'het Oekrains en het Servo-Kroatisch hebben zoals ik aanvankelijk dacht niets met elkaar gemeen' — prijst hij zich de koning te rijk. En vele Oekrainers met hem. Want bij de tweede recrutering voor de VN-vredesmacht, drie maanden geleden, was de geestdrift van zijn landgenoten aanmerkelijk groter. Rijk worden in de kazernes is immers niet voor iedereen weggelegd.

Doden

Kovalenko hoeft er niet lang over na te denken. Na terugkeer naar Oekraine gaat hij in zaken. „Een eigen zaak opzetten. Uiteraard in het transportwezen. Dat is op mijn lijf geschreven", zegt de man die in het dagelijks leven automonteur is.

„Nee, niet alles gaat hier over rozen", zegt hij plotseling in het besef dat ook hij de kans loopt niet meer terug te keren naar zijn vaderland. „Drie van ons zijn in beschietingen gedood, ondanks dat de pantserwagens VN-vlaggen en zelfs onze eigen Oekrainse driekleur voerden."

Na deze bezinning herneemt het leven van de VN-recruut weer zijn normale gang. Terwijl hij voorbereidingen treft om nog dezelfde dag met een VN-konvooi naar de moslim-enclave Zepa te vertrekken, komt de Franse kolonel Valentin de kazerne binnen om de jongens nog een hart onder de riem te steken.

„Jullie mogen trots zijn dat jullie als eersten Sarajevo verlaten voor zo'n belangrijke missie, die het begin markeert van het vredesproces", aldus de onverstoorbare officier. „Oekraine kan terecht trots op jullie zijn", salueert de Fransman.

Terwijl de VN-voertuigen warm draaien, reikt een jongetje de soldaat uit de Oekraine een bosje paarse bloemetjes aan. „Omdat u Zepa gaat verdedigen."

AFP

Geen ingrijpen in Bosnië op verzoek Europa

WASHINGTON/MOSTAR — Op verzoek van de Europese bondgenoten hebben de Verenigde Staten de beslissing over militair ingrijpen in Bosnië-Hercegovina uitgesteld.

De Amerikaanse regering deelde gisteren mee dat president Clinton wil wachten op het referendum dat de Bosnische Serviërs dit weekeinde houden over het internationale vredesplan van Vance en Owen.

Tot dan toe zullen de Amerikanen proberen met de Europeanen op een lijn te komen over maatregelen, inclusief militaire, tegen de Bosnische Serviërs.

In de stad Mostar hebben moslims en Kroaten een wapenstilstand gesloten, die een einde moet maken aan de bloedige gevechten in de hoofdstad van Hercegovina.

Naar schatting duizend moslims zijn uit Mostar verdreven, aldus Radio-Sarajevo, dat sprak van een 'etnische zuivering door de Kroaten'. VN-militairen hebben hun verontrusting uitgesproken over het lot van de verdreven moslims, die in Mostar werden vastgehouden in een stadion.

VN-militairen die het door Serviërs omsingelde Zepa bereikten, zeiden dat de stad vrijwel leeg is. Duizenden islamitische burgers zouden zijn gevlucht naar de bergen. De 'blauwhelmen' troffen slechts een paar honderd burgers aan, van wie de meesten gewond waren. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR sprak van een 'humanitaire catastrofe van enorme omvang' in Zepa.

De 'blauwhelmen' zijn naar Zepa getrokken omdat de stad door de VN tot 'veiligheidszone' is verklaard. Het daarbij behorende bestand tussen Serviërs en Bosnische islamieten hield voor de tweede dag stand.

Op pagina 9:
Karadzic: Bedroefd over stap van Belgrado

Karadzic: Bedroefd over stap Belgrado

EG opgelucht over bestand

VERVOLG VAN PAGINA 1

Leiders van Serviërs in Bosnië hebben geklaagd dat zij niet meer tot Servië worden toegelaten. „Wij zijn heel bedroefd over het verbod, hoewel wij weten dat Belgrado tot deze stap is gedwongen", reageerde Radovan Karadzic. In Belgrado is tegengesproken dat Bosnisch-Servische leiders de toegang tot klein-Joegoslavië wordt ontzegd.

Uit onvrede over de weigering van de Bosnische Serviërs het vredesplan van de bemiddelaars Vance en Owen te aanvaarden, heeft de regering in Belgrado een embargo afgekondigd tegen door Serviërs beheerste gebieden in Bosnië. Aan de grens is geconstateerd dat de levering van goederen aan de Bosnische Serviërs weliswaar is afgenomen, maar nog niet geheel is gestaakt.

Voorwaarden

Navo-secretaris-generaal Wörner heeft voorwaarden gesteld voor deelneming van het bondgenootschap aan vredesmissies, zoals de voorgenomen VN-operatie om tot 70.000 man in Bosnië te stationeren.

Wörner zei in Venetië dat de Navo uitermate geschikt is om een rol te spelen als vredehandhaver ter ondersteuning van de VN. „Maar het bondgenootschap kan zich er niet toe verbinden elke vredesmissie over heel de wereld te ondersteunen. Dat geldt vooral als de voorwaarden voor het welslagen ontbreken, in gevallen waarin het bondgenootschap het mandaat en de regels voor het optreden van de troepen onvoldoende vindt en als het bevel niet geheel bij de Navo ligt."

De VS wil het bevel bij de Navo, Frankrijk wil dit bij de landen die aan de operatie deelnemen, terwijl andere bondgenoten weer sterkere zeggenschap van de VN voorstaan.

Reuter, DPA

door onze correspondent BEN LEVIE

BRUSSEL — Met een zucht van opluchting heeft de Europese Gemeenschap gisteren geconstateerd dat zij de discussie over militair ingrijpen in Bosnië even kan laten rusten.

Bijna enthousiast hebben de twaalf ministers van buitenlandse zaken in Brussel geconstateerd dat er een bestand is in Bosnië en dat de Servische president, Milosevic, bereid is de grenzen met Bosnië te sluiten en dus de bevoorrading van de Bosnische Serviërs te staken.

'Als manna'

„Dit kwam als manna uit de hemel vallen", aldus een diplomaat, omdat volgens hem hiermee de onderlinge verdeeldheid tussen de EG-landen over militaire actie naar de achtergrond wordt gedrongen. De EG wil de verdeeldheid tussen de Serviërs in Bosnië en in klein-Joegoslavië zo veel mogelijk uitbuiten.

Om Milosevic aan zijn woord te houden wil de EG langs de grens enkele honderden waarnemers stationeren, afkomstig uit de EG maar bij voorkeur ook uit de Verenigde Staten en Rusland. De Nederlandse minister Kooijmans is ervan overtuigd dat de Milosevic geen bezwaar zal maken tegen de komst van die waarnemers.

De economische sancties tegen Klein-Joegoslavië blijven gehandhaafd en worden verder verscherpt omdat de EG de overtuiging heeft dat die — gezien de ommezwaai van Milosevic — duidelijk effect hebben. Verder werd nog eens bevestigd dat 'alle opties open blijven', inclusief het selectief bombarderen van de Servische aanvoerlijnen.

Vliegtuigen

Nederland betoogde vergeefs dat de vliegtuigen die nu al boven Bosnië actief zijn om in Navo-verband het vliegverbod af te dwingen, ook kunnen worden gebruikt boven die beschermde gebieden. De overige EG-landen deinzen daarvoor nog steeds terug wegens de gevolgen die dit zou hebben voor hun (VN-)militairen op de grond. Belangrijke overweging is daarbij dat daarmee tevens een eind zou komen aan de humanitaire hulpverlening.

De EG-bemiddelaar Owen juichte de ommezwaai van Milosevic toe. „Hij beseft nu dat de verwerping van het vredesplan door het parlement van de Serviërs in Bosnië vorige week, niet in het belang is van de Serviërs."

Woltjer: Schaamte over falen politiek

door MICHEL THOMASSEN

ZAGREB — De angst van de Europese Gemeenschap om verder betrokken te raken bij de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië groeit, terwijl de bereidheid tot ingrijpen steeds minder wordt.

„Wij falen volledig, vooral strategisch. We trekken geen conclusies en dat betekent het totale failliet van de internationale politiek. Daar schaam ik me zeer voor", zegt E. Woltjer (PvdA), vice-voorzitter van de socialistische fraktie in het Europese parlement.

„Het is cynisch, maar het is niet uitgesloten dat Europa en de Verenigde Staten het conflict in Bosnië-Hercegovina willen isoleren en dat hun enige zorg is dat de oorlog niet over de oude Joegoslavische grenzen trekt. Washington geeft al signalen aan Belgrado dat het niet bij toekijken blijft als het geweld naar Kosovo en Macedonië wordt uitgebreid."

Woltjer bezocht gisteren leden van het Bosnische parlement in Sarajevo. Servische strijdkrachten lieten wel een vijf man sterke delegatie van het Europese parlement door, maar weigerden Bosnische parlementariërs de doorgang.

Het bezoek van de Europarlementariërs is, geeft Woltjer toe, weinig zinvol. „Wij hebben niets te bieden", zegt hij. „We kunnen de Bosniërs een beetje het gevoel geven dat ze toch steun genieten, maar het is waar dat de Europese politiek faalt. Het Westen heeft veel te lang geaarzeld. We hebben met onze kaarten open op tafel gespeeld, bij voortdurend gedreigd en niets waar gemaakt.

„We zijn steeds bang geweest voor de volgende stap. De Serviërs, èn de Kroaten, sollen met ons. Ze hebben ons er ingeluisd. Bij het zoeken naar politieke oplossingen bleek steeds weer dat zij op gebiedsuitbreiding uit waren en doorgingen met etnische zuiveringen. De Serviërs hebben in Bosnië steeds het initiatief genomen en in de schaduw sloegen de Kroaten hun slag. We worden voor gek gezet en dat is levensgevaarlijk."

Milosevic wil Bosnië dwingen

Bijeenkomst staten moet verzet tegen vredesplan breken

BELGRADO — President Milosevic van Servië heeft een bijeenkomst van 'alle Servische staten' belegd om de Bosnische Serviërs te dwingen hun verzet te staken tegen het vredesplan voor Bosnië-Hercegovina

De Servische afgevaardigden zullen zich overmorgen in Belgrado moeten uitspreken over het Vance-Owen-plan, waarbij het de bedoeling is het Bosnisch-Servische parlement in een 'gezamelijke zitting' te isoleren.

„De beslissing over het vredesplan gaat niet alleen de Bosnisch-Servische republiek aan, maar ook Joegoslavië, Servië, Montenegro en Krajina", aldus Milosevic. In plaats van een referendum te houden over het vredesplan, dient het Bosnisch Servische parlement samen met de andere Servische staten een beslissing te nemen over het vredesplan, is zijn mening.

Afgevaardigden

De afgevaardigden van klein-Joegoslavië — Servië, Montenegro en de Serviërs in Kroatië (Krajina) — zullen gehoor geven aan de oproep van Milosevic, die de afgelopen weken een ommezwaai heeft gemaakt en zich achter het plan van Vance en Owen heeft geschaard. Het 'parlement' van de Bosnische Serviërs heeft nog niet gereageerd.

In de Zuidkroatische stad Mostar zijn ondanks een maandag gesloten bestandopnieuw gevechten uitgebroken tussen Kroatische troepen en moslims. De Kroatische radio beschuldigde moslim-militairen ervan een mortieraanval te hebben uitgevoerd op het hoofdkwartier van de Kroatische troepen (HVO) in Mostar. VN-bevelhebber generaal Morillon zal vandaag proberen te bemiddelen tussen de voormalige bondgenoten in de strijd tegen de Serviërs.

Bosnische Kroaten hebben gisteren honderden moslimburgers afgevoerd naar een fabriek in de bergen buiten Mostar. De moslims worden gevangengehouden in een aluminiumfabriek, nadat zij waren opgepakt in hun huizen in de Zuidkroatische stad. Naar schatting driehonderd mannen, vrouwen en kinderen werden door de Kroatische milities onder bedreiging met wapens naar de fabriek gevoerd.

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zal bij de Kroatische autoriteiten protesteren tegen de ernstige mishandeling van zeven van haar chauffeurs, allen moslims, door Bosnische Kroaten. De bestuurders werden gemolesteerd door HVO-militairen toen zij bij Prozor in Midden-Bosnië een konvooi voedsel afleverden. UNHCR-woordvoerder Redmond zei het incident te beschouwen als een 'regelrechte aa[illegible]' op de VN-hulpkonvooien.

Reuter, DPA

HEVIGE STRIJD OM STAD MOSTAR

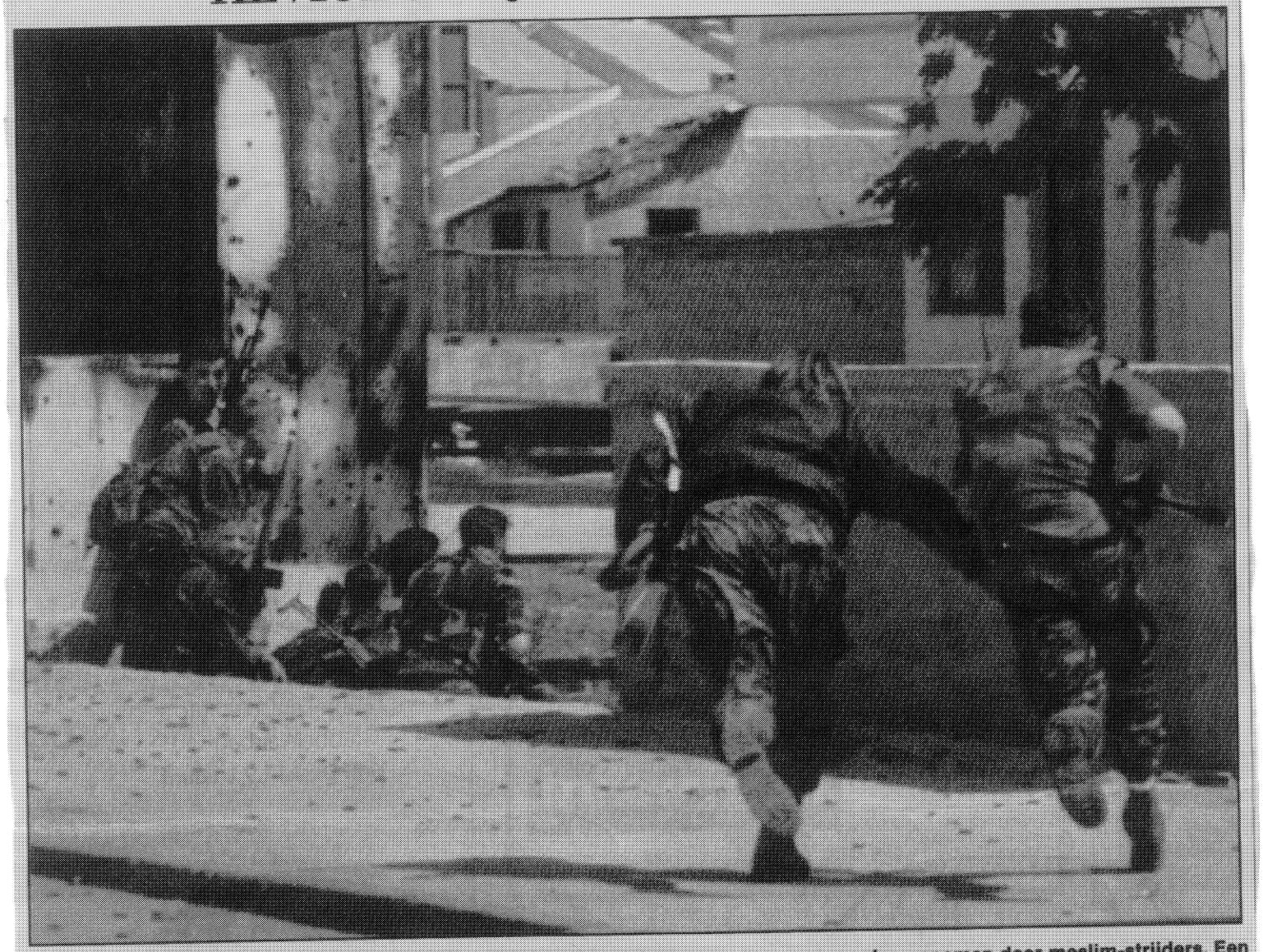

e Kroatische soldaten zoeken dekking als zij in de Bosnische stad Mostar onder vuur worden genomen door moslim-strijders. Een groot deel van de moslim-wijk in de in het zuid-westen van Bosnië geleden stad stond gisteren in brand. Vanmiddag om 12.00 uur zou een nieuw bestand van kracht worden. FOTO AP

Britten: Geweld van Kroaten tegen moslims kan niet voortduren

LONDON/ZAGREB — Groot-Brittannië heeft Kroatië gewaarschuwd voor strafmaatregelen als de aanvallen op de moslims in Bosnië-Hercegovina voortduren.

Minister Hurd (buitenlandse zaken) zei gisteren in het parlement in Londen dat Groot-Brittannië en zijn partners in de Europese Gemeenschap voorlopig geen plannen hebben voor sancties tegen Kroatië.

„Maar er bestaat geen twijfel over dat als de incidenten in Bosnië, waaronder in Mostar, voortgaan, Kroatië er niet van mag uitgaan dat de relatie blijft zoals die nu is", aldus Hurd.

Vast in kampement

De Kroatische milities voeren in centraal Bosnië al weken hevig slag met de moslims, hun voormalige bondgenoten, en de strijd concentreert zich de laatste dagen vooral in en rond Mostar. Kroatische troepen houden buiten Mostar, de hoofdstad van Hercegovina, ongeveer 1.300 moslims vast in een speciaal opgericht kampement. De moslims zijn volgens de VN-vredesmacht in Bosnië-Hercegovi na de afgelopen dagen uit hun huizen gehaald.

VN-waarnemers kregen dinsdagavond toestemming de moslims op te zoeken. In het kamp zijn de mannen gescheiden van vrouwen en kinderen. De Bosnische Kroaten hebben toegegeven dat moslims zijn weggevoerd uit Mostar, maar zeggen dat dat is gebeurd om hun veiligheid te kunnen garanderen. De vluchtelingenorganisatie van de VN (UNHCR) is bezorgd dat de strijd tot een uittocht zal leiden van 200.000 tot 300.000 moslims.

'Weinig hoop'

De speciale gezant van de UNHCR voor Bosnië, Mendiluce, zei dat overleg met de commandanten van de Kroatische onderdelen in Bosnië en de politiek leider van de Bosnische Kroaten, Boban, heeft uitgewezen dat er weinig hoop is voor samenwerking tussen Kroaten en moslims in Bosnië. Volgens Mendiluce moet worden voorkomen dat de moslims slachtoffer worden van een tweede golf van etnische zuiveringen, nu van Kroatische kant.

De VN is gisteren begonnen met de evacuatie van gewonden uit Zepa. De Veiligheidsraad wees de belegerde moslim-enclave vorige week aan als een van de zes 'veilige zones' in Bosnië-Hercegovina. Drie Franse Puma-helikopters halen naar schatting 130 mensen op.

Troepen VS

De Amerikaanse president overweegt troepen naar Macedonië te sturen. Hierdoor zou kunnen worden voorkomen dat het conflict op de Balkan zich uitbreidt naar andere landen. „Maar het is één van de vele opties. Er is nog geen definitief besluit genomen", aldus Clinton.

Reuter, DPA

Halsstarrigheid Bosnische gevaarlijk

door
OTHON ZIMMERMANN

ROTTERDAM — Paf stonden de Servische president Milosevic en zijn Griekse ambtgenoot Mitsotakis toen het Bosnisch-Servische parlement in Pale simpelweg weigerde te stemmen over het vredesplan voor Bosnië-Hercegovina.

Milosevic bleek zijn greep op de Serviërs in Bosnië kwijt te zijn. Met veel uiterlijk vertoon was de Servische leider, die de afgelopen weken van een havik in een duif was veranderd, naar Pale gereisd om de wereld te overtuigen van zijn goede wil. Hij zou de Bosnische Serviërs in hun wintersportplaatsje wel eens duidelijk maken dat zij het Vance-Owen plan moesten aanvaarden.

„Stoom kwam uit zijn oren", zo omschreef een ooggetuige de gemoedstoestand van Milosevic nadat deze als een kleine jongen was genegeerd op de zitting. In plaats van het plan in stemming te nemen, besloten de afgevaardigden op 6 mei na 17 uur debatteren dat de gezuiverde bevolking zich er in een volksraadpleging over zou uitspreken.

In vliegende vaart scheurde de diep gekrenkte Servische voorman terug naar Belgrado. Hij had het plan aangeprezen als 'de enige weg naar vrede' en de internationale gemeenschap van zijn goede intentie willen overtuigen. De smaak van de vernedering was bitter.

Onderweg zon hij op wraak. Wraak op Karadzic, die in Athene zijn handtekening onder het plan had gezet. De Bosnisch-Servische leider, die in het parlement de afgevaardigden onwillig had gevraagd in te stemmen met dit 'rampzalige plan'. Wiens toevoeging, dat hij had getekend onder druk en dreiging van bombardementen, de afgevaardigden nog koppiger had gemaakt. „Het parlement heeft het vredesplan niet verworpen", was Karadzic' magere verweer.

De president van klein-Joegoslavië, Cosic, stelde na het debacle vast dat in Pale 'de meeste fatale beslissing' was genomen. „ Terwijl de ochtend gloort en de zon opkomt, is alle zin voor de politieke realiteit ten onder gegaan", aldus de schrijver/president.

Milosevic besloot de Bosnische Serviërs te isoleren en kondigde een embargo aan tegen de 'Republiek Srpska'. Bosnisch-Servische leiders kregen een inreisverbod. De douane had een lijstje met namen van de meest fervente tegenstanders van het vredesplan. Als eerste ondervond dat Biljana Plavsic, de fel nationalistische vice-president van Srpska. Zij werd teruggestuurd.

Cosic probeerde de Bosnische Serviërs te paaien met de garantie dat zij niet zullen zuchten in een islamitische staat. „Bosnië-Hercegovina wordt een federale staat van volkeren, een federatie die territoriaal niet eerlijk is, maar dat wel wordt in de toekomst. Waar Serviërs zijn, waar Servische huizen staan, waar Servische grond is, daar zal de Servische staat zijn."

Maar in zijn slotrede maakte hij duidelijk dat de verschrikkingen van een militaire interventie met moderne middelen niet mogen worden onderschat. „Weinigen zijn bestand tegen zo'n ramp", zei Cosic. Hij wond er geen doekjes om dat de 'extreem moeilijke economische situatie' in klein-Joegoslavië niet langer kan worden genegeerd. „Beste broeders, wij beschikken niet meer over de middelen om jullie te helpen. Wij zullen bij honger natuurlijk ons laatste brood met jullie delen, maar dat is geen hulp waarmee je oorlog kunt voeren."

Een koele verklaring uit Belgrado was ook duidelijk: 'de regering van Joegoslavië, verontwaardigd over het niet aanvaarden van het vredesplan, heeft besloten de hulp aan de Srpska te beperken tot voedsel en medicamenten'.

Ondertussen ging het bespelen van de publieke opinie in Belgrado verder. Na de conferentie in Athene veranderde de toon van de media. Wandaden van Bosnische Serviërs, zoals het in de as leggen van twee moskeeën in Banja Luka, werden veroordeeld. Verbaasde inwoners van de Servische hoofdstad zagen de meest nationalistische commentatoren van de buis verdwijnen. De Bosnisch-Servische leiders waren geen 'helden' meer, maar onverantwoordelijke politici.

Milosevic is tot de conclusie gekomen dat het plan Vance-Owen niet alleen de Bosnische Serviërs aangaat, maar heel 'de Servische natie'. Om die te redden, komen morgen de parlementen van 'alle Servische staten' bijeen in Belgrado om over het vredesplan te beslissen. Wetende dat Milosevic in zo'n pan-Servische zitting de Bosnische Serviërs als minderheid zal inpakken, weigeren zij te komen en het referendum af te blazen.

De halstarrigheid van Bosnisch-Servische leiders belooft niet veel goeds. Als een schorpioen in de val dreigen zij zichzelf liever te vernietigen dan in te schikken. De Bosnisch-Servische bevolking zou wel eens minder levensmoe kunnen zijn. De verwarring is groot. De burgers realiseren zich dat de laatste medestanders zich van hen hebben afgewend.

De volksraadpleging dit weekeinde kan de laatste 'eervolle' uitweg betekenen, maar de stembiljetten zijn nog niet gedrukt en de formulering van de vraag is niet bekend. Volgens Karadzic wordt toch tegen gestemd. Een welingelichte bron in Belgrado geeft de moed niet op. „Milosevic is geen vredesduif, maar beheerst de Realpolitik. Ik denk dat 53 procent voor het vredesplan stemt. Hoe dat kan? Tsja, de poppenspeler trekt aan de touwtjes en de poppen bewegen."

Kinderen en bejaarden bewaken versperringen in Krajina

door MICHEL THOMASSEN

Nederlandse commandant: Alle partijen zijn hier even beestachtig

BUSOVACA — De Serviërs in Kroatië versterken hun stellingen. „In Krajina is de mobilisatie door de Serviërs totaal", zegt overste K. Willems, commandant van het Nederlandse verbindingsbataljon bij de VN-vredesmacht. „Je wordt bij wegversperringen aangehouden door kinderen van dertien, veertien jaar en mannen van tachtig. Alle andere mannen liggen aan de verdedigingslinies. Bejaarde vrouwen werken op het land, maar het is duidelijk dat zij de oogst niet kunnen binnenhalen en dat daar over een paar maanden hongersnood heerst."

De isolatie van Krajina is bijna volledig; er kan niets in of uit. De sfeer is er grimmig. De spanning onder de VN-militairen loopt ook op en de verstandhouding tussen de lokale bevolking en de vredesmacht, die toch al te wensen over liet, verslechtert met de dag. Hetzelfde is het geval in Kroatië en Bosnië. De VN-leiding heeft inmiddels elk persoonlijk contact van VN-militairen met Serviërs, moslims en Kroaten verboden, terwijl dat een paar maanden geleden nog werd aangemoedigd.

De veranderde situatie is niet door iedereen even gemakkelijk te aanvaarden. Sergeant-majoor Maarten de Vries (40), commandant van de Nederlandse verbindingseenheid in het zuiden van Krajina, kon het niet over zijn hart krijgen om het contact met zijn Servische kennissen te verbreken. De spanning werd hem te veel en hij werd teruggeroepen. „Hij koos voor zijn geweten boven de regels van de VN-vredesmacht", zegt woordvoerder majoor Hedde Heijs.

„Acht maanden geleden kon je in onze sector nog barretje in en barretje uit", vertelt De Vries. „Dat deden we dan ook, want we werden aangemoedigd de bevolking te laten zien dat we er waren. We spraken nooit over de situatie en onze persoonlijke meningen gaven we evenmin. Toch bouw je zoiets als een kennissenkring op. En je wilt natuurlijk praten over de dingen die je bezig houden. Een minuut telefoneren met thuis is niet genoeg en een brief doet er twee weken over. Dat is te lang."

In januari veranderde er veel voor de sergeant-majoor. Het Keniaanse bataljon, waarvoor zijn eenheid de verbindingen verzorgt, de Nederlanders en een Servisch bataljon waren in verschillende gebouwen van dezelfde kazerne ondergebracht.

Bij de slag om de brug van Maslenica, een strategisch belangrijk punt voor Kroatië, kreeg de Keniaanse commandant te horen dat zijn eenheid en de Nederlandse verbindingsmensen gegijzeld zouden worden als ze door de Kroaten in het nauw gedreven werden. Zover kwam het niet, maar een peloton Serviërs dat drie dagen niet met voedsel en munitie werd bevoorraad, gaf de VN daar de schuld van en wilde wraak nemen. „We werden door de Kenianen gewaarschuwd", vertelt De Vries. „We hebben onze kogelvrije vesten aangetrokken, helmen opgezet en onze wapens gepakt. De Kenianen wisten ook niet wat ze moesten doen, en ik dacht dat we ons het beste binnen schuil konden houden. Als ze je niet zien, kunnen ze niet op je schieten. We zagen ze aankomen, zwaaiend met hun schietklare wapens. Ik dacht: Nu hebben we het gehad. De jongens keken naar mij, wat moesten ze doen? En daar stond ik, met bonzend hart en droge keel..."

Op het laatste moment hield een Servische commandant de wilde horde tegen en wist ze na een half uur praten te sussen. „Daarna moest ik mijn eigen jongens kalmeren en daar heb ik het moeilijk mee gehad", zegt De Vries.

De Serviërs verloren de slag om de brug en moesten ook enkele dorpen prijs geven. De Vries moest voor de Kenianen aan het VN-hoofdkwartier in Knin rapporten doorgeven over wat zij in die dorpen hadden aangetroffen. Dat betekende een nieuwe aanslag op het verwerkingsvermogen van de sergeant-majoor. „De Kroaten hebben daar onmenselijk huisgehouden", zegt hij. „Bejaarden die niet konden vluchten werden gekruisigd en levend verbrand. Er was een rapport over een meisje van vijf jaar dat was misbruikt, daarna op een scherpe stok was gespietst en vervolgens onthoofd... Alle partijen hier zijn even wreed en beestachtig."

Na nog eens drie weken van onophoudelijke artillerie- en mortierbeschietingen op doelen in de omgeving, schrokken de VN-soldaten als er een hapering in de explosies viel. In die tijd kwam het verbod op contact met de lokale bevolking. De Vries vond dat niet eerlijk. „Ik moest met mensen praten", legt hij uit, „en voor de hulpverleners van het Nederlandse leger voelde ik me te flink. Ik was leeg, helemaal leeg en zocht een paar burgers op waar ik goed mee kon praten. De bataljonscommandant heeft me nog gewaarschuwd om het niet te doen, maar ik kon er niet wegblijven."

De sergeant-majoor wilde zijn vrienden niet in de steek laten. Hij liet voor de vrouwen dozen maandverband uit Nederland over komen, toen zij over het gebrek daaraan klaagden. Uit de keuken van zijn eenheid nam hij afvalvlees voor hen mee; ze rookten zijn sigaretten en dronken zijn drank.

Eén ding is hem duidelijk geworden: als Nederlandse militairen in het voormalige Joegoslavië in de knel komen, moeten ze niet schromen professionele hulp van meegekomen psychologen of geestelijk verzorgers in te roepen. En hijzelf? Ach, zijn plicht bij de vredesmacht zit er op, maar als de oorlog voorbij is keert hij terug naar zijn vrienden in het zuiden van Krajina. Dat heeft hij ze beloofd.

ZATERDAG 15 MEI 1993

VN klaagt fel over offensief

Schending van staakt-het-vuren in Bosnië

SARAJEVO — De Verenigde Naties hebben zich in felle bewoordingen beklaagd over een nieuw offensief van Bosnische Serviërs tegen moslims in en rond Brcko.

De VN sprak gisteren van een 'uitzonderlijk ernstige' schending van het staakt-het-vuren dat sinds zondag in Bosnië-Hercegovina van kracht is.

Bij de aanvallen van de Bosnische Serviërs in en rond Brcko werden volgens VN-medewerkers artillerie, mortieren en meervoudige raketlanceerders ingezet. Het Bosnische regeringsleger zou slechts met moeite stand houden.

Corridor

Het offensief is bedoeld om de Servische corridor te openen die door Bosnische regeringstroepen bij Brcko is onderbroken. De verbinding met Servië is voor de Serviërs in Bosnië en in Kroatië (Krajina) van groot belang.

Ook in Mostar, de hoofdstad van Hercegovina, woeden ondanks een bestand hevige gevechten tussen moslims en Kroaten. De EG heeft Kroatië gedreigd met strafmaatregelen als de strijd aanhoudt. De Deense minister Helveg Petersen (buitenlandse zaken) liet als voorzitter van de EG-ministerraad in een brief aan de Kroatische president Tudjman weten dat als het geweld tegen moslims en hun doelbewuste verdrijving voortduurt, 'een verdere ondersteuning van Kroatië door bevriende Europese landen op het spel komt te staan'.

Vooruitlopend op een referendum onder Bosnische Serviërs, dit weekeinde, werd op een 'Pan-Servische' parlementszitting in Belgrado het internationale vredesplan voor Bosnië-Hercegovina aangenomen. Leden van het zogenoemde parlement van de Bosnisch-Serviërs boycotten de zitting. De uitslag van de stemming in Belgrado had door de afwezigheid van de Bosnisch-Servische parlementsleden alleen een symbolische betekenis.

Hoewel president Milosevic van Servië, de initiatiefnemer van de 'Pan-Servische' bijeenkomst, door de internationale gemeenschap verantwoordelijk wordt gehouden voor de Bosnische oorlog, steunt hij sinds kort het vredesplan van de bemiddelaars Vance en Owen.

Volgens parlementsvoorzitter Radulovic waren van de 636 Servische parlementsleden uit Joegoslavië en zijn deelrepublieken Servië en Montenegro er 370 komen opdagen. Ook Kroatische Serviërs waren aanwezig, maar het Bosnisch-Servische parlement, dat het plan heeft verworpen en dit weekeinde in het veroverde gebied een volksstemming houdt, zond alleen waarnemers.

e Huilend drukt een Bosnisch-Servische vrouw de schedel van haar zoon tegen zich aan, die in juni om het leven kwam bij de gevechten om de moslimenclave Srebrenica. Zijn stoffelijke resten, en die van twintig andere soldaten, werden onlangs gevonden in een massagraf in de buurt van de stad. Gisteren werden de beenderen opnieuw begraven in Fakovici, in het oosten van Bosnië.

FOTO REUTER

Uitwisseling gaat gepaard met veel machtsvertoon

door MICHEL THOMASSEN

ZENICA/BUSOVACA — Fundamentalistische moslims uit het Midden-Oosten, Noord-Afrika, Pakistan en Afghanistan spelen een belangrijke rol in de strijd van de Bosnische moslims tegen Kroatische en Servische eenheden.

Volgens Europese waarnemers zijn er rond de duizend *mujaheddien* actief in midden-Bosnië. Opvallend veel fundamentalisten houden zich op in Zenica en omgeving, van waarult de moslims een offensief voorbereiden op de streek rond Busovaca. Dit overwegend islamitische gebied moet volgens het vredesplan van Vance en Owen Kroatisch worden.

Een Afghaanse moslim in traditionele kledij had gisteren de leiding bij een uitwisseling van krijgsgevangenen in Zenica. Daar werd de op 15 april door moslims ontvoerde brigadecommandant Zivko Toti'c van de Bosnisch-Kroatische strijdmacht HVO, overgedragen aan vertegenwoordigers van het Internationale Rode Kruis en de EG.

Pantserwagens

Gelijktijdig namen EG-waarnemers in Busovaca elf Arabische moslims onder hun hoede. De vrijgelaten krijgsgevangenen werden in pantserwagens van Britse troepen van de VN-vredesmacht naar hun thuisbases gebracht.

De overdracht in Zenica ging gepaard met veel machtsvertoon, waarbij gemaskerde moslims de straten afzetten. Velen van hen spraken Arabisch en droegen moderne wapens, waaronder raketwerpers en de nieuwste versie van een anti-tankwapen dat ook bij de Navo in gebruik is.

De vrijlating van nog eens 400 tot 450 gevangen genomen burgers in andere dorpen langs het front, mislukte gisteren door tegenwerking van de moslims. „Het gaat om mensen, maar het lijkt wel koehandel op hoog niveau", zegt de Nederlandse EG-waarnemer H. Morsink. „We hebben een maand over de vrijlating onderhandeld. We kregen de afgelopen twee weken wel met veel overreding wat kleine groepjes los, maar keiharde toezeggingen van de commandanten van het Derde Moslim Korps en de Kroatische Operationele Zone Midden Bosnië, om zondag alle burgers vrij te laten, werden door gevangeniscommandanten niet gehonoreerd. Die beweerden domweg daartoe geen opdracht te hebben gekregen. De commandanten bezworen ons dat het op maandag in ieder geval door zou gaan."

Kroatische en islamitische gevangenen zouden om beurten in groepen worden vrijgelaten. De HVO in Busovaca liet 31 moslims gaan. De legerleiders van de moslims lieten niemand vrij. Zij beweerden dat ze geen Kroatische burgers gevangen hielden. De Kroaten lieten vervolgens ook niemand meer vrij.

Duizenden mannen, vrouwen en kinderen worden sinds de hevige gevechten bij Busovaca, drie weken geleden, vermist. „Het meest waarschijnlijke is dat de vrouwen en kinderen zijn gevlucht en dat de mannen gevangen zijn genomen", aldus Morsink.

De afgelopen weken bezocht hij kelders, garages en schuren die door moslims en Kroaten worden gebruikt om krijgsgevangenen vast te houden. Het opsluiten van zeventig mannen in een klein hok is geen uitzondering. „Op de meeste plaatsen zaten de gevangenen, als je de omstandigheden in aanmerking neemt, redelijk", aldus Morsink.

De HVO heeft op verschillende plaatsen gevangen moslims gedwongen in de frontlinies loopgraven aan te leggen. Bij Barre, twee kilometer ten westen van Busovaca, sneuvelden een maand geleden vier burgers terwijl zij aan het graven waren. Volgens de commandant van de gevangenis hadden zij zich vrijwillig voor het werk gemeld, omdat hen dat extra voedselrantsoenen en sigaretten opleverde.

Minister: Drie bouwstenen moeten oorlog beëindigen

De Russische minister noemde drie 'bouwstenen' die kunnen bijdragen aan het eind van de oorlog. „Het belangrijkste is de internationale politieke steun", aldus Kozyrev. „Ten tweede willen we voortbouwen op de veiligheidsgebieden en toevluchtsoorden. En ten derde willen we de grenzen aan beide zijden afbakenen om de oorlog te isoleren."

Generaal Ratko Mladic, de commandant van de Bosnisch-Servische troepen, brieste dat elke internationale vredesmacht die wordt gestuurd om de Bosnische Serviërs te straffen, het strijdperk niet levend zal verlaten. „Als ze mij bombarderen, zal ik Londen bombarderen", aldus Mladic. De Bosnisch-Servische leider Karadzic distantieerde zich onmiddellijk van zijn militaire commandant, wiens uitspraken hij 'idioot' en 'onverantwoordelijk' noemde.

De Britse minister van defensie, Malcolm Rifkind, zei tijdens een bezoek aan Kuala Lumpur (Malaysia) dat militair ingrijpen tegen de Serviërs een vergissing zou zijn, omdat de tegen hen ingestelde sancties van de Verenigde Naties effect beginnen te sorteren. „De druk op de Serviërs (in de republiek Servië) werkt. Ze hebben de wapenen andere leveranties aan de Bosnische Serviers gestopt", aldus Rifkind.

Hij zei dat het opheffen van het wapenembargo tegen de Bosnische moslims niet werkt, omdat de kustgebieden van het voormalige Joegoslavië worden beheerst door de Kroaten, die nu in een hevige strijd met de moslims zijn gewikkeld.

De Verenigde Staten zijn voor militair ingrijpen tegen de Serviërs en voor het opheffen van het wapenembargo tegen de moslims, opdat die zich beter kunnen verdedigen tegen Servische aanvallen.

Reuter, AP

EG weet al langer van misdaden Serviërs

door MICHEL THOMASSEN

BUSOVACA — Regeringen van de EG-landen hebben veel langer over bewijzen van door Servië gepleegde oorlogsmisdaden in Bosnië beschikt dan zij zeggen.

Al in november vorig jaar was bij de EG een videoband beschikbaar waarop te zien is hoe Servische militairen Bosnische moslimvrouwen verkrachten en martelen, terwijl tot januari van dit jaar werd gesproken over 'ogenschijnlijke verkrachtingen met geweld'.

De videoband is door Serviërs zelf opgenomen en was in het bezit van een door de 106e Brigade van het Bosnisch Kroatische leger (HVO), gearresteerde Serviër. De gearresteerde man was op de band herkenbaar als een van de oorlogsmisdadigers. Hij was gefilmd terwijl hij een vrouw verkrachtte onder bedreiging van een bajonet, waarmee hij haar daarna langdurig martelde. Anderen martelden verkrachte vrouwen door hen met messen gedeeltelijk levend te villen.

Video-opnamen tonen gruwelijke martelingen

Ook is te zien hoe de Serviërs gedode Bosniërs door een industriële vleesmolen draaien en hen daarna aan een groep honden voeren, hoe zij graven openen en lijkschennis plegen.

De videoband werd door de HVO getoond aan een EG-waarnemer die nu op een humanitaire missie in Busovaca is. „Ik was diep geschokt", aldus de officier, die niet met name genoemd wil worden, omdat hem een zwijgplicht werd opgelegd. „De HVO heeft de band aan de EG-missie in Zagreb doorgestuurd. Daar is hij ook aangekomen. Mij werd gevraagd of ik de daders wilde meenemen om hen in Kroatië voor de rechtbank te brengen. Dat kon niet wegens de oorlogshandelingen. Wat er met hen is gebeurd, weet ik niet."

De oorlogsmisdrijven werden gepleegd in een Servisch kamp in Bosnië. De officier is verontwaardigd dat politici het bestaan van de band niet openbaar hebben gemaakt. Hij zegt: „Dat er zo met bewijsmateriaal wordt gesjoemeld, is wel heel erg frappant. De politiek nam maanden daarna nog beslissingen, of stelde die juist uit, omdat er zogenaamd geen bewijsmateriaal was. Pas eind januari, of begin februari werd een VN-commissie ingesteld om na te gaan of er inderdaad oorlogsmisdrijven werden gepleegd."

Etnische zuivering Mostar voortgezet

VERVOLG VAN PAGINA 1

Behalve de instelling van beveiligde gebieden voor Bosnische moslims, zijn in Washington eerdere tegen Servië en de Bosnische Serviërs genomen sancties herbevestigd.

Zo moet het vliegverbod dat boven Bosnië geldt voor Servische toestellen, blijven bestaan. De economische sancties die de Veiligheidsraad van de VN tegen Servië en Montenegro heeft uitgevaardigd, moeten met kracht worden afgedwongen door alle leden van de VN.

Om uitbreiding van de vijandelijkheden tegen te gaan, wil de VS en zijn bondgenoten meer waarnemers in de voormalige Joegoslavische republieken Macedonië en Kosovo stallen.

De vroegere Noorse minister van buitenlandse zaken, Thorvald Stoltenberg, die deze maand Cyrus Vance opvolgde als VN-bemiddelaar, ontkent dat het akkoord dat in Washington werd bereikt het plan Vance-Owen irrelevant maakt. Hij noemde het een 'realistische basis voor voortgang met de uitvoering van het oorspronkelijke plan'.

Ook de Britse minister van buitenlandse zaken, Douglas Hurd, verwierp de suggestie dat het Westen de Bosniërs in de steek heeft gelaten. Hij voegde daar aan toe dat de Bosnische Serviërs 'moeten beseffen dat zij er niet in zullen slagen datgene te behouden wat zij met geweld hebben veroverd'.

Op de eerste verjaardag van Bosnië als soeverein lid van de Verenigde Naties sneuvelden gisteren in en om Sarajevo 15 mensen en raakte er 103 gewond.

In Mostar zetten Kroaten de etnische schoonmaak van de stad gewoon voort. Volgens de VN worden per dag 200 Bosnische moslims verdreven. In Mostar zijn ongeveer tienduizend moslim-vluchtelingen ondergebracht.

De diplomatieke betrekkingen tussen Slovenië en Kroatië zijn onder grote druk komen te staan nu beide landen het niet eens kunnen worden over de wijze waarop de grens loopt bij het schiereiland Istrië. Kroatië maakt aanspraak op de helft van de zeearm die Istrië van het vasteland scheidt.

Het conflict houdt beide landen al maanden verdeeld. Een commissie die de meeste grensgeschillen heeft opgelost, slaagde er niet in deze zaak tot een goed einde te brengen. Slovenië heeft uit protest zijn ambassadeur in Kroatië teruggeroepen.

DPA Reuter

Blauwe helmen op de vlooienmarkt

BEGRADO — De eerste helmen van VN-soldaten in Joegoslavië zijn opgedoken op vlooienmarkten in Klein-Joegoslavië.

Voor het blauwe hoofddeksel dat de VN-soldaten hun naam heeft bezorgd, wordt op de markt van Kikinda in de Noordservische provincie Vojvodina ruim honderd gulden gevraagd. Naast blauwhelmen worden ook VN-voedselpaketten, die voor de Bosnische bevolking waren bedoeld, verhandeld.

DPA

President van Bosnië kiest nu voor geweld

SARAJEVO — Escalatie van de strijd in Bosnië-Hercegovina lijkt onvermijdelijk nu de Bosnische president Izetbegovic het plan afwijst om de moslims onder te brengen in zogenoemde 'safe areas' (beveiligde gebieden).

Izetbegovic riep de Bosnische moslims op hun land met alle beschikbare middelen te verdedigen, nu militair ingrijpen van de baan is. „We gaan niet langer onze tijd verspillen aan zinloze onderhandelingen", zei Izetbegovic in een reactie op het actieplan waarover de VS, Rusland, Groot-Brittannië, Frankrijk en Spanje zaterdag in Washington overeenstemming bereikten.

'Niet veel keuzes'

„De wereld heeft ons niet veel keuzes gelaten", zo sprak de Bosnische president in Sarajevo zijn burgers toe. „Wees niet bang en twijfel niet. Mensen die oprecht vechten voor hun bestaan en hun vrijheid, kunnen niet verliezen." Izetbegovic stelde vast dat er geen plan Vance-Owen meer is, nu de internationale gemeenschap niet bereid is het toe te passen.

De Bosnische Serviërs reageerden positief op de jongste voorstellen. In feite komen die er op neer dat de internationale gemeenschap zich neerlegt bij hun territoriale veroveringen en etnische zuiveringen. Karadzic prees het 'realisme' van het plan en zei beveiligde gebieden voor moslims in Bosnië te zullen tolereren.

Wel stelde de leider van de Bosnische Serviërs als voorwaarde dat de soevereiniteit van de veroveringen in Bosnië — zij hebben naar schatting 70 procent van het grondgebied in handen — wordt gerespecteerd.

Servie/Montenegro reageerde via de staatsradio negatief op de jongste voorstellen omdat zij 'weer eenzijdig gericht zijn tegen de Serviërs en het de zogenaamde vrede met geweld en dreigementen probeert op te leggen'.

Voor de beveiligde zones is de inzet van extra troepen noodzakelijk.

Nederland is volgens de chef defensiestaf, luitenant-generaal Van der Vlis, bereid een extra eenheid van 600 tot 700 militairen naar Bosnië te sturen als bijdrage aan het actieplan. Het kan daarbij uitsluitend om 'logistiek personeel' gaan. Van gevechtseenheden kan geen sprake zijn omdat Nederland, aldus Van der Vlis, niet in staat is gevechtstaken uit te voeren omdat Nederland op vrijwilligers is aangewezen.

De Verenigde Staten zijn bereid de vredestroepen die in deze gebieden moeten worden gelegerd, vanuit de lucht bescherming te bieden.

Op pagina 9:
Etnische zuivering Mostar voortgezet

Lijden weerlozen in Bosnië wordt alleen maar gerekt

door MICHEL THOMASSEN
redacteur Algemeen Dagblad

MET de zekerheid dat er geen militaire interventie van de EG of de Verenigde Staten dreigt, hebben Servië en Kroatië een vrijbrief gekregen om door te vechten tot Bosnië is verdeeld in een Kroatisch en een Servisch deel. De moslims worden gemangeld. Zij zullen worden omgebracht of verdreven.

Met de kaarten van de EG en de VS open op tafel, zouden de Verenigde Naties de vredesmacht onmiddellijk naar huis moeten sturen. Tot nu toe kon men de illusie koesteren dat de blauwhelmen het lijden verzachtten van zowel Kroatische-, moslim- als Servische burgers in het oorlogsgebied door hen te helpen met voedsel en evacuaties. Immers, er lag het vredesplan van Vance en Owen, hoe onzinnig dat op sommige punten ook is, en er bestond nog altijd een kans dat de strijdende partijen er met praten uit zouden komen.

had niet gedacht dat mensen zo beestachtig konden worden."

Militaire interventie in Bosnië zou overigens geen oplossing bieden. Het punt is dat het *uitsluiten* ervan het sluitstuk is van twee jaar politieke labbekakkerij. Aan de lopende band dreigde de EG met straffen als Servië, en later ook Kroatië, niet tot bezinning kwam. Zes maanden werd er gedreigd met een luchtembargo boven Bosnië. „Ze lachen erom", zei Europarlementariër Woltjer (PvdA). „We dreigen en Servië en Kroatië zetten ons steeds voor het blok. Ze zeggen: *bewijs het maar* en gaan weer een stap verder. Wij maken het niet waar. Het blijft bij bluf; we falen volledig. We trekken geen conclusies en dat betekent het totale failliet van de internationale politiek."

De politieke weifeling beïnvloedt ook het handelen van het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR) en de vredesmacht. Bij veel nationaliteiten speelt de eigen nationale politiek een rol. Bij de Britten uit dat zich in agressief — zelf noemen ze het defensief — patrouilleren. De Franse leider van het VN Bosnië-Hercegovina Commando, generaal Morrillon, zoekt volgens de UNHCR — die hij geacht wordt te ondersteunen — persoonlijke eer. In een vergadering van commandanten viel de coördinator van de UNHCR, John Fox, vorige week uit tegen Morrillon. „U richt al uw aandacht op 20.000 inwoners van Srebrnica, Gorazde en Zepa en laat hetzelfde probleem van twee miljoen andere Bosniërs onbelicht."

Geklaagd

Morrillon deed of hij het niet hoorde en negeerde de kritiek dat hij teveel aandacht en energie van UNPROFOR in het bijna ontvolkte oosten van Bosnië stak, ten koste van nu nog vrij gemakkelijk te bereiken bedreigde groepen elders. De VN heeft bij Frankrijk geklaagd en Parijs heeft zelfs even overwogen de generaal terug te roepen, maar vond de positieve publiciteit die hij krijgt toch belangrijker. De UNHCR is gebureaucratiseerd. Het komt voor dat vers fruit en groenten liggen te rotten op de vliegvelden van Split en Zagreb, omdat de komst ervan niet is aangekondigd en functionarissen weigeren de lading in ontvangst te nemen.

Zand en grind

In Bosnië financiert de vredesmacht ongewild de strijdende partijen in de gebieden waar kampen worden opgezet. Voor alles moet worden betaald. Zand en grind dat wordt gebruikt om beschermende wallen te bouwen, beton, het gebruik van gebouwen. Er moet in Duitse marken worden afgerekend en overal neemt een Kroatische officier van de HVO, een moslim-commandant van de Armija BiH of een Servische militair het geld in ontvangst.

De hoop van de EG en de VS dat de oorlog tot Bosnië-Hercegovina te beperken valt, is ijdel. De politieke onmacht van de afgelopen twee jaar is door Kroatië en Servië goed begrepen. Waarom zou er anders worden gereageerd wanneer Servië het geweld naar Kosovo of Macedonië verplaatst? Ook die delen van het oude Joegoslavië zijn voor het Westen niet interessant genoeg om militair in te grijpen en jonge levens op het spel te zetten.

Komt de oorlog buiten Bosnië, dan zal zij na verloop van tijd Europa intrekken. „Het aan Macedonië grenzende Bulgarije kampt nog met oud zeer", zegt Woltjer. „Hongarije idem. Er liggen nog heel wat etnische nachtmerries te sluimeren als wij achter de feiten aan blijven rennen. Europa moet *alles* inzetten om de Servische president Milosevic te blokkeren, anders kunnen andere voormalige communistische leiders zijn spelletje ook gaan spelen."

Het is mooi gesproken, maar meer ook niet.

Voedselhulp

Deze alibi's zijn vervallen. Het handhaven van UNPROFOR betekent vanaf nu dat het lijden van weerlozen wordt gerekt. Elke evacuatie is voortaan wel degelijk hulp bij etnische zuivering. Voedselhulp zal levens verlengen, maar niet redden. De obsceniteit van deze oorlog lijkt maar niet door te dringen tot politici in de beschaafde wereld.

In Bosnië is inmiddels nauwelijks meer een beschaafde mens te vinden. Geen van de strijdende partijen verdient het predikaat goed. Hoogstens kan men stellen dat de moslims méér te verduren hebben dan de Kroaten en de Serviërs in wreedheid doen ze voor elkaar niet onder. De bevolking het afgelopen jaar gelaten ge worden onder het geweld. Wi een wapen draagt doodt achte loos. „Ik ben geshockeerd", ze aalmoezenier Huub Aendekerk na een bezoek aan Sarajevo „dit is een luguberе wereld; ee helse plaats. Wat een haat. H

AD TREFPUNT

'Plan voor Bosnië leeft'

25 mei

West-Europa en Rusland trachten VS te overtuigen

GENEVE — Om het hardst roepen West-Europa en Rusland richting Washington dat het vredesplan Vance-Owen voor Bosnië niet dood is maar springlevend, ondanks de nieuwe strategie om de oorlog 'in te dammen'.

Internationaal bemiddelaar Thorvald Stoltenberg (VN) noemde het 'bijna ziekelijk om te zien hoe allerlei mensen en groepen erop wijzen dat het vredesplan dood is'. „Ik ben vóór de nieuwe strategie die de hoofdelementen van het plan Vance-Owen bevat, en tegen enige militaire interventie op grote schaal in Bosnië op dit moment, omdat dat groter lijden veroorzaakt en de kans vergroot dat het conflict zich uitbreidt".

Dit is ook uitgangspunt van Rusland, Groot-Brittannië en Frankrijk, terwijl de Verenigde Staten neigen tot de opvatting dat het plan Vance-Owen met de aanvaarding van de nieuwe strategie van tafel is.

Ondertussen heeft de Veiligheidsraad van de VN het vredesplan van Vance en Owen in de ijskast gezet. De aandacht van de V-raad ging gisteren uit naar het voorbereiden van een internationaal oorlogstribunaal van elf rechters dat in Den Haag gevestigd zal worden. Diplomaten zeiden te verwachten dat er vandaag over het initiatief gestemd zal worden.

Het plan Vance-Owen voorziet in verdeling van Bosnië volgens overwegend etnische lijnen in tien sterk autonome provincies. Volgens de nieuwe strategie verscherpen de VS en hun bondgenoten nu de sancties tegen de Serviërs, versterken zij de bescherming van 'beveiligde gebieden' voor Moslims — mogelijk met Amerikaanse luchtsteun — en willen zij garanderen dat geen wapens uit Servië meer bij de Bosnische Serviërs komen.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher, verdedigde het nieuwe beleid van beperkte stappen tot indamming van de oorlog in Bosnië door te zeggen dat daarmee de belangen van het Amerikaanse volk het beste zijn gediend. Over de doeleinden van de Amerikaanse politiek zei hij: „De VS richtten de inspanningen van Rusland en onze bondgenoten op het bereiken van drie hoofddoelstellingen: ten eerste, pogen het doden te beperken; ten tweede de druk op de Serviërs vergroten, en ten derde het conflict in te dammen."

Reuter, DPA

Burgers EG voor ingrijpen

BRUSSEL — Een onderzoek van de Europese Gemeenschap, dat gisteren is vrijgegeven, toont aan dat 55 procent van de EG-burgers voorstander is van militair ingrijpen om de oorlog in voormalig Joegoslavië te beëindigen.

Volgens de peiling bestaat in Italië en Nederland, met percentages van respectievelijk 64 en 62, de meeste steun voor een militaire interventie.

In Frankrijk en Groot-Brittannië, de lidstaten die de meeste troepen leveren aan de vredesmacht in Bosnië, liggen de percentages rond de zestig procent.

In Denemarken, Duitsland en Griekenland zijn slechts minderheden voor ingrijpen. Griekenland, dat altijd goede banden heeft onderhouden met Servië, is met 32 procent het minst enthousiast over een EG-interventie.

Volgens de enquête is 28 procent van de EG-inwoners tegen militair optreden in Joegoslavië en heeft 17 procent nog geen besluit genomen.

AP

e Bosko Brckic, een Serviër, en zijn moslimse geliefde Admira Ismic liggen dood in elkaars armen in het niemandsland tussen de Servische belegeraars van Sarajevo en moslim-verdedigers. Een week geleden probeerden zij te ontsnappen uit de Bosnische hoofdstad Sarajevo, op zoek naar een normaal leven. Sinds vorige week woensdag liggen hun lijken op de plek waar zij werden neergeschoten door een Servische sluipschutter. De twee, beiden 25 jaar oud geworden, ondernamen een alles of niets poging om weg te komen via het gevaarlijke niemandsland tussen de islamieten en Serviërs. Nadat zij de rivier de Miljacka waren overgestoken opende een sluipschutter het vuur.

Ooggetuigen meldden dat Bosko op slag dood was en dat zijn gewonde vriendin naar hem toekroop om in zijn armen te sterven. Niemand waagt de doden weg te halen. De 17-jarige Tanja Basagic zag het gebeuren. Zij woont tegenover de brug over de rivier: „Ik hoorde een knal en rende naar het raam. De man was dood, maar de vrouw leefde nog.

Ze kroop naar haar geliefde en stierf." Zondag probeerden Bosnische regeringssoldaten de lichamen te bergen, of tenminste te verbranden. Ze moesten terugkeren wegens Servisch vuur. Pogingen van VN-militairen toestemming te krijgen van de Serviërs om de lichamen op te halen, bleven tot nu toe zonder resultaat. Ook de Serviërs laten zich niet zien, omdat ze door de moslims onder vuur worden genomen.

FOTO AP

Macht 'Servische God' groeit

Generaal Mladic zwiert soepel via communisme naar nationalisme

BELGRADO — Servische nationalisten beschouwen generaal Ratko Mladic als held van de strijd voor de vestiging van Groot-Servië. Voor moslims, Kroaten en de buitenwereld is Mladic een van de grootste misdadigers uit de Bosnische oorlog.

De 52-jarige generaal is in snel tempo bezig uit te groeien tot belangrijkste leider van de Bosnische Serviërs, daarbij de politieke leider Radovan Karadzic voorbijstrevend. Bosnische Serviërs lijken hun vertrouwen in Karadzic deels te hebben verloren, sinds hij in Athene noodgedwongen zijn handtekening zette onder het vredesplan van de bemiddelaars Cyrus Vance en Lord Owen.

Mladic leidde de belegering van Sarajevo. Andere militaire operaties van zijn troepen hebben geleid tot de verwoesting van grote delen van Bosnië en de dood van tienduizenden mensen, van wie een groot deel burgers.

Oorlogsmisdadiger

De voormalige Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Eagleburger heeft Mladic op grond van de gepleegde moorden, verkrachtingen en de etnische zuiveringen bestempeld tot oorlogsmisdadiger. Mladic houdt vol geen enkele misdaad te hebben gepleegd. „Ik bescherm alleen maar de Serviërs, net zoals ik Joegoslavië beschermde voor het uiteenviel", zo zegt hij.

De troepen van Mladic hebben zeventig procent van Bosnië in handen. Door de toenemende invloed van Mladic wordt het steeds moeilijker vrede tot stand te brengen. Aan elk gesprek over een politieke regeling laat Mladic een militaire overwinning voorafgaan.

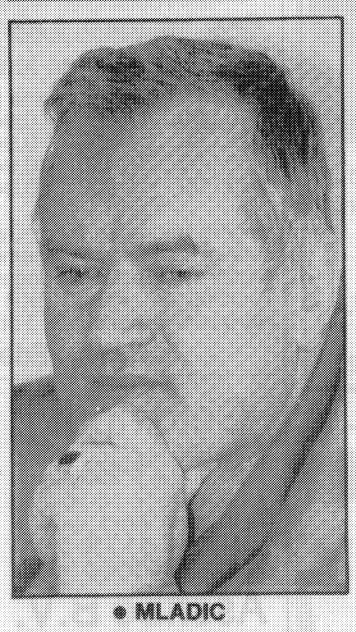

● MLADIC

„Als ze mij bombarderen, dan bombardeer ik Londen en Washington", dreigde hij vorige week, nadat het Westen had gedreigd met luchtaanvallen op Servische troepen die moslim-troepen zouden aanvallen. Karadzic zei geneneerd dat Mladic' verklaring 'idioot en onverantwoordelijk' was.

Mladic noemt zich een patriot die strijdt voor de 'eerste echte Servische staat op de Balkan'. Volgens hem behoren niet alleen Servië en het grootste deel van Bosnië en Kroatië aan de Serviërs, maar zelfs delen van West-Europa, zoals de Italiaanse havenstad Triëst.

„Triëst is een oude Servische stad", aldus Mladic in het Joegoslavische weekblad Duga. „Deze oorlog zal ergens tussen Triëst en Wenen eindigen". Het tijdschrift schreef dat Mladic onlangs met een helikopter naar Belgrado wilde vliegen. Toen een luchtverkeersleider een wachtwoord vroeg, riep Mladic: „Dit is de Servische God. Kijk uit wat u doet".

Rode ster

Als communistisch officier zwoer Mladic nimmer de rode ster van zijn legerpet te zullen verwijderen. Toen Joegoslavië echter eenmaal was uiteengevallen, schikte hij zich met groot gemak in de rol van Servisch nationalist.

Zijn uniform is een replica van het uniform dat de Servische generaals droegen, die in de Eerste Wereldoorlog hielpen het Oostenrijks-Hongaarse rijk ten val te brachten. „Wij Serviërs moeten ons eigen land vormen op de Balkan. Zonder land zijn wij als dieren die wachten tot ze worden doodgeschoten", aldus Mladic.

AP

Lichamen geliefden geborgen

SARAJEVO — Servische militairen hebben gisternacht de lijken van de twee vermoorde geliefden Bosko Brckic en Admira Ismic verwijderd, die bijna een week in een stuk niemandsland in Sarajevo hebben gelegen. De stoffelijke resten zijn overgebracht naar de door Serviërs beheerste voorstad Grbavica.

Het stel, beiden waren 25 jaar oud, werd afgelopen woensdag door een sluipschutter doodgeschoten, toen het probeerde de belegerde Bosnische hoofdstad te ontvluchten. Zij stierven in elkaars armen. Dagenlang was het onmogelijk de lijken te bergen door vuur van sluipschutters.

Reuter

Navo akkoord met moslim-enclaves

BRUSSEL — Op de bijeenkomst van de Navo in Brussel hebben de lidstaten gisteren hun instemming betuigd met het jongste internationale actieplan voor Bosnië-Hercegovina.

De ministers van defensie lijken ervan overtuigd dat het akkoord dat het afgelopen weekeinde in Washington werd gesloten over het instellen van 'veilige zones' (safe areas) voor moslims een goede strategie is.

Nederland, Groot-Brittannië en Turkije hebben gevechtsvliegtuigen aangeboden om de moslim-enclaves te beschermen. De drie landen vliegen al boven het gebied om een vliegverbod af te dwingen.

De Amerikaanse minister Les Aspin (defensie) maakte duidelijk dat het voorstel niet betekent dat het Vance-Owen-plan, dat Bosnië opdeelt in tien semi-autonome provincies, van tafel is. Het akkoord van Washington betekent volgens militaire waarnemers niet dat de Navo zich neerlegt bij Servische veroveringen en de etnische zuiveringen.

In feite wordt met het jongste plan van de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en Spanje de strategie omgedraaid. Het Vance-Owen-plan gaat ervan uit dat er eerst een akkoord tussen de betrokken partijen moet komen, waarna het geweld een halt kan worden toegeroepen. Volgens het akkoord van Washington wordt er eerst een einde gemaakt aan het geweld, met de 'veilige zones' als basis, waarna het Vance-Owen-plan wordt uitgevoerd. Voor de uitvoering van het akkoord is een nieuwe resolutie van de VN-Veiligheidsraad nodig.

In Brussel is nog niet meegedeeld hoeveel troepen de verschillende landen zouden willen leveren voor de realisering van het akkoord van Washington. Gevreesd wordt dat er aanzienlijk meer manschappen nodig zijn dan nu politiek haalbaar is. In eerste instantie wordt gedacht aan 10.000 militairen, een aantal dat zou kunnen oplopen tot het viervoudige.

De regering in Sarajevo heeft geen goed woord over voor de 'veilige zones'. De Bosnische president, Izetbegovic, heeft de gebieden reservaten genoemd en opgeroepen de strijd vol te houden. Ook VN-medewerkers hebben hun bedenkingen. De ervaringen met Srebrenica hebben geleerd dat met de 'veilige gebieden' bronnen van nieuwe onrust worden geschapen.

ANP

Bewoners Ahmici hadden geen schijn van kans

Bosnisch-Kroatisch leger moordt moslim-dorpje uit

door MICHEL THOMASSEN

ZENICA — Het Bosnisch-Kroatische leger, de HVO, heeft in het moslim-dorpje Ahmici oorlogsmisdrijven gepleegd. De Commissie Mensenrechten van de VN stelt een onderzoek in naar de identiteit van de daders om hen voor een tribunaal te kunnen brengen.

Aanvankelijk werd aangenomen dat vorige maand dronken burgers uit Vitez in midden-Bosnië het dorp waren binnengetrokken uit angst voor een aanval van Bosnische moslims en dat het zou gaan om een wraakactie. Na onderzoek in het dorp zeggen EG-waarnemers nu: „Het was geen dronkemansgedoe, maar een goed voorbereide militaire operatie, waarbij de inwoners geen schijn van kans hadden."

De stoffelijke resten van tachtig vrouwen, kinderen en bejaarde mannen werden geborgen. In uitgebrande huizen vonden zij het onthoofde lijkje van een baby. Er werden lichamen van kinderen gevonden die zich in kasten hadden verstopt. „Aan hun houding is te zien dat zij werden doodgeschoten terwijl zij van angst in elkaar doken", aldus een EG-waarnemer. „Vrouwen werden levend verbrand. Oude mannen eerst gekneveld en daarna vermoord. Het was een massaslachting. Na de actie was er geen levende ziel meer in het dorp. Zelfs de koeien, kippen en honden werden gedood."

In de velden ten oosten van het dorp werden de lijken van twintig mensen gevonden die hadden geprobeerd te vluchten. Volgens de EG-waarnemers was het de bedoeling van de HVO dat geen moslim de overval zou overleven.

Slaapkamers

De nachtelijke aanval werd ingezet met mitrailleurvuur vanaf een heuvel met uitzicht op de zuidzijde van het dorp. Direct daarna trokken troepen die in het Kroatische, westelijke deel van Ahmici klaar stonden, het deel van de moslims binnen.

Aan kogelinslagen is te zien dat van buiten eerst de slaapkamers onder vuur werden genomen voor de huizen werden binnengedrongen. Systematisch werd straat na straat afgewerkt. Er werd één vluchtroute open gelaten, naar de oostzijde van het dorp. Wie zich daar buiten de bebouwing waagde, liep recht in het vuur van sluipschutters.

Het Kroatische deel van Ahmici is nog steeds bewoond. „Ik begrijp dat niet", aldus een waarnemer. „Als op vijftig meter bij je vandaan dergelijke gruweldaden zijn gepleegd en je je naaste buren hebt horen gillen in doodsangst, moet je toch nachtmerries krijgen. Het was extreem gewelddadig."

De afgelopen drie weken zijn in het gebied nog zes moslim-dorpen met de grond gelijkgemaakt. Het gaat om Jelinak, Putis, Loncari, Ocemici en de moslim-wijken van Vitez en Kruscica. In de buurt van Kiseljak werd het moslim-dorp Gomlonica verwoest en staken Kroaten 17 van de veertig huizen in Rotilj in brand. „Moslims hebben ook Kroatische dorpen aangevallen, maar niet op die schaal en niet zo verwoestend", aldus de waarnemers.

In de omgeving van Vitez en Busovaca, waar het Nederlands-Belgische transportbataljon is gelegerd, hadden gisteren ernstige bestandsschendingen plaats. Eenheden van de Armija BiH, het Bosnische leger dat als strijdmacht van de moslims wordt gezien, namen stellingen van de HVO onder vuur met mortieren en raketwerpers. De HVO antwoordde met mortiervuur en de inzet vanluchtdoelgeschut.

Mujaheddien

Waarnemers nemen aan dat fundamentalistische 'mujaheddien' uit Arabische landen die de Bosnische moslims helpen, mogelijkheden zien om centraal-Bosnië te veroveren. De 'mujaheddien' zijn ondergebracht in de Zevende Moslim Brigade van de Armija BiH, maar treden zelfstandig op. Hun handelsmerk is het schenden van bestanden tussen moslims en Kroaten. De leiding van de Armija BiH heeft geen enkele controle op deze strijders.

„Daar schuilt een groot gevaar in", zegt de Nederlandse EG-waarnemer H. Morsink. „De Bosnische moslims zijn geëmancipeerd en zeker niet fundamentalistisch. De meesten zijn niet eens gelovig. Banden met extremistische groeperingen in het Midden-Oosten waren er niet, maar het fundamentalisme besluipt hen langzaam. De Bosnische moslims voelen zich in de steek gelaten. Zij beschouwen de 'mujaheddien' als hun laatste strohalm. Als die er in slagen hun invloed uit te breiden, komen de Bosnische moslims aan het eind van de rit van de regen in de drup."

Leider Bosnische Serviërs: Ik werk absoluut niet mee

LONDEN/BRUSSEL — De leider van de Bosnische Serviërs, Radovan Karadzic, weigert het internationale tribunaal te erkennen dat oorlogsmisdadigers uit voormalig Joegoslavië moet berechten.

„Ik zal er absoluut niet aan meewerken", aldus Karadzic in een reactie op het besluit van de Verenigde Naties. De Veiligheidsraad stemde gisternacht unaniem voor de oprichting van het tribunaal, dat zal worden gevestigd in Den Haag.

In voormalig Joegoslavië hebben zich sinds de federatie in 1991 uit elkaar viel en de bevolkingsgroepen de wapens tegen elkaar opnamen zowel Serviërs, als Kroaten en moslims schuldig gemaakt aan wreedheden. De VN is van oordeel dat vooral de Serviërs op grote schaal oorlogsmisdaden hebben begaan.

Het is de eerste internationale rechtbank voor oorlogsmisdaden sinds de Geallieerden, na de Tweede Wereldoorlog, in Neurenberg en Tokyo Duitse en Japanse oorlogsmisdadigers berechtten.

Aarzelen

Tijdens het beraad van de Navo-ministers van defensie in Brussel bleek dat de lidstaten aarzelen over de uitvoering van het zogeheten Gezamelijke Actieprogramma, dat onder meer voorziet in de instelling van beschermde zones voor de moslims in Bosnië-Hercegovina.

Duitsland verzette zich tegen het plan van de Verenigde Staten, Rusland, Frankrijk, Spanje en Groot-Brittannië, omdat het mogelijk een erkenning betekent van Servische veroveringen in de Bosnische burgeroorlog. De Duitse minister Rühe zei dat het Actieprogramma 'niet dood is' maar verder wordt uitgewerkt en mogelijk wordt aangepast.

Navo-lidstaten zouden duizenden extra soldaten naar Bosnië-Hercegovina moeten sturen om de zones — zes steden en hun directe omgeving — te beschermen. De ministers onderschreven wel het belang van veilige gebieden voor moslims en van maatregelen om de Serviërs ertoe te brengen een vredesregeling te aanvaarden.

De Navo heeft de VN verzocht duidelijk te maken wat zij precies in voormalig Joegoslavië wil bereiken. Het bondgenootschap toonde zich bereid elk nieuw verzoek van de VN om hulp bij de vredesinspanningen in Bosnië-Hercegovina in overweging te nemen.

Naast de beschermde enclaves voorziet het Actieprogramma in het sturen van waarnemers, die langs de grens tussen Bosnië-Hercegovina en Servië moeten toezien op het gesloten houden van deze grens voor hulp aan Bosnische Serviërs. Tot nu toe heeft klein-Joegoslavië geweigerd waarnemers toe te laten aan die grenzen.

De Amerikaanse minister Aspin waarschuwde de Serviërs dat de VS nog steeds het dreigement overeind houdt de moslims in Bosnië te bewapenen of luchtaanvallen uit te voeren op Servische doelen. „De hardere militaire opties die de regering-Clinton voorstond, zijn niet van tafel", zei hij in Brussel.

AP, Reuter

Berechting van oorlogsmisdadigers wordt zware klus

Van onze redactie buitenland

DEN HAAG — Hoeveel personen er voor het tribunaal zullen moeten verschijnen, is een vraag die niemand kan beantwoorden.

„Ergens tussen de één en de honderdduizend", zei gisteren professor Frits Kalshoven, de Nederlandse voorzitter van de VN-commissie die oorlogsmisdaden in het voormalige Joegoslavië onderzoekt.

De jurist heeft zo zijn twijfel of de daders van de gruwelen wel berecht kunnen worden. De bewijslast is vaak problematisch omdat onduidelijk is wie de dader is en tot welke strijdende partij hij behoort. Nog moeilijker is het om politici of bevelhebbers die mogelijk opdracht hebben gegeven voor gewelddadigheden voor de rechter te krijgen. Het oppakken van verdachten zal ook problematisch zijn doordat het voormalige Joegoslavië, in tegenstelling tot nazi-Duitsland na de Tweede Wereldoorlog, niet is bezet door een geallieerde coalitie.

Eindrapport

De internationale rechtbank zal op zijn vroegst aan het eind van dit jaar met haar werkzaamheden kunnen beginnen. Pas dan is het eindrapport van de VN-commissie klaar. Zij heeft tot nu toe belastend materiaal verzameld over ruim duizend vermeende oorlogsmisdaden. Er werd onderzoek gedaan in Vukovar, de stad in Oost-Kroatië die in november 1991 na bloedige gevechten in handen viel van de Serviërs. Tientallen burgers zijn sindsdien spoorloos.

Ook bezocht een afvaardiging van de commissie de slagvelden van Bosnië-Hercegovina. Er moet volgens Kalshoven nog meer onderzoek plaatshebben. De organisatie 'Artsen voor Mensenrechten' zal in het najaar twee massagraven, bij Vukovar en een andere plaats in Kroatië, blootleggen.

Amnesty International dringt erop aan dat de rechtbank aandacht besteedt aan de lering die is getrokken uit de processen in Neurenberg en Tokyo. De Veiligheidsraad zou moeten aangeven dat het tribunaal zolang zal functioneren als nodig is om de schenders van de mensenrechten te berechten.

Dat wordt volgens de meeste deskundigen de zwaarste klus. „De VN zal in diskrediet worden gebracht als het tribunaal niet echt de mensen vervolgt en veroordeelt die grove misdaden hebben begaan", aldus Amnesty.

Ook handelingen die sinds Neurenberg zijn erkend als internationale misdaden zouden moeten worden berecht. Daartoe behoren volgens Amnesty marteling, vernederende behandeling, omstreden gevangenschap, verdwijning, maar ook verkrachting, gedwongen prostitutie en seksuele mishandeling.

Bindend

De oprichting van het tribunaal valt onder hoofdstuk VII van het VN-handvest. Op grond daarvan zijn de besluiten voor alle lidstaten bindend. Zij zijn verplicht gevolg te geven aan de verzoeken en eisen van de rechters, zoals de arrestatie en uitlevering van verdachten.

Klein-Joegoslavië (Servië en Montenegro) heeft vorige week geklaagd dat het tribunaal bevooroordeeld zou zijn. De grondwet van Klein-Joegoslavië verbiedt de uitwijzing van staatsburgers. Het antwoord daarop van het tribunaal zal zijn dat Den Haag de officiële zetel van de rechtbank is, maar dat zij ook in Servië kan bijeenkomen als dat nodig zou zijn.

Het tribunaal zal niet de doodstraf kunnen opleggen, wel gevangenisstraffen. Ook hier wordt een beroep gedaan op de lidstaten van de VN: zij moeten cellen ter beschikking stellen en tevens draaien zij op voor de kosten. Die kunnen fors oplopen bij levenslange straffen.

Rudolf Hess, de langst levende veroordeelde van 'Neurenberg', zat ruim veertig jaar gevangen eer hij in 1987 onder mysterieuze omstandigheden dood werd aangetroffen in de Berlijnse 'Citadel van Spandau'.

Akkoord Sarajevo blijft uit

SARAJEVO — Onderhandelingen over het scheppen van de geplande 'veilige zone' Sarajevo zijn gisteren mislukt.

De opperbevelhebber van de Bosnische Serviërs, generaal Mladic, kwam niet opdagen bij het overleg met zijn Bosnische en Kroatische collega's op het vliegveld van de Bosnische hoofdstad.

Mladic liet weten 'belangrijker zaken' aan zijn hoofd te hebben. Omdat wel enkele Servische officieren naar de luchthaven waren gekomen, besloot de Franse VN-generaal Morillon een vrijblijvende gespreksronde te houden. De partijen boekten geen enkel resultaat. Het overleg ging gepaard met Servische artilleriebeschietingen op Sarajevo.

Van tevoren waren de verwachtingen hooggespannen. Er werd zelfs niet uitgesloten

Generaal Mladic 'heeft belangrijker zaken' te doen

dat de drie strijdende partijen documenten over de demilitarisering van Sarajevo en de oprichting van een VN-veiligheidszone zouden ondertekenen.

Het offensief van Servische troepen tegen het moslim-Kroatische bolwerk in Noord-Bosnië werd gisteren onverminderd voortgezet. Vooral de stad Maglaj en haar 32.000 inwoners kwamen zwaar onder vuur te liggen.

„De meeste inwoners leven voortdurend in kelders en provisorische schuilplaatsen onder de puinhopen", aldus een zegsman van de VN. De situatie is volgens Bosnische bronnen kritiek, omdat ook Servische infanteristen bij de aanval zijn ingezet.

Een woordvoerder van de vluchtenlingenorganisatie UNHCR gaf toe dat noodlijdende bevolking van Maglaj er slecht aan toe is. „Zolang er nog wordt gevochten kunnen wij de stad niet bereiken." Eerder deze week moest een konvooi hulpgoederen onverrichterzake terugkeren door de strijd.

Rusland bereidt kennelijk sancties voor tegen Kroatië. Dat blijkt uit opmerkingen van de Russische minister Kozyrev (buitenlandse zaken) tijdens een bezoek aan Finland. „De punten in het plan van Washington zijn hoogst actueel", aldus Kozyrev, die erop wees dat strafmaatregelen mogelijk zijn tegen Kroatië

DPA

Drie hulpverleners uit Italië in Bosnië vermoord

SARAJEVO — Bosnië-Hercegovina is het afgelopen weekeinde op verschillende plaatsen het toneel geweest van zware gevechten tussen moslims, Serviërs en Kroaten.

Bij een overval op hulpverleners zijn drie Italiaanse burgers in koelen bloede vermoord bij Gornji Vakuf in Midden-Bosnië. Volgens een zegsman van de VN werden vijf Italianen in twee vrachtwagens met hulpgoederen aangehouden door dertig militieleden met insignes van het Bosnische leger. Zij werden beroofd en later neergeschoten. Twee Italianen wisten te ontkomen. Het Bosnische leger ontkent elke betrokkenheid bij de moord.

Veel slachtoffers vielen bij een Servisch offensief tegen de moslim-enclave Gorazde. De aanval, die zou zijn afgeslagen, heeft aan 17 burgers en elf moslim-militairen het leven gekost. De meeste doden vielen aan de oostelijke rand van de enclave, waar 70.000 moslims een goed heenkomen hebben gezocht.

Gorazde is van de 'veilige gebieden' die de Verenigde Naties hebben uitgeroepen voor de moslims. Maar de VN is er nog niet in geslaagd waarnemers in de enclave te stationeren.

Hevige gevechten hebben zich gisternacht voorgedaan in Mostar, waar Kroaten slag leveren met moslims. Volgens de Kroatische radio is ook bij Kiseljak, in het midden van Bosnië, gevochten tussen Kroaten en moslims.

Peter Kessler van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft Bosnische Kroaten ervan beschuldigd dat zij dagelijks 'tientallen' moslims uit Mostar verjagen. Hij sprak van een 'etnische zuivering', waarvan de afgelopen drie weken mogelijk al drieduizend moslims het slachtoffer zijn geworden. Tientallen bewoners zijn in bussen afgevoerd naar de oostelijke oever van de Neretva, die de frontlijn vormt tussen islamieten en Kroaten. De verlaten flats zijn geplunderd of ingenomen door leden van de Kroatische HVO-militie.

Feestdag loopt uit op bloed-bad in Bosnië

SARAJEVO — De islamitische feestdag Bajram is gisteren in Bosnië uitgelopen op wederom een tragische dag met vele slachtoffers.

Tijdens een voetbalwedstijd in Dobrinja, een moslimvoorstad van Sarajevo, kwamen elf mensen om het leven en liepen honderd mensen verwondingen op toen twee granaten op het asfalt van het speelveld insloegen. Onder de doden zijn vier kinderen. De aanval zou het werk zijn van de Servische belegeraars.

Bij een Servische artillerie-aanval op een konvooi van de Verenigde Naties zijn bij Maglaj in Noord-Bosnië twee Deense chauffeurs en een lokale vertaler omgekomen. Vier Denen liepen verwondingen op. Een dag eerder kwamen drie Italianen om bij een overval door ongeregelde Bosnische strijders.

Blauwhelmen

Het hulpkonvooi, dat werd begeleid door Britse blauwhelmen, was onderweg naar Maglaj. Die stad is in handen van moslims en Kroaten en wordt belegerd door Bosnische Serviërs.

Resolutie

De niet-gebonden landen werken aan een VN-resolutie over ingrijpen in Bosnië en het bewapenen van Bosnische leger. Het initiatief maakt weinig kans, maar toont de verwijdering van de islamitische en ontwikkelingslanden van de grote westerse mogendheden inzake de oorlog in Joegoslavië.

Op pagina 8:
EG houdt vluchtelingen af

Bosnië bloedt voor laf gedrag EG

AD TREFPUNT

door MICHEL THOMASSEN
redacteur Algemeen Dagblad

HET was niet diplomatiek van onze man in Bonn, ambassadeur Van Walsum, om Duitsland mede verantwoordelijk te stellen voor de burgeroorlog in Joegoslavië, maar gelijk heeft hij wel.

Als de toenmalige Duitse minister van buitenlandse zaken, Genscher, in 1991 meer oor had gehad voor de reserves van de EG bij de erkenning van Kroatië als onafhankelijke staat, was de opsplitsing van Joegoslavië misschien aan de onderhandelingstafel geregeld. Wat Genscher met zijn gedram ook onthulde, was het gebrek aan politieke eenheid in de EG.

EG is ook bang

Daar is sindsdien geen wijziging in opgetreden. De EG is nog steeds geen politieke machtsfactor van belang. Niet mondiaal, niet regionaal. De EG is ook laf. Zij siddert voor de eerste de beste terrorist die zich president van een niet erkende staat noemt, zoals de Servische leider Karadzic.

De onmacht van de EG om de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië te beëindigen, heeft geleid tot een nieuw politiek standpunt: de oorlog dient te worden geïsoleerd tot Bosnië. Kroatië en Servië kunnen de gebieden die zij in Bosnië-Hercegovina hebben veroverd, behouden.

Ook hier is angst de meester. Men vreest dat het geweld zich naar de Servische provincie Kosovo en het als onafhankelijk erkende Macedonië zal uitbreiden. Dan is de kans groot dat het aangrenzende Albanië, Griekenland en Turkije zich in de strijd zullen mengen. Voor Griekenland en Turkije een kans om op vreemde grond hun onderlinge conflict uit te vechten. Bulgarije zal het voor zijn etnische minderheid in Servië opnemen, Roemenië en Hongarije zullen hun nazaten in Servië en Kroatië willen beschermen. Vandaar naar een totale Europese oorlog is de stap niet meer zo groot. Dat gevaar dient beteugeld te worden.

Voorspelbaar

Het idee de oorlog in Bosnië te isoleren is misschien niet nieuw. Dat zou verklaren waarom presidenten van buurtschappen als gesprekspartner door de EG worden geaccepteerd. Het rekken van de oorlog wordt ermee bevorderd. De gedachte het conflict te isoleren is, behalve misdadig, ook onzinnig. De resultaten zijn voorspelbaar: de presidenten Tudjman van Kroatië en Milosevic van Servië zullen vrij spel hebben en de oorlog zal als volgt verlopen:

Bosnische Kroaten — bijgestaan door het Kroatische leger — en Bosnische Serviërs — bijgestaan door het Servische leger — zullen de moslim-minderheid uit Bosnië-Hercegovina verdrijven. Vervolgens raken Kroatië en Servië met elkaar slaags over de verdeling van Bosnië. Als die grens bepaald is, krijgen de Bosnische Kroaten, die al hun onafhankelijke republiek Herceg-Bosna hebben uitgeroepen, het aan de stok met Kroatië.

Italo-Kroaten

Herceg-Bosna zal aan Zagreb worden onderworpen. Gelijktijdig zal Servië aanspraken maken op de delen van Kroatië die het twee jaar geleden bezette. De burgeroorlog in Kroatië zal oplaaien. Kroatië zal zich vervolgens richten op zuiveringen. De daarheen gevluchte moslims, nu nog honderdduizenden, zijn er niet welkom. Een campagne tegen Kroaten van Italiaanse afkomst in Istrië is ingezet. Zij worden door de regering van Tudjman *geen goede Kroaten* gevonden en verliezen sleutelposities. Italo-Kroatische burgemeesters in het toeristengebied worden al vervangen door betrouwbare leden van Tudjmans partij, de HDZ.

Servië heeft aan het eind van deze rit zijn handen vrij om te doen wat iedereen nou net wilde voorkomen, het zal orde op zaken willen stellen in Kosovo en Macedonië. Militaire analisten in het oorlogsgebied verwachten dat het geweld in Bosnië nog minstens vijf jaar zal aanhouden, waarschijnlijk langer. De oorlog gaat over op de tweede generatie. Er is inmiddels geen volwassen burger meer te vinden zonder trillende handen, maar kleine kinderen verblikken of verblozen niet als er in hun buurt aan granaat inslaat.

'Souvenirs'

Jongetjes van acht jaar richten zich op de toekomst. Zij verkopen souvenirs aan militairen van de VN-vredesmacht: een 60 mm mortiergranaat voor tien gulden, een pistool met twee gevulde magazijnen voor honderd

Wellicht extra militairen naar Bosnië

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Nederland stuurt wellicht eind dit jaar extra militairen naar Bosnië. Volgens minister Ter Beek (defensie) is het eerste infanteriebataljon van de luchtmobiele brigade rond de jaarwisseling beschikbaar.

De rode baretten krijgen een extra training in het omgaan met pantservoertuigen. Maar hun uitzending hangt ook af van de behoefte van de VN aan extra troepen.

Ter Beek komt met zijn plannen tegemoet aan de verlangens van zijn partijgenoot Van Traa (PvdA). Een Kamermeerderheid steunde onlangs zijn pleidooi de luchtmobiele brigade geschikt te maken voor VN-operaties door operationele bataljons zo snel mogelijk te trainen met zwaarder materieel. Van Traa had daarbij inzet in ex-Joegoslavië op het oog.

Een meerderheid van de Kamer had gisteren in een mondeling overleg met Ter Beek en diens collega Kooijmans (buitenlandse zaken) geen goed woord over voor het actieplan dat de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje en Rusland onlangs in Washington voor Bosnië hebben opgesteld. De Kok (CDA) sprak van 'een dieptepunt in het diplomatieke verkeer', Van Traa van 'een klap in het gezicht van Europa'.

Ook Kooijmans uitte zich kritisch. Volgens hem ondersteunt de Nederlandse regering het actieplan niet, maar is ze wel akkoord met sommige punten, zoals het instellen van veilige zones voor de bedreigde Moslimbevolking. Overigens houdt Nederland vast aan het vredesplan Vance-Owen, dat voorziet in de opdeling van Bosnië in tien provincies.

In tegenstelling tot het CDA in de Tweede Kamer voelt Kooijmans niets voor de suggestie van zijn voorganger, EG-commissaris Van den Broek, op korte termijn een bijeenkomst van de Europese staats- en regeringsleiders te beleggen over Bosnië en het actieplan. Volgens Kooijmans moeten eerst de EG-ministers van buitenlandse zaken proberen tot overeenstemming te komen.

De grote fracties bleken weinig enthousiast over de door Kooijmans geïnitieerde vestiging van het VN-tribunaal voor Joegoslavische oorlogsmisdadigers in Den Haag. Volgens Van Traa zou dat best een 'vergiftigde bonbon' kunnen zijn. Ook Kooijmans zei zich af te vragen of het tribunaal ooit goed zal functioneren. Hij verwacht dat het veel moeite zal kosten verdachten voor het tribunaal te krijgen.

Serviërs rukken steeds verder op

SARAJEVO — Bosnische Serviërs rukken steeds verder op naar de Oostbosnische stad Gorazde. Volgens de VN-vredesmacht zijn de Serviërs de moslim-enclave tot op zeven kilometer genaderd.

Gorazde, waar 60.000 mensen hun toevlucht hebben gezocht, lag gisteren zwaar onder artillerievuur en twee dorpen in de omgeving zouden door Serviërs zijn ingenomen.

Met hun aanval lijken de Serviërs de VN-bepaling dat de enclave een van de zes 'veilige gebieden' is, te negeren. De Serviërs zeggen dat zij in de tegenaanval zijn gegaan, in antwoord op een moslim-offensief.

Radio Sarajevo meldde dat inwoners van Gorazde Washington de schuld geven voor de westerse weigering geweld te gebruiken tegen de agressors. Zij noemen de enclave 'Clintons begraafplaats'.

De aanhoudende strijd vormt een bedreiging voor de VN-hulpverlening aan Bosnië. De VN-luchtbrug op de hoofdstad Sarajevo werd voor 24 uur opgeschort nadat een Amerikaans toestel op het vliegveld door geweervuur was geraakt. Twee Franse VN-militairen liepen verwondingen op.

De Belgische cameraman Dominique Lonneux (33) is in Bosnië door een sluipschutter neergeschoten. De schietpartij deed zich voor op de weg van Mostar naar Jablanica. De cameraman, die voor de Mexicaanse televisie werkte, vergezelde een konvooi Spaanse VN-soldaten. Sinds de oorlog in Joegoslavië twee jaar geleden uitbrak, zijn meer dan dertig journalisten omgekomen.

Frankrijk en Duitsland zijn inzake Bosnië meer tot elkaar gekomen. Bondskanselier Kohl en president Mitterrand betuigden na hun tweedaagse top in Beaune hun onvoorwaardelijke steun aan het Vance-Owen-vredesplan en noemden de bescherming van de burgerbevolking de kern van hun Bosnië-beleid. Beide politici zeiden dat de territoriale integriteit van Bosnië moet blijven gehandhaafd en dat Servische veroveringen niet zullen worden erkend.

Montenegro, dat met Servië Klein-Joegoslavië vormt, stemt in met de stationering van VN-waarnemers langs zijn grens met Bosnië. Montenegro keert zich hiermee tegen Belgrado, dat de komst van VN-waarnemers afwijst. De Servische regering stelt dat alle hulp aan de Bosnische Serviërs is gestaakt.

Reuter, AP

• VAN DEN BROEK

Van den Broek: Belangen Europa gaan verder dan de melkprijs

door onze correspondent BEN LEVIE

BRUSSEL — Europees commissaris Van den Broek heeft het Westen opgeroepen militair in te grijpen in Bosnië om de moslims te beschermen.

De Nederlandse oud-minister gaat daarmee in tegen de officiele EG-politiek die niet van geweld wil weten bij de pogingen een einde te maken aan de gevechten tussen Serviërs, Kroaten en moslims.

In een rede voor de Katholieke Universiteit in Tilburg waarschuwde Van den Broek — als EG-commissaris belast met buitenlandse betrekkingen — dat het falen van het Westen in de kwestie-Joegoslavië de democratie en de rechten van de mens ondermijnt.

Hij stelde dat Europa na de Tweede wereldoorlog heeft gekozen voor samenwerking, onderlinge afhankelijkheid en integratie. Maar de Servische leiders als Milosevic, Karadzic en Mladic hebben daar volgens Van den Broek geen boodschap aan. „Hun politieke vocabulaire is primitief, hun doel is minder nobel en hun tactiek ongelooflijk brutaal."

Niet voorbereid

Van den Broek gelooft dat Europa na tientallen jaren van vrede niet was voorbereid op deze agressie. De redelijkheid waarmee het Westen tot nu toe het conflict in Joegoslavië tegemoet is getreden, heeft volgens hem tot niets geleid. Die werd steeds beantwoord met nieuwe mortieraanvallen, moord, verkrachting en een nieuwe 'etnische schoonmaak'.

„Het is begrijpelijk dat regeringen onwillig zijn jonge mensen naar de Balkan te sturen om daar te sterven. Maar niet wij hebben voor geweld gekozen. Het is ons opgedrongen door cynische leiders die zich door niets laten tegenhouden.

„Maar zelfs nu is er nog de gelegenheid om krachtig te antwoorden, als we de vastberadenheid maar hebben. Europa moet snel volwassen worden. Wij zullen moeten wennen aan het idee dat de belangen van Europa verder gaan dan de melkprijs of de heffing op de import van bananen."

Het Vance/Owen plan ziet hij nog steeds als enige mogelijkheid voor vrede. Uitvoering daarvan zou ook 'actieve steun' moeten betekenen aan de belegerde moslims, bij voorbeeld door het opheffen van het wapenembargo, tot zover onze correspondent.

Acties gaan door

In Bosnië zetten Serviërs hun offensief voort tegen Gorazde, een van de genoemde beschermde moslim-enclaves. De Bosnisch-Servische radio maakte melding van de 'bevrijding' van twee dorpen nabij de Oostbosnische stad.

De moslim-radio berichtte dat het granaten regende op Gorazde, waar 60.000 mensen vastzitten. Bij de aanvallen, die een week geleden begonnen, vielen 300 doden en honderden gewonden, aldus de zender. De VN is er nog niet in geslaagd waarnemers naar de belegerde stad te krijgen.

Vier bussen met Bosnische arbeiders en familieleden die terugkeerden uit Oostenrijk en Kroatië zijn getroffen door mortiervuur in centraal-Bosnië. Drie inzittenden kwamen om het leven en en verscheidene mensen raakten gewond.

De bussen werden getroffen bij een Kroatische militair controlepost tussen Vitez en Travnik. De aanslag werd toegeschreven aan moslim-strijders in het gebied. Hoewel moslims en Kroaten bondgenoten zijn in de strijd tegen de Serviërs, zijn zij de afgelopen maanden herhaaldelijk slaags geraakt in Midden-Bosnië.

Een helikopter die de leider van de Bosnische Kroaten, Mate Boban, naar overleg met de internationale bemiddelaars in Sarajevo moest brengen, is gisteren beschoten. Het toestel werd geraakt door twee kogels en moest wegens de beschadigingen terugkeren naar Split.

Reuter, AP

VN: extra soldaten naar zes moslim-gebieden

NEW YORK — De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft gisteren besloten zes moslim-gebieden in Bosnië-Hercegovina militair te beschermen. De resolutie werd aangenomen met 13 stemmen voor, bij twee onthoudingen.

Volgens diplomaten zullen 5.000 à 10.000 extra 'blauwhelmen' naar de voormalige Joegoslavische republiek moeten worden gestuurd. De 'veilige gebieden' zijn Bihac, Srebrenica, Gorazde, Tuzla, Zepa en de hoofdstad Sarajevo.

De Bosnische regering heeft zich fel verzet tegen de resolutie. De VN-vertegenwoordiger van Bosnië-Hercegovina, Sacirbey, zei dat de rest van zijn land tot 'onveilig gebied' wordt gemaakt, terwijl 'de veilige gebieden neerkomen op concentratiekampen en moderne leprakolonies voor opgesloten moslims met VN-militairen als bewakers'.

De troepen van de VN-vredesmacht (Unprofor) mogen op grond van de resolutie geweld gebruiken indien de veiligheidszones worden aangevallen of gebombardeerd, of als het verlenen van humanitaire hulp aan de 'veilige gebieden' wordt verhinderd.

Op pagina 9:
Van den Broek wil dat het Westen ingrijpt in Bosnië

VN-onderzoek seksueel geweld

• Minister Pronk draagt een half miljoen gulden bij aan het VN-onderzoek naar seksueel geweld tegen vrouwen in de oorlog in voormalig Joegoslavië. De resultaten worden gebruikt tijdens het tribunaal voor de berechting van oorlogsmisdaden in Den Haag.

Hulp aan Sarajevo na Servische aanvallen hervat

SARAJEVO — De humanitaire luchtbrug op Sarajevo, die woensdag werd opgeschort, is gisteren hervat, ondanks het voortduren van Servische beschietingen.

De VN besloot de hulpvluchten te staken nadat vier Franse soldaten door sluipschutters schotwonden hadden opgelopen en nadat een Amerikaans toestel met hulpgoederen en een Frans toestel met gewonde soldaten waren beschoten.

Twaalfde dag

Het Servische offensief tegen Gorazde, een van de zes 'veilige gebieden' voor moslims gaat zijn twaalfde dag in. De in het nauw gebrachte moslims hebben de bevelhebber van de VN-vredestroepen in Bosnië-Hercegovina, de Franse generaal Morillon, gesmeekt een konvooi met humanitaire hulp naar Gorazde te zenden.

Servische bevelhebbers weigeren toegang te verlenen tot de belegerde enclave. De weigering van de Serviërs om zelfs maar militaire waarnemers toe te laten noemde VN-woordvoerder Frewer 'onaanvaardbaar'.

De VN-Veiligheidsraad nam vrijdag een resolutie aan voor de komst van 10.000 extra blauwhelmen om Gorazde en vijf andere veilige gebieden' te beschermen. Op de vraag of de resolutie de vredesmacht de bevoegdheid geeft zich een weg in Gorazde te vechten, antwoordde Frewer: „We zijn op dit moment niet bereid ons een weg te vechten. Voordat we op sterkte zijn gebracht kan alleen van hogerhand tot het gebruik van geweld worden besloten."

De Bosnische vice-president Ganic noemde de veilige gebieden 'concentratiekampen'. De Bosnisch-Servische leider Karadzic stelde echter dat de moslims baat hebben bij de resolutie omdat deze hen voor 'een totale nederlaag' zou behoeden.

Referendum

De bevolking in de door de Serviërs veroverde gebieden in Kroatië mogen zich op 19 en 20 juni in een referendum uitspreken over de vereniging van hun Servische Republiek Krajina (SRK) met het Servische gebied in Bosnië-Hercegovina. Daartoe heeft het zelfbenoemde parlement van de Serviërs in Krajina (Kroatië) besloten. In later stadium is een aansluiting van de nieuwe republiek met Servië en Montenegro mogelijk.

Het 'parlement' besloot tot de volksraadpleging tijdens een bijeenkomst in Petrinja, zo'n 50 kilometer ten zuidoosten van de Kroatische hoofdstad Zagreb. Het in het noorden van Bosnië gelegen Banja Luka zou de hoofdstad van de nieuwe republiek kunnen worden.

AP, DPA

Actie om ouders van gevluchte meisjes uit Bosnië te halen

Van een onzer verslaggeefsters

ZEIST — De afdeling Zeist van de organisatie Hulp aan Bosnië en Hercegovina is een actie begonnen om de ouders van Tatjana (20) en Oliveira (26) Dolecek naar Nederland te krijgen. De meisjes ontvluchtten eind vorig jaar de erbarmelijke omstandigheden in hun woonplaats Doboj in Bosnië en kwamen op nieuwjaarsdag uitgeput ons land binnen.

Hun vader is invalide als gevolg van een hersenbloeding en bleef met zijn vrouw achter. Bovendien heeft hij suikerziekte. Door de oorlog is zijn situatie zodanig verslechterd dat vrijwilligers alles in het werk stellen de ouders hierheen te krijgen.

Geen vervoer

Vrijwilliger R. van Ooijen: „De zusjes worden verteerd door verdriet. We doen er heel veel aan om ze er bovenop te krijgen, maar ze hebben geen zin meer in het leven."

Van het ministerie van justitie is toestemming gekregen de ouders als vluchtelingen in ons land op te nemen. Het probleem is dat de vader geen vervoer heeft van Doboj naar Zagreb.

Van Ooijen: „De papieren liggen bij wijze van spreken al klaar voor hen op het consulaat in Zagreb, maar hoe moeten ze daar komen? We hebben het Internationale Rode Kruis gevraagd de mensen op te halen. Maar die zei geen medische evacuaties te doen. Ik wou dat ik er zelf heen kon, maar dat is te gevaarlijk."

Steeds contact

De hulporganisatie heeft nog wel steeds contact met het Rode Kruis in Zagreb, maar de communicatie verloopt uiterst moeizaam. Om druk op de ketel te zetten wil de organisatie nu mensen oproepen een kaart of een fax te sturen naar het Internationale Rode Kruis in Zagreb.

„Het is de enige manier die we bedenken kunnen om deze mensen te redden", zegt Van Ooijen. „We hopen dat we op deze manier een toezegging van het Rode Kruis krijgen dat ze de ouders van Tatjana en Oliveira ophalen en naar Zagreb brengen. De rest doen wij."

Het adres van het Internationale Rode Kruis is: ICRC, t.a.v. mevrouw Pascal Berry, Djure Salaja 8, 41000 Zagreb. Faxnummer: 09-38.41.33.82.99.

Nederlandse soldaten in ex-Joegoslavië nipt aan explosie ontsnapt

DEN HAAG, donderdag

Twee vrachtwagens van de Nederlandse VN-militairen in ex-Joegoslavië zijn gistermorgen beschadigd geraakt, toen twee mortiergranaten op korte afstand ontploften. Niemand raakte door de beschieting gewond.

De twee tien-tonners maakten deel uit van een Nederlands konvooi dat bij een wegversperring vijf kilometer buiten Busovaca werd aangehouden. Terwijl de passage werd geregeld, sloegen tussen twee vrachtwagens twee mortiergranaten in, waarvan scherven in de cabines terechtkwamen. Wie de granaten heeft afgevuurd is niet bekend. Het vermoeden bestaat dat het niet om een gerichte actie ging. De VN stelt een onderzoek in naar het incident.

Dinsdag heeft zich op de weg Busovaca — Kiseljac eveneens een incident voorgedaan, waarbij Nederlandse VN-militairen waren betrokken.

Een Landrover werd aangehouden door een onbekende, gewapende man. De inzittenden, een sergeant en een soldaat van het Nederlandse verbindingsbataljon, moesten uitstappen. Zij werden bedreigd met een vuurwapen en moesten hun voertuig, wapens, munitie, helmen en kogelvrije vesten afstaan. Ook bij dit incident raakte niemand gewond. (ANP)

Telegraaf

vrijdag 11 j

Staakt-het-vuren tussen moslims en Kroaten bij Travnik

ZAGREB — Na dagen van zware gevechten in en rond Travnik Midden-Bosnië zijn moslims en Kroaten een bestand overeengekomen. Het staakt-het-vuren werd gistermiddag van kracht.

Generaal Morillon, bevelhebber van de VN-vredesmacht, heeft bemiddeld bij het akkoord. VN-waarnemers omschreven de situatie in Centraal-Bosnië als 'relatief rustig' maar 'uiterst gespannen'.

De nieuwe bevelhebber van het Bosnische regeringsleger, Rasim Delic, en de Kroatische generaal Petkovic ondertekenden een akkoord, dat tevens voorziet in het opzetten van gezamenlijke bestuurscommissies en de uitwisseling van alle gevangenen.

Bij de gevechten om Travnik zijn volgens de Kroatische radio 450 doden gevallen en 500 mensen gewond geraakt. Duizenden Kroatische vluchtelingen hebben een heenkomen gezocht achter de Servische linies.

Kroatië heeft woedend gereageerd op het moslim-offensief. Vice-premier Seks dreigde de diplomatieke betrekkingen met de regering in Sarajevo te verbreken. Hij zei dat zijn regering overweegt de behandeling van ruim 250.000 moslim-vluchtelingen in Kroatië te herzien.

Een gesprek van de bemiddelaars Owen (EG) en Stoltenberg (VN) met de Servische president Milosevic heeft niets opgeleverd, aldus Lord Owen. Milosevic wees opnieuw het voorstel af om VN-waarnemers te stationeren langs de grens tussen Bosnië en Servië. De waarnemers zouden erop moeten toezien dat Servië geen steun verleent aan de Serviërs in Bosnië.

Reuter

e Op vlaggen van de VN liggen 420 herinneringsmedailles te wachten op het moment dat ze zullen worden opgespeld bij even zoveel Unprofor-II militairen, die hebben deelgenomen aan de Vredesoperatie in Bosnië-Hercegovina. De medailles werden gisteren uitgereikt op de Generaal Winkelmankazerne in Nunspeet door de bevelhebber de landstrijdkrachten, luitenant-generaal H.A. Couzy.

VS bereid opdelen Bosnië-Hercegovina te accepteren

WASHINGTON/WENEN — De Verenigde Staten hebben gisteren te kennen gegeven dat zij bereid zijn een opdeling van Bosnië-Hercegovina te accepteren.
Minister Christopher (buitenlandse zaken) sprak van 'een dynamische ontwikkeling', waarmee hij doelde op het overleg in Genève tussen de drie oorlogvoerende partijen, de Serviërs, de Kroaten en de moslims.

Zij spraken woensdagavond over een plan om Bosnië op te delen in drie staten. EG-bemiddelaar lord Owen zei dat er niets anders meer mogelijk lijkt dan de Kroaten en de Serviërs een eigen staat te geven. Hij erkende daarmee dat zijn plan om Bosnië-Hercegovina te verdelen in tien autonome provincies dood is.

Weggelopen

President Izetbegovic was woensdagavond laat weggelopen uit het VN-overleg in Genève. Daarentegen spraken de Servische president Milosevic, zijn Kroatische ambtgenoot Tudjman en de leider van de Bosnische Serviërs Karadzic na afloop van een doorbraak. Izetbegovic zei gisteren dat hij in Genève niet heeft onderhandeld, maar alleen heeft geluisterd.

Christopher haalde gisteren uit naar Duitsland wegens de snelle diplomatieke erkenning van de voormalige Joegoslavische republiek Kroatië. Dat heeft volgens Christopher mogelijk het uitbreken van de burgeroorlog in Bosnie-Hercegovina bespoedigd. Hij zei een en ander in een interview met de krant USA Today. „Er zijn ernstige fouten gemaakt. En Duitsland treft met name schuld wegens het overhalen van andere landen en de Europese Gemeenschap", aldus de minister. Tot zover het persbureau AP.

Onze speciale verslaggever op de Wereldconferentie voor de mensenrechten in Wenen meldt dat Bosnië-Hercegovina van de VN maatregelen eist, die moeten voorkomen dat het land van de kaart wordt geveegd. De Verenigde Naties moeten onmiddellijk de algemene vergadering bijeenroepen voor een spoedbijeenkomst, zei minister Silaidjzic (buitenlandse zaken).

Geëmotioneerd

De bewindsman reageerde zeer geëmotioneerd op het verdelingsplan: „Als de internationale gemeenschap ermee instemt dat de kaart van Bosnië-Hercegovina opnieuw wordt getekend, geeft het die in handen van de plegers van een van de gruwelijkste misdaden in de geschiedenis. De lijnen worden met bloed getekend.

„Een lid van de Verenigde Naties wordt uiteengerukt als Milosevic en Tudjman hun zin krijgen. Er blijft niets van ons land over, 70 procent ervan is al bezet", zei Silaidjzic. In het Austria Centre, waar de conferentie voor de mensenrechten moeizaam op gang komt, zei de Bosnische minister wat er moet gebeuren: „Opheffing van het wapenembargo tegen mijn land en maatregelen die het fascisme in Bosnië stoppen."

Ondertussen bereidde de Organisatie van Islamitische Landen, die in Wenen is vertegenwoordigd, een resolutie voor over Bosnië-Hercegovina. Daartegen bestaat verzet bij onder meer de VS, de EG, Rusland en Griekenland. In Wenen zou het niet over specifieke problemen of afzonderlijke landen gaan. De islamitische staten voeren aan dat op de vorige conferentie over de mensenrechten, in 1968 in Teheran, een uitzondering werd gemaakt voor de Palestijnse kwestie.

Tegen verklaring

De voorzitter van de Nederlandse delegatie, C. Flinterman, is tegen een nieuwe verklaring over Bosnië na de oproep die eerder deze week werd gedaan aan de Veiligheidsraad om 'alle noodzakelijke maatregelen te treffen'. In de resolutie worden twaalf aanbevelingen gedaan, waaronder de opheffing van het wapenembargo. Ook waarschuwen de islamitische landen tegen het gebruik van de 'veilige gebieden' in Bosnië als permanente vluchtelingenkampen 'omdat daardoor agressie en veroveringsdrift worden gestimuleerd'.

Vrijdag 18 juni

19 juni

Servië schuift referendum in Krajina liever weg

door onze speciale verslaggever
OTHON ZIMMERMANN

SMEDEROVO — Onder het motto 'één wil, één volk, één staat' hebben de Serviërs in Krajina zich dit weekeinde uitgesproken over de aansluiting van de enclave in Kroatië bij Servië.

De uitslag van het referendum, dat door de Verenigde Naties 'illegaal' is genoemd, wordt vandaag bekend. Niemand twijfelt eraan dat een grote meerderheid voor eenwording met 'het moederland' heeft gestemd.

Het 'ja' brengt de regering in Belgrado in een lastig parket. Aan de ene kant is de gedachte van een verenigd Groot-Servië niet verlaten en moeten de 'broeders' in Kroatië en Bosni worden gesteund. Aan de andere kant heeft de Servische regering de grenzen van de voormalige Joegoslavische republieken erkend en kan zij zich gezien de rampzalige economische toestand geen verdere confrontatie met de wereldgemeenschap permitteren.

Premier Nikola Sainovic van Servië is zichtbaar in verlegenheid gebracht als hem wordt gevraagd wat zijn regering van de volksraadpleging vindt. „Het referendum is de uitdrukking van de politieke wil van de mensen daar. Een manier om hun moeilijke situatie te onderstrepen", ontwijkt hij de vraag. „Ons beleid jegens de Serviërs in Bosni ën Kroati blijft onveranderd."

Het komt erop neer dat de Servische regering de uitslag voor kennisgeving zal aannemen. Dergelijke wilde stappen zouden het toch al moeizame vredesproces alleen maar verstoger geworden; de sancties en het embargo van de VN hebben hun uitwerking niet gemist. „De economische bedrijvigheid was het eerste half jaar veertig procent lager dat die in de eerste zes maanden van vorig jaar. De inflatie is torenhoog, de kosten van de opvang van 600.000 vluchtelingen drukken zwaar op onze begroting", zegt Sainovic. Volgens hem hebben de sancties tot doel de maatschappij te ontwrichten in de hoop dat de Servische staat totaal zal instorten.

De inwoners van Belgrado kennen eigenlijk maar één bedrijf dat nog goed werkt: de gelddrukkerij. Dat moet ook wel. Afgelopen week schoot de koers van de dollar op de zwarte markt door de grens van een miljoen dinars heen en werd de officiële koers van de D-mark op 700.000 dinar vastgesteld.

Sainovic toont zich optimistisch over de gesprekken in Genève, waar het vredesplan van Vance-Owen voor Bosnië-Hercegovina van tafel is en Serviërs en Kroaten zijn begonnen zaken te doen, ten koste van de moslims.

„Of het plan Vance-Owen helemaal dood is? Ik zou willen zeggen dat het vredesproces niet dood is en dat het sneller verloopt dan enkele weken geleden nog voor mogelijk werd gehouden", aldus de premier in de historische hoofdstad van Servië, Smederovo.

De 'nieuwe oplossing' voor Bosnië-Hercegovina van het vredesoverleg zal echter net zo moeilijk te verwezenlijken zijn als het voorstel de republiek te verdelen in tien semi-autonome gebieden. De in Belgrado verschijnende krant Borba vatte het kernachtig samen: 'één Bosnië, maar in drie delen'.

De bevelhebber van de Serviërs in Krajina heeft geen boodschap aan de problemen van Belgrado. Voor hem is het duidelijk dat als de burgers voor aansluiting zijn met Servische gebieden in Bosnië en met het moederland Servië de eenwording een feit is. „Dit referendum is ons laatste woord over de schepping van een eenheidsstaat. Die staat zal niet meteen het land van melk en honing zijn, maar het zal snel beter met ons gaan", aldus Milan Martic.

Premier Sainovic formuleert de onderlinge relaties omzichtiger: de republiek Servië wil vrede, gebaseerd op gelijke rechten voor alle nationaliteiten die in het voormalige Joegoslavië leefden. Niet meer, en niet minder.

Moslims in Bosnië dreigen om chloorgas te gebruiken

SARAJEVO — Moslim-troepen in Bosnië-Hercegovina willen chloorgas gebruiken als de aanvallen van Bosnische Serviërs op de belegerde Gorazde voortduren. In kringen van de Verenigde Naties wordt het dreigement overigens niet serieus genomen.

VN-medewerkers wijzen erop dat het gas, als de moslims er al over beschikken, zich snel verspreidt en hoogstens irritatie aan neus en ogen zal veroorzaken.

Bovendien zou er geen garantie zijn dat het gas de 'goede kant' opwaait en niet de eigen troepen treft. „Ook het afvuren van een granaat met een chemische lading is geen eenvoudige zaak", aldus VN-kringen.

De Bosnische Serviërs trekken zich volgens de moslimbevolking van Gorazde niets aan van de aanwezigheid van een eerste contingent VN-waarnemers in de stad. „Wij hebben te vroeg gejuicht in de hoop dat acht onbewapende blauwhelmen iets voor de 70.000 burgers kunnen doen", aldus radioamateurs.

In Belgrado, de hoofdstad van Servië, vertrok gisteren een konvooi met hulpgoederen naar Gorazde. Bij de grens met Bosnië-Hercegovina werd het konvooi tegengehouden door Servische milities. Het konvooi zou vandaag met 80 ton voedsel en medicijnen in de enclave moeten aankomen.

Gisternacht werden al boven de stad 54 ton hulpgoederen uitgeworpen uit Franse en Duitse vrachtvliegtuigen. De luchtbrug op de Bonische hoofdstad, Sarajevo, werd na zes dagen onderbreking eveneens hervat.

Het jongste, vorige week gesloten bestand werd overal in Bosnië-Hercegovina aan flarden geschoten. Kroaten en moslims leverden slag bij Kiseljak, Kresevo, Prozor en Jablanica. De Bosnische Serviërs beschuldigen de Kroaten van aanvallen bij Orasje en de moslims van beschietingen bij Ugljevik, Doboj en het 'veilige gebied' Srebrenica.

Reuter, AP

19 jun

Bosnische president uit felle kritiek op de EG

door BEN LEVIE

KOPENHAGEN — In bittere bewoordingen heeft de Bosnische president Izetbegovic de EG ervan beschuldigd de volkerenmoord in zijn land te verlengen en de moslims te dwingen zich over te geven aan Serviërs en Kroaten.

De EG maakt zich volgens hem medeplichtig aan de agressie door het wapenembargo tegen Bosnië te handhaven. Izetbegovic zei dit gisteren na een gesprek van een aantal ministers van buitenlandse zaken tijdens de EG-topconferentie in Kopenhagen.

„Wie het wapenembargo ondersteunt en het recht op zelfverdediging van de moslims niet erkent, accepteert de taktiek van de voldongen feiten. Het embargo heeft een tegengesteld effect gehad. De agressor buit dat uit, is niet bereid tot onderhandelen. Wie daarmee instemt geeft het primaat aan geweld", aldus de Bosnische president.

Hij wees er nog eens op dat de Kroaten en Serviërs in zijn land beschikken over een overmaat aan wapens. Bosnië heeft meermalen gevraagd om toestemming voor het kopen van een beperkt aantal wapens ter zelfverdediging.

Op pagina 7:
Commentaar

Op pagina 9:
Denen vrezen verlenging van strijd in Bosnië

dinsdag 22 juni

'Wereldconferentie over Mensenrechten is kostbare schijnvertoning'

WENEN — Amnesty International heeft de Wereldconferentie over de Mensenrechten van de VN in Wenen 'een kostbare schijnvertoning' genoemd.

Secretaris-generaal Pierre Sane van AI zei gisteren dat deelnemende regeringen niet bereid zijn tot een betere bescherming tegen schendingen van de mensenrechten.

Functionarissen en diplomaten op de conferentie zeiden gisteren echter dat ze vooruitgang boeken bij de onderhandelingen over een slotverklaring.

Sane nam daarop een voorschot met het voorstel dat de conferentie maatregelen moet nemen om gevaarlijke ontwikkelingen in de wereld te bestrijden die doen denken aan ontwikkelingen in Europa voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog.

De voorman van Amnesty zei dat de hedendaagse etnische oorlogen en 'regeringen die zich gedragen of ze de eigenaren van hun volk zijn' het echte probleem vormen waarover de conferentie zich zou moeten buigen. „We hebben gezien hoe massale schendingen van mensenrechten leidden tot twee wereldoorlogen."

Sane veegde de vloer aan met een van de belangrijkste resultaten van de conferentie tot nog toe: de herbevestiging van het universele karakter van de mensenrechten, van de geldigheid van deze rechten voor een ieder in elk land, ongeacht culturele of andere verschillen. China en enkele andere Aziatische landen hadden zich hier aanvankelijk tegen verzet.

Sane zei dat elk van de 155 landen die aan de conferentie deelnemen dit principe al heeft moeten onderschrijven toen het VN-lid werd. „Ze hebben tijd, energie en geld besteed aan het openen van kwesties die 50 jaar geleden zijn afgesloten", aldus de secretaris-generaal van Amnesty. Hij voegde eraan toe dat de conferentie de VN en de belastingbetaler 2,65 miljoen gulden kost.

Deelnemers daarentegen zeiden dat er wel degelijk nieuwe zaken werden aangesneden. VN-medewerker Fall, algemeen secretaris van de conferentie, zei dat commissies vooruitgang boeken bij het vrijmaken van geld voor toezicht op de naleving van de mensenrechten door de VN, bij het creeren van de functie van hoge commissaris voor de mensenrechten en het oprichten van een internationaal gerechtshof voor de berechting van schenders van mensenrechten.

Fall sprak de verwachting uit dat de slotverklaring die nu voor de helft af is, overmorgen aan de volledige conferentie kan worden gepresenteerd.

AP

Montenegrijnen worden koeler tegen de Serviërs

door OTHON ZIMMERMANN

BUDVA — Wuivende palmen, een zonovergoten strand en een ruisende Adriatische Zee wekken de indruk dat er geen oorlog bestaat in ex-Joegoslavië, en dat het embargo en de sancties van de Verenigde Naties hun doel voorbijschieten.

De werkelijkheid achter het mooie plaatje in de Montenegrijnse badplaats Budva is anders. Een werkloosheid van veertig procent, de afwezigheid van buitenlandse toeristen en zeventigduizend vluchtelingen in de Joegoslavische federatie hebben het leven totaal verstoord.

„Wij hebben te lang gewacht met democratische hervormingen en wij hebben ons niet gerealiseerd dat alleen Joegoslavië (Servië en Montenegro) het slachtoffer zou zijn van de reactie van de wereld op de tragische situatie in ons land", zegt premier Djukanovic van Montenegro. „Wij lijden. Het is oneerlijk om ons zo te treffen."

Volgens Djukanovic is de economie van Joegoslavië ingestort en is de situatie van de burgers hopeloos. De jonge premier vreest dat de nijpende problemen kunnen lijden tot politieke onrust, met alle gevolgen van dien voor de democratie in de kleine republiek.

En waarom, vraagt Milo Djukanovic. „De internationale gemeenschap komt langzaam maar zeker tot de conclusie dat de oorlog in Bosnië-Herzegovina niet kan worden toegeschreven aan Servische of Joegoslavische agressie. Zij realiseert zich uiteindelijk dat er sprake is van een burgeroorlog, een religieus en nationaal conflict, waarbij alle partijen schuld hebben gehad.

Hoewel de Montenegrijnen zich per referendum in grote meerderheid hebben uitgesproken voor toetreding tot de Joegoslavische federatie, beseft Djukanovic dat de grote liefde voor de Serviërs wat bekoeld is. „Er zijn burgers die op korte termijn denken, die menen dat Montenegro met een totale autonomie de sancties kan vermijden. Op de lange termijn is de federatie met Servië echter het beste. Ik wil daarbij onderstrepen dat de federatie open blijft staan voor de toetreding van andere delen van voormalig Joegoslavië."

Hij verwijst daarbij naar initiatieven om Joegoslavië te vergroten van president Bulatovic. „Het is afhankelijk van de wil van de burgers." In de ogen van Djukanovic is het opgeven van een deel van de soevereiniteit van Montenegro een goede zaak, mits het op dezelfde manier gaat als in de Europese Gemeenschap. Aan de andere kant wil de premier heel duidelijk vaststellen dat Joegoslavië, noch Montenegro territoriale aanspraken maakt op het gebied van de overige voormalige deelrepublieken voor Joegoslavië.

Djukanovic is optimistisch over de mogelijkheden in Bosnië-Herzegovina tot een vredesregeling te komen. „De internationale gemeenschap moet zich realiseren dat wij vrede willen. De sancties moeten worden opgeheven. Als de wereld een totale oorlog wil, moet zij het wapenembargo tegen de Bosnische moslims opheffen en de sancties tegen Servië-Montenegro verscherpen. Dan krijgen de nationalistische extremisten in Joegoslavië een kans en staat het westen ook een oorlog buiten de grenzen van Joegoslavië te wachten."

CONFEDERATIE IN BOSNIË MOGELIJK

GENÈVE — De Bosnische Kroaten en Serviërs zijn bereid akkoord te gaan met de vorming van een confederatie in Bosnië-Hercegovina als de EG daarop staat.

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic zei gisteren in Genève dat 'de vorming van drie onafhankelijke etnische staten de voorkeur heeft. „Maar als de internationale gemeenschap eist dat wij samen blijven in één huis, zal het een confederatie worden", aldus Karadzic.

In dat geval wordt Sarajevo de hoofdstad zowel voor de Serviërs als de moslims, maar er moet wel een stadsdeel komen dat fungeert als 'aparte confederale hoofdstad'.

De Tweede Kamer was gisteren zeer teleurgesteld over de afspraken over Bosnië tijdens de EG-top in Kopenhagen. Voor het CDA is opheffing van het wapenembargo nog niet van de baan.

De driedeling van Bosnië zoals voorgesteld door de presidenten Tudjman (Kroatië) en Milosevic (Servië) is nog niet van tafel, ondanks de afwijzing daarvan door de moslims.

Op pagina 9:
Verdeling van gebieden nog ruwe schets

Protestants tehuis voor blauwhelmen

● In de Kroatische hoofdstad, Zagreb, is een protestants militair tehuis geopend voor VN-militairen. Het project is mogelijk gemaakt door de honderdduizend leden en begunstigers van de Koninklijke Nederlandse Militaire Bond Pro Rege, die tot nu toe alleen tehuizen in Nederland en Duitsland exploiteerde.

Verdeling van gebieden nog ruwe schets

VERVOLG VAN PAGINA 1

Volgens Karadzic krijgen moslims het beste deel van de republiek

Het gaat om drie staten, verdeeld over vijf tot zes gebieden. De Bosnische Serviërs willen een eigen republiek die zich uitstrekt van de grens met Servië tot de westgrens van Bosnië. De Kroaten opteren voor een staat in het zuidwesten van Bosnië-Hercegovina, plus een smalle strook in het noorden langs de grens met Kroatië.

De moslim-republiek zou zich in Centraal-Nosnië moeten uitstrekken van Sarajevo naar het noorden, inclusief de regio rond de stad Bihac in het noordwesten. „Het is nog maar een ruwe schets. Ze hebben nog niet rond wie de dorpjes zal krijgen", aldus een diplomaat.

Veilige gebieden

Zo is er niet bekend wat de Kroaten en Serviërs in Bosnië van plan zijn met de moslimsteden Srebrenica, Zepa en Gorazde, die door de VN zijn aangewezen als 'veilige gebieden' voor de moslims.

„De moslims krijgen het beste deel van de republiek. Het is dertig procent van het grondgebied met ruim 50 procent van de gezamenlijke rijkdom", zei Karadzic. „De belangrijkste industriële centra liggen in moslim-gebieden."

De leider van de Bosnische Serviërs liet ook doorschemeren dat hij bereid is de enclaves Srebrenica, Zepa en Gorazde, in het oosten, mogelijk aan de moslims te laten of de gebieden te ruilen tegen andere regio's.

Opnieuw zuiveringen

Terwijl in Genève werd gepraat over een opdeling van Bosnië hebben Kroatische en moslim-strijders gisteren volgens VN-medewerkers opnieuw 'etnische zuiveringen' uitgevoerd. Kroaten en moslims verdreven elkaars bevolkingsgroepen uit betwiste gebieden om hun posities in Centraal-Bosnië te versterken. Dit gebied wordt waarschijnlijk toegewezen aan de moslims.

Rond de steden Vares en Kiseljak verdreven Bosnische Kroaten de moslims uit hun dorpjes. „Zij kregen te horen: Verdwijn, jullie hebben één uur om je spullen te pakken", aldus de VN-vredesmacht Unprofor. Op hun beurt verdreven moslim-milities Kroatische families uit de door hen veroverde gebieden ten westen van Novi Travnik. Langs de gevechtslinies bleef het rustig.

Frankrijk liet gisteren weten dat het 800 man extra troepen naar Bosnië zal sturen. De Franse blauwhelmen zullen voornamelijk rond de Servische hoofdstad Sarajevo worden ingezet, aldus premier Balladur. Frankrijk heeft nu 2.500 militairen in Bosnië gelegerd. Londen kondigde aan dat het twaalf Jaguar-gevechtsvliegtuigen naar Bosnië stuurt.

Vrijdag 25 juni

Serviërs en Kroaten akkoord met splitsing

GENEVE — De Bosnische Serviërs en Kroaten zijn het eens geworden over een opsplitsing van Bosnië-Hercegovina in een confederatie van drie etnische ministaten. Dat zei de leider van de Bosnische Serviërs, Rado van Karadzic, gisteravond in Genève na vijf uur onderhandelen met de Bosnisch Kroatische leider Mate Boban.

EG-bemiddelaar David Owen betreurde de in zijn ogen voorbarige uitlatingen. Karadzic en Boban presenteerden gebrekkige en onnauwkeurige voorstellen, aldus Owen. „Ze zullen met heel wat preciezere ideeën moeten komen om vooruitgang te boeken".

Vorige week hadden de presidenten van Servië en Kroatië, Slobodan Milosevic en Franjo Tudjman, al een principe-akkoord gesloten over een opsplitsing.

Karadzic vroeg de leider van de Bosnische Moslims, president Izetbegovic, ook naar Genève te komen voor verdere onderhandelingen. Izetbegovic is pertinent tegen de plannen, en ontbrak daarom in Zwitserland als voorzitter van het collectieve presidentschap van Bosnië.

In tegenstelling tot de afwezige voorzitter Izetbegovic en een ander lid, zijn de overige zeven leden van het presidium bereid zich over het plan van Karadzic te buigen. Maar nauwelijks acceptabel is een regeling die berust op terreinwinst door de oorlog, aldus de tijdelijke leider van de delegatie, de Kroaat Franjo Boras. Het presidium wil een oplossing die alle drie bevolkingsgroepen gelijk behandelt. Een snelle beslissing is dan ook niet te verwachten, aldus Boras.

De mensenrenrechtenconferentie van de Verenigde Natles in Wenen heeft gisteren een omstreden verklaring aangenomen waarin de wreedheden in Bosnië worden veroordeeld. In de motie wordt de opheffing van het wapenembargo ten behoeve van de Moslim-regering bepleit.

De tekst, die was ingediend door de 51 leden van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), kreeg 88 stemmen vóór. Rusland stemde tegen, en 54 landen, waaronder de VS en de EG-lidstaten, onthielden zich van stemming. De islamitische landen hadden gedreigd de slotverklaring over de rechten van de mens niet te ondertekenen, als de VN-conferentie zich niet nadrukkelijker zou uitspreken tegen de burgeroorlog in Bosnië.

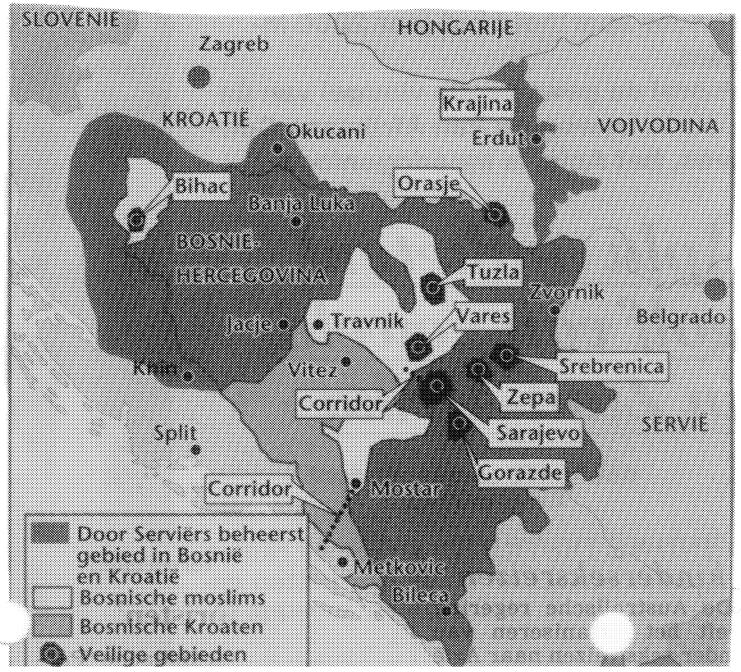

Regering Bosnië blij met gift journalist

WASHINGTON — De door de moslims gedomineerde regering van Bosnië-Hercegovina is uitermate verguld met de donatie van vijfduizend gulden door NRC-journalist Michael Stein. De journalist zal het geld persoonlijk in New York overhandigen en daarbij de behandeling krijgen die past bij iemand die zich oprecht inzet voor het behoud van een pluralistische samenleving in Bosnië.

Dat heeft Muhamed Sacirbey, de Bosnische ambassadeur bij de Verenigde Naties, gisteren verklaard. Sacirbey zei al enige tijd van het voornemen van Stein op de hoogte te zijn. Anderhalve week geleden kreeg hij te horen dat de Nederlandse journalist hem het prijzengeld, behorend bij de Dick Scherpenzeelprijs, wil overhandigen. De Bosnische VN-ambassadeur verklaarde dat 'zich binnen enkele dagen' een mogelijkheid voordoet om met enig ceremonieel het prijzengeld van eigenaar te laten wisselen. De kans bestaat dat ook de Bosnische Moslim-president Alija Izetbegovic bij de overdracht aanwezig zal zijn. Sacirbey liet evenwel weten dat de eventuele komst van Izetbegovic afhangt van de mogelijkheid voor het Bosnische staatshoofd om Sarajevo te verlaten.

ANP

zaterdag 26 juni

Bosnische vice-president Ejup Ganic waarschuwt Europa voor terrorisme

SARAJEVO — De Bosnische vice-president, de moslimleider Ejup Ganic, heeft gewaarschuwd voor een golf van terrorisme in Europa als de wereld de Bosnische moslims in de steek laat.

„Als de EG probeert Bosnië te verkopen, zullen de moslim-Bosniërs zich als robots gaan gedragen en dat leidt tot een ramp", dreigde Ganic.

De vice-president doelde met name op de een miljoen moslims, oorspronkelijk uit Bosnië, die nu overal verspreid in West-Europa wonen. Hij verwees naar het akkoord tussen Bosnische Serviërs en Bosnische Kroaten om de republiek op te splitsen in drie ministaatjes, voor elke etnische groep een. De moslims zouden veel van hun oorspronkelijke gebied verliezen.

Noch hij, noch de Bosnische president Alija Izetbegovic zullen een uitnodiging accepteren voor besprekingen over de verdeling van de republiek. Volgens Ganic is het plan een vrijbrief voor volkerenmoord en etnische zuiveringen.

Ganic en Izetbegovic namen ook niet deel aan de vergadering, gisteren, van het collectieve presidentschap van Bosnië, waarvan Izetbegovic voorzitter is. Zeven leden van het negenkoppige presidium kwamen in de Kroatische hoofdstad Zagreb bijeen om te praten over de voorstellen van Serviërs en Kroaten in Bosnië. Door pertinent allerlei besprekingen over Bosnië te boycotten, lijkt Izetbegovic zijn eigen macht uit te hollen.

De nieuwe opperbevelhebber van de VN-troepen in Bosnië wordt een Belg. Het Belgische ministerie van defensie wil de naam van de beoogde commandant, die de Franse generaal Morillon opvolgt, begin volgende week bekendmaken.

Reuter, DPA

Gevaarlijke modeshow in Sarajevo

● Zeker 400 mensen hadden er een riskante wandeling over een van de meest gevaarlijke straten in Sarajevo voor over om te zien wat de 27-jarige modeontwerpster Daniella Bojanic voor elkaar had gekregen met een beetje plastic en veel verbeelding. 'Oorlogsmodeshow '93' heette de show die Bojanic gaf in een hotel vlakbij het beruchte 'Sluipschutterspad'. Het publiek kreeg lange, doorzichtige jurken met ingewikkelde borduursels te zien en minirokken met laag uitgesneden jasjes, doorkijkblouses en en wapperende rokken.

Owen geeft Izetbegovic de schuld

'President Bosnië niet bereid tot het sluiten van compromissen'

door onze correspondent
BEN LEVIE

BRUSSEL — EG-bemiddelaar Lord Owen heeft de Bosnische president Izetbegovic ervan beschuldigd verantwoordelijk te zijn voor de voortzetting van de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië.

Tevens wees de Brit er op dat het afgelopen moet zijn om alleen Servië verwijten te maken over etnische zuiveringen.

David Owen, die dit zei in een gesprek met de Franse krant 'Le Journal du Dimanche', verklaarde dat de moslim-president 'er helemaal niet op is voorbereid de nodige compromissen te sluiten om zijn mensen te redden'. „Ik wil hem niet aan de kant schuiven", zei Owen, „maar wij kunnen geen overeenkomst sluiten zo lang er in Sarajevo geen bereidheid is tot vrede."

Zeven van de negen leden van het Bosnische presidium zullen vandaag in Genève zonder Izetbegovic verder praten over de door Serviërs en Kroaten voorgestelde driedeling van Bosnië-Hercegovina. De zeven verklaarden dit zaterdag na een gesprek in Brussel met de ministers van buitenlandse zaken van Denemarken, België en Groot-Brittannië (de EG-trojka).

Legitimiteit erkend

De enige moslim-vertegenwoordiger in Brussel, Abdic, concludeerde dat de legitimiteit van de delegatie is erkend door de EG, gezien het feit dat zij in Brussel is ontvangen. Abdic, getipt als mogelijke opvolger van Izetbegovic, wordt gezocht door de Oostenrijkse justitie wegens fraude. Hij zou via zijn in Wenen gevestigde onderneming Agrokomerz twee miljoen dollar hebben verduisterd, die was bestemd voor hulp aan vluchtelingen. Abdic ontkent.

Volgens Owen zou de driedeling en de daaraan vastgekoppelde vorming van een statenbond 'de moslims een levensvatbare republiek opleveren'. Serviërs en Kroaten zouden 'momenteel de integriteit van Bosnië accepteren'. Owen sprak wel van 'een zeer breekbare eenheid'.

Wat betreft etnische zuiveringen zei Owen: „Wie daarover praat moet ook de zuiveringen noemen die de Serviërs in de jaren veertig hebben meegemaakt. Dat waren de ergste na die die de joden hebben getroffen." Een Servië 'kan zeggen dat een moslimdorp in de jaren veertig Servisch' was. Tot zover onze correspondent.

Beschietingen

AP bericht dat de moslims in Bosnië-Hercegovina hebben gemeld dat hun oude bondgenoten, de Kroaten, militair samenwerken met de Serviërs. De Bosnische Kroaten en Serviërs hebben afgelopen weekeinde gezamenlijk beschietingen uitgevoerd op moslimstellingen. De commandant van het moslim-leger waarschuwde voor een 'algehele confrontatie' in het midden van Bosnië. Hij maakte melding van gevechten in Zepce, Teslic, Kiseljak en Zavidovici.

De Bosnische radio beschuldigt de Serviërs ervan versterkingen aan te voeren voor een offensief op Gorazde en Tuzla. Vandaag is de verjaardag van de Slag om Kosovo (1389), voor de nationalistische Serviërs een feestdag. Toen leden de troepen van de christelijke Serviërs een zware nederlaag tegen de oprukkende Ottomaanse Turken.

maandag 28 juni

Bosnisch presidium komt zelf met plan voor de toekomst

SARAJEVO — Het voltallige Bosnische presidium, dat gisteren in Sarajevo bijeen was, heeft besloten binnen een week eigen voorstellen voor de toekomst van Bosnië-Hercegovina te presenteren.

Drie leden van het tienkoppige bestuurscollege, ieder van een andere etnische groep, zullen de voorstellen voorbereiden.

Het presidium, inclusief (moslim-)president Alija Izetbegovic en vice-president Ejup Ganic, die de afgelopen weken het vredesoverleg in Genève boycotten, bespraken het opdelingsplan van de Kroaten en Serviërs.

Nieuw plan

Na tweeëneenhalf uur vergaderen maakte het collectieve leiderschap bekend dat het zelf met een nieuw plan voor de republiek zal komen. Vicepresident Ejup Ganic (moslim), Miro Lasic (Kroaat) en parlementsvoorzitter Miro Lasovic (Serviër) zullen een constitutioneel document opstellen.

„Besloten is dat het presidentschap op collectieve basis en met alle leden aan het werk gaat", aldus de verklaring. Dit duidt erop dat Izetbegovic, die fel kant tegen het Servisch-Kroatische plan is om Bosnië in drie ministaatjes op te splitsen, kennelijk wel voelt voor een andere oplossing dan het Vance-Owenplan dat eerder op tafel lag.

Eerder op de dag zei EG-bemiddelaar Lord Owen dat Izetbegovic bij een regeling van het conflict 'een cruciale factor' is. „Men kan zijn invloed op het Bosnische leger niet negeren", aldus Owen, die benadrukte dat zonder instemming van de verschillende troepen een vredesregeling niet zal werken.

De bemiddelaar zei ook dat in het opdelingsplan van de Serviërs en Kroaten de moslims meer grondgebied toegewezen krijgen dan verwacht.

Op verzoek van de niet-gebonden en moslim-landen beraadde de Veiligheidsraad zich vannacht over de opheffing van het wapenembargo tegen de moslims. Maar voor goedkeuring zijn negen van de vijftien stemmen nodig en zoals het er nu naar uitziet heeft het voorstel slechts de steun van zes leden. Bovendien kondigde Rusland aan zijn veto uit te spreken over voorstellen voor opheffing van het embargo.

AP, Reuter

vrijdag 2 juli

Serviërs slagen waar Stalin faalde

door AD VAESSEN

ROTTERDAM — Tweehonderd jaar nadat Polen werd opgeslokt door de machtige buurlanden Rusland, Pruisen en Oostenrijk, doet zich in Europa opnieuw een driedeling voor.

Bosnië-Hercegovina zal zo goed als zeker worden opgesplitst in een groot Servisch deel, een kleiner Kroatisch gebied en voor de moslims, zoals ze zelf zeggen, 'twee reservaten'.

De overeenkomsten met de Poolse historie zijn verrassend: ook dit land werd na zware militaire en politieke druk van de landkaart gevaagd. Op grond van de Poolse ervaringen heeft de mini-staat voor de moslims, die vooral is gesitueerd rond de hoofdstad Sarajevo, geen overlevingskans. Het toenmalige restant van Polen, een langgerekt gebied rond de hoofdstad Warschau, hield twee jaar stand. In 1795, bij de derde deling, verdween Polen voorgoed. Pas na de Eerste Wereldoorlog, keerde Polen terug als staat en werd de befaamde eerste regel van het volkslied 'Nog is Polen niet verloren' bewaarheid.

De vrees bestaat dat de geschiedenis zich in Bosnië zal herhalen. „Dit wordt geen Poolse deling", waarschuwde de Britse minister Douglas Hurd (buitenlandse zaken) vorige week tijdens de EG-top in Kopenhagen. Een statenbond van Serviërs, Kroaten en moslims moet voorkomen dat tienduizendenmoslims, net als destijds de Polen, die richting Frankrijk en Italië trokken, in ballingschap gaan.

David Owen, bemiddelaar namens de EG, wil dat de

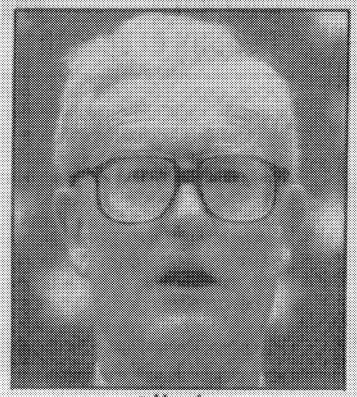

• Hurd

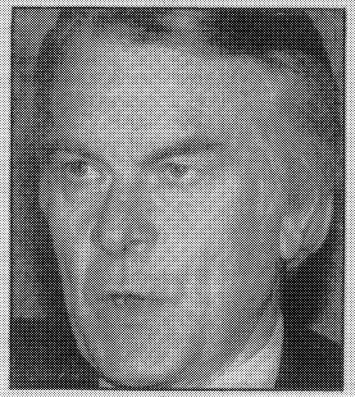

• Owen

moslims snel akkoord gaan op grond van *Realpolitik*. Het verloop van het slagveld dicteert de verdeling van Bosnië en hoe langer de moslims wachten, hoe kleiner hun eilandje zal worden. Het gebied is volledig ingesloten door de Bosnische Kroaten en Bosnische Serviërs, die aansluiting zullen zoeken bij hun respectieve moederlanden, Kroatië en Servië.

Omvangrijke economische èn militaire hulp zal onontbeerlijk zijn voor het overleven van het moslim-republiekje, dat via een corridor door Kroatisch gebied toegang kan krijgen tot de 'wereld', via de Adriatische zee.

De machtspositie van de kleine staten Servië en Kroatië is gebaseerd op grote meningsverschillen in het Westen, die hun oorsprong vinden in soms eeuwenoude allianties. Zo schreef de Engelse geschiedkundige Norman Stone vorige week dat de Britse rol wordt bepaald door 'de traditionele sympathie voor de Serviërs'. „Die sympathie is gebaseerd op het bondgenootschap in de beide wereldoorlogen." Ook speelt mee dat 'de protestantse Britten het beter met orthodoxe christenen kunnen vinden dan met katholieken'.

Politici als Hurd laten zich volgens de hoogleraar uit Oxford vooral leiden door de 'balance of power': de Britse politiek is anti-Kroatisch omdat Kroatië als 'een Duitse voorpost op de Balkan' wordt gezien.

Speculaties dat het Kroatisch-Duitse bondgenootschap weer zou opleven, zijn vooral gevoed doordat Bonn in december 1991 als eerste de onafhankelijkheid van Kroatië erkende. Dat geschiedde zeer tegen de zin van de toenmalige minister Van den Broek, voorzitter van de EG-ministerraad. Vorige week betitelde het Duitse weekblad Die Zeit Van den Broek en diens collega Genscher nog steeds als *Intimfeinde* (persoonlijke vijanden).

Twee weken geleden verbrak de VS het zwijgen. Warren Christopher, minister van buitenlandse zaken, kapittelde Bonn omdat door de vroegtijdige erkenning de burgeroorlog zou zijn geëscaleerd. Oude sentimenten steken ook de kop op door de Duitse reactie op gebiedsverovering door Bosnische Kroaten. Bonn sprak president Franjo Tudjman daarover vermanend toe, maar Duitsland blijft vooralsnog de belangrijkste partner van Kroatië.

Kanselier Helmut Kohl ontving ook Alijev Izetbegovic, de Bosnische moslim-president. Op de EG-top vorige week pleitte Kohl tevergeefs voor het opheffen van het wapenembargo zodat de moslims het Servische leger met zwaardere wapens kunnen bestrijden. De Frankfurter Allgemeine Zeitung, die de kanselier doorgaans zeer welgezind is, nam het voorstel niet serieus. „Waarom nu pas?", schreef commentator J.G. Reissmüller ietwat snerend.

Wat Duitsland betekent voor Kroatië, betekent Rusland voor Servië. De Bosnische Serviërs, die 70 procent van het gebied van Bosnië-Hercegovina hebben veroverd, zijn gebrandmerkt als de 'grootste agressors'. Toch blijft president Jeltsin de voormalige bondgenoot uit de Tweede Wereldoorlog steunen. Moskou is tegen een militaire interventie, tegen het opheffen van het wapenembargo, tegen strengere strafmaatregelen.

De verdeeldheid over de Balkan is een gevaar voor het Westen, concludeert John Thomson, jarenlang Brits ambassadeur bij de Verenigde Naties. Hij constateert in een recent artikel dat het Westen uiteen dreigt te vallen.

„Als het Westen niet eensgezinder wordt", aldus de oud-diplomaat, „lukt de Servische leider Karadzic wat Stalin en Chroestsjov vergeefs probeerden."

6 juli

Britse vrouw gedood op 'sluipschuttersweg' in Sarajevo

SARAJEVO — In de oorlog in Bosnië-Herzegowina is gisteren op bijna alle fronten zwaar gevochten.

Moslims en Serviërs raakten slaags bij de steden Maglaj, Brcko en Bihac, in het noorden, noordoosten en westen van de republiek. In Centraal-Bosnië luwde de strijd tussen de voormalige bondgenoten, de moslims en de Kroaten. Beide partijen streden wel verder om de zeggenschap over Mostar, de hoofdstad van Herzegowina.

De Kroaten hebben de moslims ervan beschuldigd de afgelopen drie weken 12.000 Kroaten te hebben verdreven uit het stadje Kakanj, ten noordwesten van Sarajevo.

Vrouw getroffen

In de Bosnische hoofdstad is opnieuw een hulpverlener omgekomen. Een 56-jarige Britse vrouw werd dodelijk getroffen op de beruchte 'sluipschuttersweg' in Sarajevo. Op haar wagen had zij met grote letters 'Niet schieten' geplakt.

Bosnische Kroaten en moslims hebben na dagen een compromis bereikt over het lot van de Kroatische officier Ivica Rajic, die volgens de Bosnische regering een oorlogsmisdadiger is.

De Bosnische moslims hadden eergisteren een kordon gelegd rond de VN-basis in Visoko met de eis dat de VN-vredesmacht Rajic, die daar op bezoek was, zou uitleveren zodat deze wegens oorlogsmisdaden terecht kon staan. Als reactie sloot de Kroatische strijdmacht de VN-basis bij Kiseljak af. De Kroaten eisten dat de VN een vrijgeleide voor Rajic en een tweede officier in Visoko zouden garanderen.

De Britse VN-commandant Hayes zou 'persoonlijk garanderen' dat de twee Kroaten veilig uit het VN-kamp weg kunnen. In ruil daarvoor moeten de Kroaten vier gevangengenomen moslim-officieren vrijlaten en aan Hayes overdragen.

Tussen Kroaten en Serviërs tekent zich een akkoord af over het ruilen van gebieden. President Tudjman van Kroatië sloot niet uit dat 'in het kader van een algemene oplossing' territoriale aanpassingen kunnen geschieden. Zo zou het Servische aanbod bespreekbaar zijn om in ruil voor het vertrek van de Serviërs uit het achterland van Dubrovnik, Servië indirect toegang te verlenen tot de Adriatische Zee.

Tudjman dreigde opnieuw de steun aan de moslim-vluchtelingen in Kroatië te staken als de moslims hun aanvallen op Kroaten in Bosnië voortzetten. Hij verweet de moslims in Bosnië gebrek aan discipline. Volgens de president staan van de vijf moslim-legeronderdelen er nog maar twee onder gezag van de Bosnische regering. De overige drie zouden zijn samengesteld uit islamitische fundamentalisten, die volstrekt zelfstandig opereren.

DPA, AP

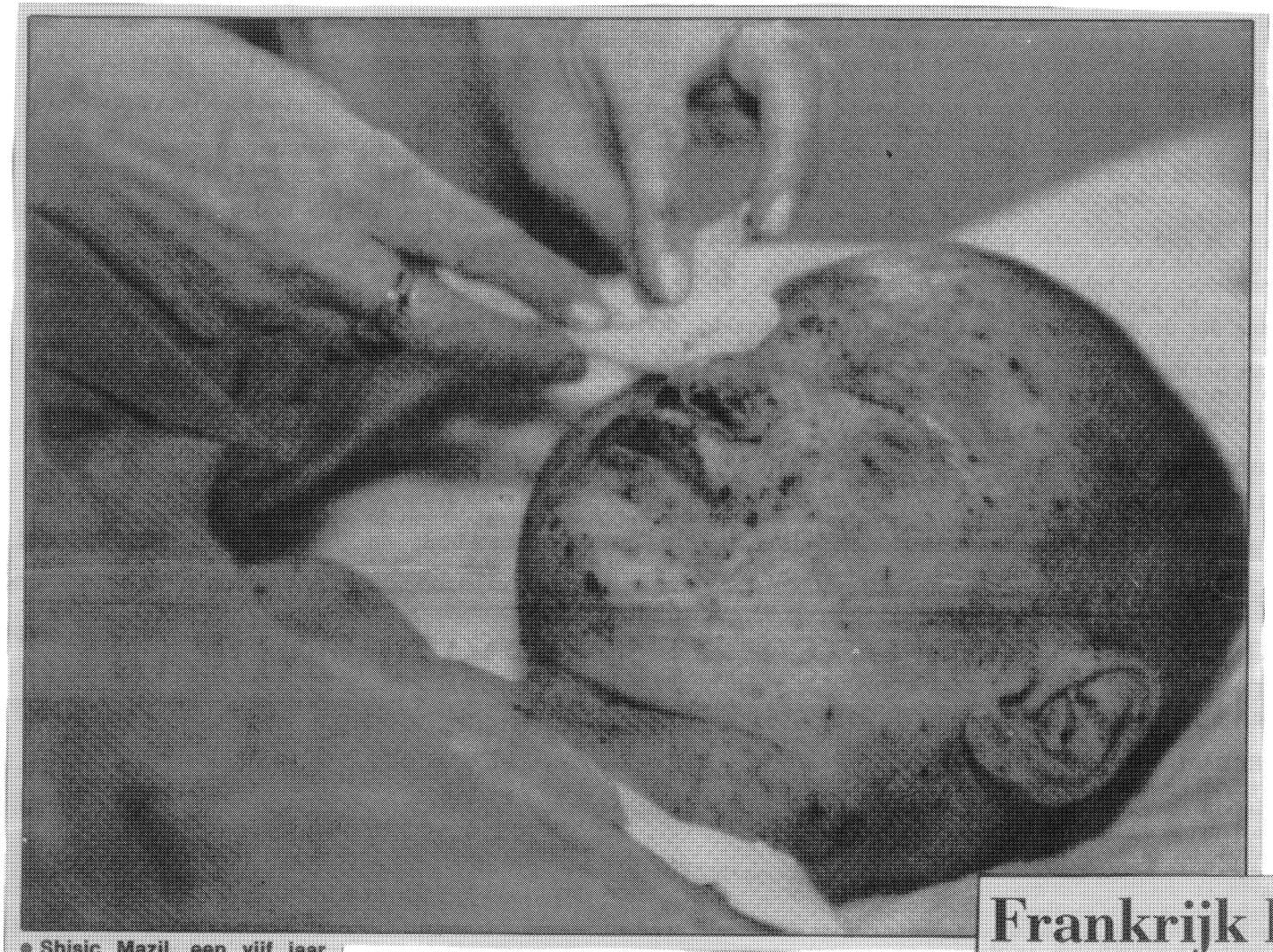

● Shisic Mazil, een vijf jaar oude moslim-kleuter, krijgt eerste hulp in het Koshevo-ziekenhuis in Sarajevo. Bij bombardementen op de Bosnische hoofdstad kwamen ten minste drie personen, onder wie een meisje van elf, om het leven. Twaalf kinderen raakten gewond bij de explosie van een mortiergranaat in de wijk Buca Potok.

FOTO REUTER

Frankrijk biedt Servische oppositieleider opname in ziekenhuis aan

BELGRADO — Frankrijk heeft aangeboden de Servische oppositieleider Vuk Draskovic en zijn vrouw Danica op te nemen in een Frans ziekenhuis. Het echtpaar zou het aanbod hebben aanvaard.

Volgens een medewerker de oppositieleider wordt Danielle Mitterrand, echtgenote van de Franse president, in Belgrado verwacht om te pleiten voor de vrijlating van het echtpaar.

Draskovic en zijn vrouw werden vorige maand na een demonstratie bij het parlement gearresteerd en mishandeld. Zij zijn opgenomen in een ziekenhuis in Belgrado. Draskovic, die vijf dagen geleden in hongerstaking ging, begint 'tekenen van lichamelijke uitputting' te vertonen, aldus medewerkers.

Net als in het weekeinde betoogden gisteren aanhangers van Draskovic in het centrum van Belgrado voor zijn vrijlating. Een politiemacht verdreef de demonstranten.

Het echtpaar wordt beschuldigd van het aanzetten tot geweld en het verwonden van een politieman. Draskovic en zijn vrouw kunnen tot maximaal 15 jaar gevangenisstraf worden veroordeeld.

Reuter

Sluiting ziekenhuis Sarajevo dreigt door brandstof-gebrek

SARAJEVO — In het Kosevo ziekenhuis in Sarajevo opereren doktoren en verpleegkundigen bij daglicht om elektriciteit te sparen. Hun instrumenten steriliseren ze in een houtkachel.

Het belangrijkste hospitaal van Sarajevo dreigt in enkele dagen te worden gesloten door de brandstofblokkade door Bosnische Serviërs. „De situatie is erg slecht", zegt dr Anadi Begic, de enige overgebleven chirurg in het ziekenhuis. „Wij zetten de generator alleen nog maar aan voor noodoperaties en mensen die aan de rand van de dood zijn."

Het is niet de eerste maal in de al 15 maanden durende belegering dat Sarajevo door de aanvallen van de Serviërs op de rand van de afgrond wordt gebracht, maar volgens hulpverleners is het huidige offensief een van de ergste van allemaal.

De brandstofvoorraden van de Bosnische hoofdstad — die nodig zijn voor de generatoren in ziekenhuizen, de grote bakkerij en de oude brouwerij waaruit de inwoners hun water putten — zijn praktisch opgedroogd. Een voorraad dieselolie van 75 ton staat sinds vorige week vast op het vliegveld doordat de Serviërs de bij de luchthaven gelegen buitenwijk Ilidza in handen hebben.

De tankwagens van de Verenigde Naties moeten op weg naar het stadscentrum langs Servische controleposten en de vredesmacht zegt dat hun mandaat hun niet toestaat geweld te gebruiken om de voorraden in de wanhopige stad te krijgen, al is Sarajevo een van de zes 'veilige zones' van de VN.

De Serviërs eisen twee van de vier dieseltanks op en hebben er al een met geweld in beslag genomen. De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de VN heeft dit geweigerd en zegt dat de diesel nodig is voor humanitaire hulp. „De stad is in een crisis", aldus Tony Land, de plaatselijke UNHCR-chef.

„Behalve de periode van december tot januari, toen we echt niet meer wisten hoe de stad moest overleven, is dit de ernstigste fase tot nog toe", zegt Land. „De stad heeft zo weinig water en zo weinig mogelijkheden om zelf voor voedsel te zorgen dat de kans opnieuw groot is dat we niet kunnen zorgen voor de basisbehoeften van een flink deel van de bevolking."

Faruk Kulenovic, het hoofd van Kosevo's intensieve zorg-afdeling, zegt dat het ziekenhuis nog brandstof heeft voor drie dagen, als het zuinig aan doet. Maar de doktoren vrezen voor de kinderen in couveuses en voor de patiënten die kunstmatig in leven worden gehouden als de laatste generator stilvalt.

„Het is hier een prioriteit binnen een prioriteit", zegt dr Naila Babic bij drie kleine couveuses in de geïmproviseerde kraamafdeling. „Ons wordt hier van uur tot uur verteld hoeveel elektriciteit er nog is." De afdeling werd verplaatst naar de andere zijde van het ziekenhuis om haar beter te beschermen tegen artilleriebeschietingen. Kosevo is al meer dan 400 keer geraakt sinds het beleg van Sarajevo begon in april 1992.

Een complete stopzetting van de energietoevoer zou de doodklap zijn voor de heldhaftige pogingen van het ziekenhuispersoneel om oorlogsslachtoffers te redden, vooral degenen die door beschietingen worden getroffen, zoals zaterdag, toen een regen van 1.500 mortiergranaten op de stad neerkwam.

Maar terwijl de brandstofvoorraad opdroogt, nemen de wanhoop en de paniek steeds verder toe. „Als een vliegtuig met 400 mensen aan boord wordt gekaapt, doet de wereld alles om ze te redden", zegt Kulenovic. „Ik heb het gevoel dat we hier ook in een gekaapt vliegtuig zitten — met 400.000 man aan boord — dat regelrecht naar de hel vliegt."

AP

zaterdag 10 juli

Opdeling Bosnië afgewezen

Collectief presidentschap houdt vast aan federatie met centrale leiding

SARAJEVO — Het collectieve presidentschap van Bosnië heeft het plan verworpen om het land op te delen in drie staatjes voor Serviërs, Kroaten en moslims.

De voorzitter van het presidium, president Izetbegovic, zei gisteren dat zeven van de tien leden het Servisch-Kroatische plan afwijzen omdat dat neerkomt op een etnische verdeling van Bosnië.

Unaniem

Het presidium is in meerderheid voor het instellen van een federatie van regio's onder een centrale leiding. De zeven aanwezige leden die unaniem voor een federatie zijn, proberen vandaag de overige drie leden te overtuigen. Als dat lukt, gaat het voorstel naar de internationale bemiddelaars.

Nieuwe oorlog

In Kroatië dreigt een nieuwe oorlog omdat de regering in een omstreden gebied bij de kustplaats Zadar een strategisch gelegen brug en een vliegveld wil heropenen.

De bij eerdere gevechten vernielde Maslenica-brug, schakel in de belangrijkste noord-zuidverbinding langs de Dalmatische kust, moet als het aan Zagreb ligt, op 18 juli weer open als pontonverbinding.

Maar de Servische minderheid in het gebied is [illegible] t daarmee een uitloed in de regio in

[illegible]ie

[illegible]ladimir Seks heeft [illegible]strijdkrachten van

Draskovic toch vrij

• Draskovic

BELGRADO — President Slobodan Milosevic van Servië heeft gisteravond opdracht gegeven oppositieleider Vuk Draskovic en diens echtgenote Danica vrij te laten.

Het districtsgerechtshof in Belgrado had eerder op de dag nog een beroep voor de vrijlating van Draskovic afgewezen. Volgens zijn artsen was de Servische oppositieleider, die op 1 juli een hongerstaking begon om zijn vrijlating af te dwingen, er zo ernstig aan toe dat hij elk moment kon overlijden.

In een verklaring, voorgelezen op de Servische staatstelevisie, werd als reden voor het besluit opgegeven dat 'de zaak-Drascovic niet langer mag worden misbruikt in de anti-Servische [illegible]agne, die onze vijan-

'Draskovic blijft schuldig aan drama'

VERVOLG VAN PAGINA 1

De Amerikaanse president Clinton, zijn ambtgenoot van Rusland, Jeltsin, de Duitse minister Kinkel en Danielle Mitterrand, de vrouw van de Franse president, hadden gepleit voor de vrijlating van Draskovic en zijn vrouw.

De leider van de grootste oppositiepartij, de Servische Hernieuwingsbeweging, werd met zijn vrouw Danica op 1 juni tijdens een gewelddadige betoging tegen de regering gearresteerd. Bij de rellen in Belgrado verloor een politieman het leven en raakten 28 mensen gewond. Volgens berichten werden Draskovic en zijn vrouw tijdens hun arrestatie en opsluiting ernstig mishandeld.

Over de gebeurtenissen op 1 juni zei Milosevic gisteravond: „Ik ben er nog altijd van overtuigd dat Draskovic persoonlijk verantwoordelijk is voor wat er op die dag gebeurde."

DPA, Reuter

Sarajevo drooggelegd

SARAJEVO — De Bosnische hoofdstad Sarajevo is voor een tijdje drooggelegd. De door moslims gedomineerde regering heeft de cafés en bars verboden een maand lang alcoholische dranken te verkopen. Caféhouders hebben volgens de regering illegaal sterkedrank verkocht tegen harde valuta.

De drooglegging zou vooral zijn bedoeld als tegemoetkoming aan de militaire leiding. Commandanten hebben bezwaar gemaakt tegen het drankgebruik in het uitgaansleven van Sarajevo, terwijl enkele kilometers verderop jongemannen hun leven geven ter verdediging van de stad.

AFP

Franse VN-majoor: Sarajevo sterft een langzame dood

ZAGREB — De Bosnische hoofdstad Sarajevo dreigt 'een langzame dood' te sterven, als er niet snel maatregelen worden genomen om de water- en energietoevoer te herstellen.

Die waarschuwing werd gisteren geuit door de Franse majoor Nicolas Studer, belast met de technische leiding van de VN-missie in Sarajevo. Studer zei dat alle voorzieningen door de Bosnische Serviërs zijn afgesneden uit vergelding voor het posten van sluipschutters bij een defecte elektriciteitsleiding naar een munitiefabriek in Vogosca, even ten noorden van Sarajevo.

De Bosnische Serviërs hebben Studer laten weten dat zij de stad opnieuw van gas, water en elektriciteit zullen voorzien, als zij in staat worden gesteld de elektriciteitsleiding te repareren.

'Moeilijke keuze'

„Bosnië (de door moslims geleide regering) heeft de moeilijke keuze gemaakt om te voorkomen dat de munitiefabriek opnieuw in bedrijf wordt genomen", aldus Studer. „Als Bosnië niet in dit besluit wordt gesteund door de internationale gemeenschap, of als niet een van de oorlogvoerende partijen van gedachten verandert, dan moet de internationale gemeenschap de langzame dood van de stad accepteren."

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN luidde gisteren eveneens de noodklok: het geld voor de levering van humanitaire hulp aan Bosnië is over drie weken op. De hoge commissaris van deze VN-organisatie, Sadaka Ogata, heeft voor vrijdag in Genève een vergadering belegd om het tekort aan geld en andere problemen bij de levering van hulp te bespreken.

De gevechten in Sarajevo zijn nog steeds niet geluwd. Zaterdagnacht is een Britse journalist doodgeschoten door een sluipschutter toen hij een poging ondernam het vliegveld van Sarajevo over te steken. De identiteit van het slachtoffer is nog niet bekendgemaakt.

Besprekingen

Het door moslims geleide Bosnische presidium heeft aangekondigd de vredesbesprekingen met de Kroaten en Serviërs te hervatten. De zeven leden van het presidium die in Zagreb bijeen waren, zeiden verder dat zij hadden ingestemd met de vorming van een nieuwe federale staat. Zij houden vast aan de eerdere afwijzing van een etnische verdeling van Bosnië in drie mini-staten.

13 juli

Westen heeft veel fouten gemaakten in voormalig Joegoslavië

door CHARLES HANLEY

SARAJEVO — Op een grauwe winterdag in de Balkan, februari 1991, waarschuwde premier Markovic van het toenmalige Joegoslavië dat zijn land op exploderen stond. Niemand in de wereld luisterde.

In de Golf voerde de internationale gemeenschap, onder aanvoering van de VS, de eerste oorlog in het teken van de nieuwe wereldorde. Enkele maanden later ontplofte Joegoslavië. Sindsdien heeft de etnische oorlog geleid tot 150.000 doden en vermisten, twee miljoen vluchtelingen en ongekende gruweldaden.

Bloed kleeft aan de handen van alle strijdende partijen en de internationale gemeenschap moet zich schamen voor haar onbekwaamheid een volkenmoord te voorkomen.

Eindeloze reeks

In de schier eindeloze reeks fouten die zijn gemaakt, springen er vier uit: de verkeerde boodschap die de toenmalige Amerikaanse minister Baker (buitenlandse zaken) in Belgrado overbracht, het diplomatieke geharrewar van de EG, de machteloosheid waarmee de oorlog in Bosnië werd bejegend en de vredesconferentie in Londen die alleen maar voor verheviging van de oorlog zorgde.

Voor de westerse wereld lag de weg die in het Joegoslavië-conflict gevolgd zou moeten worden, bezaald met hinderlagen en grote risico's. De presidenten en premiers in de hoofdsteden schrokken terug voor het Joegoslavische politieke moeras en wilden eerst duidelijkheid over welke belangen voor hun eigen land op het spel stonden.

Dit debat wordt zelfs nu nog gevoerd, terwijl de meest voor de hand liggende discussie — hoe kan de internationale gemeenschap meehelpen aan de handhaving van de vrede binnen een gemeenschap van enkele landen — uit de weg wordt gegaan.

De VN, de EG, de Navo, de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE), bemiddelden, onderhandelden en voerden embargo's in. Zonder resultaat. In de Bosnische heuvels moest de nieuwe wereldorde capituleren voor militieleden in tennisschoenen. De Serviërs en de Kroaten zijn bijna uitsluitend bezig Bosnië onderling te verdelen. En het ziet er naar uit dat ook na een opdeling het bloedvergieten niet zal stoppen.

Les geleerd

Milan Panic, oud-premier in Belgrado, hoopt dat de wereld wel iets van de Joegoslavische les heeft geleerd. Panic: „In Rusland zal het vele malen erger zijn en alleen God weet hoe een etnisch conflict in China zal aflopen."

De Duitse specialist op buitenlands beleid Helmut Hubel meent dat de internationale gemeenschap al in 1989 de eerste grote fout heeft gemaakt door niet te reageren op de inlijving van Kosovo bij Servië die het etnische ge-

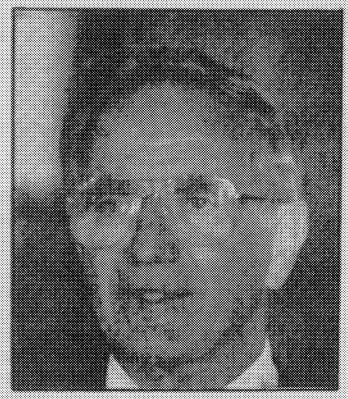

● Panic

weld inluidde. „Het feit dat niemand reageerde, gaf de Serviërs een boodschap."

In juni 1991 raken de ontwikkelingen in een stroomversnelling. Slovenië en Kroatië stonden op het punt zich af te scheiden. Wat deed de CVSE in Berlijn? Het samenwerkingsverband van 35 landen besloot dat Joegoslavië als eenheid behouden moest blijven. De Amerikaanse minister Baker vloog naar Belgrado met de boodschap: bewaar de eenheid en los de meningsverschillen vreedzaam op.

Maar de Servische leiders hoorden slechts het eerste gedeelte van Bakers oproep. Ze vatten het op als het groene licht om ten koste van alles de eenheid te bewaren. Toen Slovenië en Kroatië vier dagen later de onafhankelijkheid uitriepen, viel het onder Servische leiding staande federale leger aan.

De voormalige Amerikaanse nationale veiligheidsadviseur Zbigniew Brzezinski zegt nu over Bakers missie: „In de slecht geadviseerde verklaringen over het bewaren van de Joegoslavische eenheid ontbrak elke visie over noodzakelijke veranderingen. Als de VS toen een snelle overgang van Joegoslavië naar een losse confederatie had bepleit, zouden Slovenië en Kroatië waarschijnlijk tevreden zijn geweest."

Verenigd

Anderen zijn het met Brzezinski eens. De Amerikaanse Joegoslavië-deskundige George Kenney, die vorig jaar zijn baan opzegde bij het ministerie van buitenlandse zaken uit protest tegen het beleid van de VS, meent dat het destijds al duidelijk was dat niemand meer in staat was Joegoslavië weer verenigd te krijgen.

Na een kortstondige strijd in Slovenië barstte de Balkan-bom in Kroatië. In het oosten van de nieuwe republiek kwamen steden en dorpen onder Servische bombardementen te liggen. Terwijl al duizenden mensen waren gedood en honderdduizenden gevlucht, werd in de Europese conferentiezalen over de erkenningskwestie gedebatteerd. Uiteindelijk bereikte de EG een compromis: met de erkenning van Kroatië zou worden gewacht totdat de Kroaten en Serviërs een regeling wisten te treffen.

Maar Duitsland wist een maand later de andere EG-landen ertoe over te halen Slovenië en Kroatië te erkennen. „Dat ondermijnde het overleg", aldus Herbert Okun, adviseur van de Amerikaanse vredesbemiddelaar Cyrus Vance.

Ook werd Bosnië door de EG-erkenning in een onmogelijke positie gedwongen. Okun: „Het liet Bosnië maar een keus: geen enkele. Het moest zich wel afscheiden om niet te worden opgenomen in een door Serviërs gecontroleerde Joegoslavische staat."

In februari 1992 werd de laatste kans op vrede in Bosnië gemist. In Kroatië hield een bestand en de wereld keek naar Bosnië, waar Kroaten en moslims richting onafhankelijkheid werkten. De EG liet doorschemeren Bosnië te erkennen als onafhankelijke republiek. De Bosnische Serviërs bereidden de oorlog voor. De Canadese generaal McKenzie, oud-VN-bevelhebber in de regio waarschuwde tegen erkenning. „Wij lieten weten dat een EG-erkenning oorlog zou betekenen. Zo'n besluit moest zo lang mogelijk worden opgeschort." Ook drong de Canadees aan op stationering van VN-strijdkrachten die een kalmerend effect zouden hebben.

Escalatie

Het enige dat gebeurde was een escalatie van het geweld in Bosnië in maart. Begin april erkenden de VS en de EG de nieuwe natie en Bosnië explodeerde. De Servisch-Kroatische historicus Djilas noemt april 1992 als datum voor de laatste kans een bloedvergieten te vermijden. De kans werd teniet gedaan 'door de westerse schijnheiligheid' Bosnië te erkennen zonder een militaire paraplu te bieden. „Het Westen had niet de moed offers te brengen. Nu, na een jaar van rampzalige diplomatie en aansporing van de moslims door te vechten, accepteert het Westen de noodzaak van de opdeling van Bosnië", zegt Djilas.

Nadat berichten over gruweldaden in concentratiekampen de wereld waren overgegaan, wist de internationale gemeenschap in augustus 1992 de strijdende partijen in Bosnië zover te krijgen in Londen een bestand te tekenen. De Serviërs stemden in mee te werken aan het vredesproces, maar opnieuw trokken zij zich niets aan van het akkoord. Deze keer had de internationale gemeenschap een ijzersterk argument militair in te grijpen maar er gebeurde niets.

Toch heeft het Westen nog iets geleerd van alle fouten die zijn gemaakt. In delen van het voormalige Joegoslavië waar (nog) geen oorlog heerst, zijn Europese politieke adviseurs aanwezig om met 'preventieve diplomatie' een conflict te bezweren en in Macedonië zijn Amerikaanse soldaten aangekomen.

AP

dinsdag 13 juli

Pronk bezoekt Sarajevo

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Minister Pronk (ontwikkelingssamenwerking) bezoekt over twee weken het voormalige Joegoslavië. Hij wil via Zagreb en Split naar de belegerde Bosnische hoofdstad, Sarajevo. Als de veiligheidssituatie het toelaat, wil de minister ook delen van Centraal- en Zuid-Bosnië bezoeken.

Pronk heeft 15 miljoen gulden uitgetroken voor de hulp aan slachtoffers van de burgeroorlog in ex-Joegoslavië. Het geld gaat naar het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR). Volgens Pronk heeft die organisatie te weinig geld, terwijl de situatie steeds nijpender wordt. De burgeroorlog wordt intensiever, het tekort aan voedsel en water groeit en besmettelijke ziekten komen steeds vaker voor.

De kosten van hulpoperaties blijven stijgen. De UNHCR vreest dat, bij het voortduren van de oorlog in Bosnië, de komende maanden nog eens 200.000 mensen op de vlucht zullen slaan.

De UNHCR en andere hulporganisaties verwachten dat tussen nu en het einde van het jaar nog 840 miljoen dollar nodig is voor voedselhulp en huisvesting van vluchtelingen. De UNHCR wijst er op dat dit geld hard nodig is om de vluchtelingen in hun eigen regio op te vangen. Lukt dat niet, dan zal een massale uittocht van vluchtelingen op gang komen. De kosten die de asielverlenende landen dan moeten maken voor de opvang zijn vele malen hoger dan die van hulpoperaties ter plaatse.

Moslimlanden opgeroepen soldaten te sturen

ISLAMABAD/SARAJEVO — De Bosnische minister Haris Siladjzic (buitenlandse zaken) heeft moslimlanden opgeroepen ten minste 30.000 soldaten naar zijn republiek te sturen.

Siladjzic deed zijn oproep in de Pakistaanse hoofdstad Islamabad, waar gisteren de Islamitische Conferentie bijeen was. De soldaten zouden kunnen helpen bij de bescherming van door de VN aangewezen moslimenclaves, zei Siladjzic.

Pakistan en Bangladesh zijn de enige islamitische landen die de Bosnische regering tot nu toe troepen hebben aangeboden.

De Pakistaanse premier Nawaz Sharif zei dat zijn regering de Islamitische Conferentie bijeen had geroepen om de VN-Veiligheidsraad onder druk te zetten militair in te grijpen in Bosnië. Islamitische landen verwijten de VN niet hard genoeg op te treden tegen de Serviërs en pleiten voor de opheffing van het wapenembargo, dat in het nadeel werkt van het Bosnische regeringsleger. Siladjzic noemde het wapenembargo 'anti-islamitisch'.

Amerikaanse grondtroepen gingen gisteren op weg naar Macedonië om de VN-macht te versterken die daar is gestationeerd. De VN-soldaten moeten voorkomen dat de strijd in Bosnië naar Macedonië overslaat.

Intussen groeit in de Bosnische hoofdstad Sarajevo de kans op het uitbreken van epidemiën door een tekort aan vers drinkwater. VN-woordvoerder Peter Kessler zei dat de Serviërs de brandstofvoorziening van een van de belangrijkste pompstations buiten de stad hebben afgesloten. Het station pompte water naar de stadsbrouwerij, waar veel inwoners het gingen halen.

Volgens Kessler bereikt nog maar 'een druppel' water Sarajevo. De bevolking moet het stellen met een halve liter per persoon per dag, een veertigste van de internationaal geaccepteerde standaard. Steeds meer mensen zijn aangewezen op handpompen, waarmee vaak verontreinigd water uit de bodem wordt gehaald. Dagelijks worden 200 tot 300 nieuwe gevallen van dysenterie gemeld.

De militaire druk op de Bosnische regering nam gisteren verder toe, want 25 kilometer ten zuiden van Sarajevo namen de Serviërs Trnovo in.

Zeker 3.400 moslims moesten vluchten naar nabijgelegen heuvels die in handen van het regeringsleger zijn. Ook het vluchtelingenkamp Grebak en het stadje Rogoj werden door de Serviërs onder de voet zijn gelopen.

Reuter, DPA

woensdag 14 juli

Hulp aan Bosnië in gevaar

Noodsituatie ontstaan door geldgebrek bij VN

SARAJEVO — De voedselhulp en de medische steun aan Bosnië zijn wegens nijpend geldgebrek in gevaar.

Als niet uiterlijk overmorgen ruim 70 miljoen gulden contant beschikbaar is, zullen de Verenigde Naties hun hulp snel moeten verminderen. Als het bedrag wel voor vrijdag op tafel ligt, kan daarmee tot eind augustus de hulpverlening worden gehandhaafd.

De noodsituatie is ontstaan doordat van de 420 miljoen dollar die de Verenigde Naties voor 1993 nodig achten, pas 130 miljoen 'binnen' is. Sadako Ogata, de Hoge commissaris voor de vluchtelingen van de VN, die vandaag in Sarajevo poolshoogte neemt, vergadert vrijdag in Genève met de ambassadeurs van veertig donorlanden.

Zij wil vaste toezeggingen van de staten om voorbereidingen te kunnen treffen om honderdduizenden mensen opnieuw door een winter te helpen. De aanvoer van tenten en andere hulpmateriaal is veel moeilijker dan die van voedsel, onder meer doordat de wegen slechter zijn dan in de vorige winter.

In de Bosnische hoofdstad Sarajevo — waar 350.000 mensen verstoken zitten van water, stroom en gas — regende het gisteren. De bewoners vingen het kostbare nat op in emmers, potten en pannen. De VN hebben bevestigd dat de water-, gas- en stroomvoorziening binnen twee tot drie dagen weer op gang zal komen. Dat is mogelijk doordat de moslims toestaan dat de Servische munitiefabriek in Vogosca, voor de poorten van de hoofdstad, ook stroom krijgt.

Terugtrekken

De internationale Joegoslavië-bemiddelaars, Owen en Stoltenberg, hebben volgens de Washington Post gewaarschuwd dat de VN zich gezien de toenemende aanvallen op de 'blauwhelmen' mogelijk spoedig uit Bosnië moet terugtrekken. De situatie voor de humanitaire en vredesacties is zo verslechterd dat terugtrekking noodzakelijk kan zijn als er niet snel vrede wordt gesloten, aldus een bericht in de Amerikaanse krant.

Zeven moslimlanden hebben de VN 18.000 blauwhelmen voor Bosnië-Herzegowina aangeboden onder uitdrukkelijke voorwaarde dat zij niet worden ingezet bij een 'deling van Bosnië of het inrichten van vluchtelingen-getto's'. Met hun aanbod overschrijden zij ruimschoots het aantal van 7.500 man extra troepen dat is gevraagd voor de bescherming van zes 'beveiligde gebieden'.

Iran bood een divisie van 10.000 man, Pakistan twee eenheden van elk 1.500 soldaten, Malaysia 1.500 man, Tunesië een bataljon van 1.000 militairen, Palestina 1.000 en Turkije een brigade, waarvan de omvang niet direct bekend was. Saudi-Arabië biedt geld maar geen troepen.

Offensief

De gevechten in het midden van Bosnië, waar bijna driekwart miljoen mensen uitsluitend zijn aangewezen op VN-hulp, woedden in volle hevigheid voort. De vredesmacht Unprofor bevestigde een nieuw, groot moslim-offensief tegen Kroaten rond Mostar. Elders in Centraal-Bosnië moesten de moslims veroverd terrein prijsgeven aan Kroaten, terwijl zij zich in het zuidoosten van de republiek terugtrekken onder druk van Servische troepen. Die rukken op naar een basis van het Bosnische regeringsleger bij Sarajevo.

Amsterdam stuurt vandaag twee pompwagens naar Bosnië, die moeten helpen met de verbetering van de drinkwatervoorziening in Sarajevo. De wagens zullen rioolwater verwijderen uit volgelopen kelders. Nederlandse VN-militairen hebben toegezegd toe te zien op een veilige aankomst van de wagens.

Pompwagens naar Sarajevo

● Twee pompwagens van de gemeente Amsterdam vertrekken vandaag naar Bosnië-Herzegowina om te helpen met de verbetering van de drinkwatervoorziening in Sarajevo. De wagens worden opgehaald door een delegatie uit Kroatië en zullen rioolwater verwijderen uit volgelopen kelders in de Bosnische hoofdstad, zo heeft de gemeente bekendgemaakt.

vrijdag 16 juli

Leiding ex-Joegoslavisch leger gezuiverd

BELGRADO — In de leiding van het voormalige Joegoslavische leger heeft een grote zuivering plaats, waardoor aanhangers van de nationalistische president van Servië, Milosevic, de touwtjes in handen krijgen.

Een derde van de generaals moet plaatsmaken, onder wie de chef-staf van het leger, generaal Zivota Panic. Hij wordt door de ultra-nationalistische bondgenoten van Milosevic van corruptie beschuldigd. Het dagblad Borba berichtte dat Panic, die ervoor heeft gezorgd dat het bedrijf van zijn zoon de leverancier was van voedsel aan het leger, wordt vervangen door luchtmachtbevelhebber Stevanovic. Deze heeft vaak in het openbaar zijn steun aan Milosevic uitgesproken.

De beslissing om naar schatting veertig hoge officieren heen te zenden werd bekendgemaakt door de Hoge Defensieraad, een schimmige instantie waarin Milosevic, de Montenegrijnse president Bulatovic, de ex-Joegoslavische president Lilic en legerofficieren zitting hebben.

Volgens een verklaring van de Raad worden de oude generaals door jongere officieren vervangen. In de verklaring werden de namen van degenen die pensionering of promotie te wachten staat en hun precieze aantal niet genoemd. Een bron bij het leger zei echter: „De oude garde moet verdwijnen en aanhangers van Milosevic treden aan."

Het is de tweede zuivering in de legerleiding sinds in juni 1991 oorlog in het voormalige Joegoslavië uitbrak. In 1992 kregen zo'n zeventig generaals de zak. Zij werden vervangen door officieren uit Servië en Montenegro, de twee republieken waaruit het nieuwe Joegoslavië bestaat.

Volgens het ontwerp voor de nieuwe wet op het leger komt het feitelijke bevel over het leger in handen van de Hoge Staatsraad. Milosevic is verreweg de machtigste man binnen de raad, waarvan de rol en samenstelling niet in de grondwet zijn gespecificeerd.

Volgens de EG in Brussel is zeker een miljard dollar nodig om de slachtoffers van de oorlog in ex-Joegoslavië door de winter te helpen. De EG-hulpfondsen zijn nagenoeg uitgeput, aldus een zegsman van de Europese Commissie.

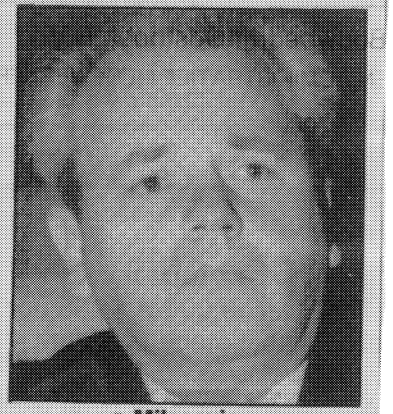

● Milosevic

Volgens hem zal de VN-Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen, Ogata, vandaag op een donorconferentie in Genève die een miljard dollar aan 'winterhulp' vragen.

AP

Nieuwe oorlog in Kroatië lijkt afgewend

ZAGREB — Kroatië heeft gisteren ingestemd met een voorstel van internationale bemiddelaars dat een nieuwe oorlog over een belangrijke brug moet voorkomen.

De Veiligheidsraad had Kroatië opgeroepen af te zien van het heropenen van de strategische Maslenica-brug en het vliegveld bij Zadar uit vrees voor het oplaaien van de oorlog met de Serviërs in Kroatië.

Krachtens het akkoord zullen de brug en het vliegveld van Zadar aan de Adriatische kust onder VN-toezicht en -bescherming worden geplaatst. De strategisch belangrijke punten zullen voor de strijdende Servische en Kroatische regeringstroepen worden gesloten en door VN-troepen worden bewaakt.

Kroatische troepen zullen zich volgens de overeenkomst moeten terugtrekken uit gebied dat zij bij een offensief in januari op de Serviërs hebben veroverd. Het voornemen van Zagreb om de brug, die onder bereik van Servische artillerie ligt, morgen te openen, leidde de afgelopen dagen tot bombardementen.

De Kroatische president, Franjo Tudjman, had eerder het standpunt van de Veiligheidsraad omschreven als een 'aanmoediging aan de Servische opstandelingen om door te gaan met hun agressie'. Zagreb betoogde dat heropening van de brug en het vliegveld in overeenstemming is met het vredesakkoord van 1991, dat voorziet in herstel van de verkeersverbindingen.

Zonder water en gas

Na een kort respijt zaten de inwoners van Sarajevo gisteren alweer zonder water en gas. De aanvoer van voedsel raakte geheel geblokkeerd. Deze keer waren volgens een VN-functionaris de Kroaten de boosdoeners.

De presidenten van Servië en Kroatië, Slobodan Milosevic en Franjo Tudjman, komen vandaag in Genève bijeen om te praten over hun plan voor een etnische opdeling van Bosnië. De besprekingen zijn bedoeld ter voorbereiding van een bijeenkomst met de leiders van alle partijen in de burgeroorlog — president Izetbegovic, de Servische leider Karadzic en de Kroatische leider Boban. Bemiddelaars Owen en Stoltenberg willen dat overleg komende week houden.

Reuter, AP

Helpers zien weinig in VN-actie voor moslims

door GERARD DEN ELT

VILLAFRANCA — De hulporganisatie Artsen Zonder Grenzen zegt geen heil te zien in de manier waarop de Nederlandse F-16's en andere vliegtuigen onder de vlag van de Verenigde Naties met ingang van donderdag de veiligheid van de miljoenen moslems in Bosnië-Herzegowina denken te bewerkstelligen.

Terwijl op de Italiaanse basis Villafranca de F-16's in gereedheid worden gebracht en ook landen als Groot-Brittanië, Frankrijk en de Verenigde Staten voorbereidingen treffen voor de nieuwe VN-operatie 'Disciplined Guard', vreest Artsen Zonder Grenzen dat het gebruik van militaire middelen alleen maar zal leiden tot grotere problemen bij de hulpverlening.

„Het transport van humanitaire hulpgoederen zal ernstig worden gefrustreerd als er van VN-zijde geweld wordt gebruikt om de veiligheid in de zes moslem-enclaves af te dwingen", zegt directeur J. de Milliano van Artsen Zonder Grenzen. „De Serven zullen het niet pikken als ze worden gebombardeerd en zullen hun tegenmaatregelen treffen. Ik vrees dat ze in dat geval de hulpvluchten naar Sarajevo onmogelijk zullen maken en het transport in de corridors zullen verhinderen."

Concentratiekampen

Artsen Zonder Grenzen zal dit standpunt morgen onder de aandacht brengen van minister Pronk, die in Zagreb gesprekken voert met hulporganisaties als Artsen Zonder Grenzen en tevens een bezoek brengt aan vluchtelingenkampen in Bosnië en Kroatië. Voorts heeft Pronk aangekondigd de ondraaglijke situatie in Sarajevo met eigen ogen te willen zien.

Vrees dat Serven in Bosnië militaire steun zullen afstraffen

Volgens De Milliano zal een beperkte militaire operatie zoals 'Disciplined Guard' een averechts effect hebben op omstandigheden waaronder de miljoenen moslems in Bosnië moeten leven. Het is de bedoeling dat de VN de veiligheid van de inwoners van Sarajevo, Tuzla, Bihac, Gorazde, Zepa en Srebrenica zal waarborgen, bij voorbeeld door het uitschakelen van mortier- en artilleriestellingen. Ook moet vanuit de lucht steun worden gegeven aan de VN-grondtroepen, die moeten zorgen voor voldoende aanvoer van hulpgoederen naar de enclaves.

De Milliano meent dat de VN door dit beleid 'schandelijke stukjes concentratiekampen' aan het scheppen is. „Die enclaves zijn in feite gewoon gevangenkampen. De moslems kunnen hooguit een kilometer vooruit of achteruit, maar ze zijn niet vrij in hun bewegingen. In feite creëert de VN kleine Berlijntjes. Daar zal Europa blij mee zijn, want daardoor wordt een nieuwe vluchtelingenstroom van miljoenen mensen voorkomen. De hulpverlening zal echter moeizaam verlopen en voor de hulporganisaties wordt het alleen nog maar moeilijker werken."

Pantserwagens

Artsen Zonder Grenzen zegt steeds meer hinder te ondervinden om geneesmiddelen In Sarajevo en door Bosnië te distribueren. Met twee pantserwagens lukt het de arts Zoef Alatas en zijn medewerkers 50 tot 60 procent van de benodigde geneesmiddelen af te leveren. „Maar wat nu als straks de hulpvluchten van de UNHCR worden beschoten, vanwege represailles? Nu kunnen we door onderhandelen nog veel gedaan krijgen, maar ik ben bang dat de zaken straks anders komen te liggen."

Op de basis Villafranca gaan de voorbereidingen voor de nieuwe taak van de Nederlandse F-16's intussen onverdroten verder. Het afgelopen weekeinde zijn de laatste 45 militairen in Italië aangekomen om mee te helpen aan Disciplined Guard. Zij zullen de komende dagen de Nederlandse 'domme bommen' voorzien van laserapparatuur, zodat deze wapens in samenspel met helikopters en grondtroepen in Bosnië kunnen worden gedropt boven vijandelijke stellingen.

Spanning

De bommen worden waarschijnlijk dinsdag of woensdag aangevoerd met een Hercules-vrachtvliegtuig. De spanning in het Nederlandse kamp begint de laatste dagen weer op te lopen, bevestigt majoor A. Viëtor. Hoewel de opmerkingen van minister Kooijmans over de Nederlandse deelname aan luchtsteunoperaties enkele weken geleden al duidelijk maakten dat het menens zou worden, is het naderen van de fatale datum van 22 juli toch duidelijk merkbaar. „Het besef dat er straks wel echte bommen meegaan op de vluchten boven Bosnië is van leders gezicht af te lezen", aldus Viëtor. „Iedereen is benieuwd hoe deze nieuwe operatie zal verlopen."

Burgemeester Den Haag wellicht naar Sarajevo

Van een onzer verslaggevers

HILVERSUM — Een internationaal comité van vredesactivisten bereidt een grote vredesmanifestatie voor die van 4 tot 14 augustus in Sarajevo moet worden gehouden. De oproep voor de manifestatie bereikte ook een aantal Nederlandse personen en organisaties, onder wie burgemeester Havermans van Den Haag.

Voor de Ikon-radio vertelde de Havermans gisteren dat hij serieus overweegt deel te nemen. Hij kreeg de oproep via de burgemeester van Warschau, waarmee Den Haag een stedenband heeft.

Havermans overlegt vandaag met het ministerie van buitenlandse zaken over de veiligheidsaspecten van deelname. Verder zal hij het draagvlak voor de actie onderzoeken met andere Nederlandse genodigden.

Kroatië opent brug na akkoord

ZAGREB — Na een akkoord tussen Serviërs en Kroaten heeft president Tudjman van Kroatië gisteravond de brug over de baai van Maslenica geopend.

Daarvoor had hij het Zemunik-vliegveld bij Zadar weer in dienst gesteld, dat ruim twee jaar gesloten is geweest voor de burgerluchtvaart.

De opening van de brug werd enkele keren uitgesteld wegens beschietingen door Serviërs. De aanvallen werden uitgevoerd in weerwil van een overeenkomst tussen Serviërs en Kroaten waarin is bepaald dat de brug en het vliegveld worden gedemilitariseerd en onder toezicht van de Verenigde Naties komen.

De ingebruikneming van de 270 meter lange pontonbrug betekent het herstel van de strategische verbinding tussen het noorden en de Adriatische kust. De brug is van vitaal belang voor de toeristenindustrie, die Kroatië zo spoedig mogelijk nieuw leven wil inblazen.

De luchthaven en de brug waren in handen van de Serviërs totdat zij bij een verrassingsaanval in januari werden heroverd door Kroatische troepen.

De brug en het vliegveld liggen binnen het bereik van artilleriestellingen van milities die vechten voor onafhankelijkheid van de Servische enclave Krajina in Kroatië. „De brug mag niet voor militaire doelen worden gebruikt", zei Milan Martic, 'minister' van binnenlandse zaken van de Serviërs in Kroatië. Hij maakte duidelijk dat de brug moeiteloos kan worden vernietigd als de regering in Zagreb zich niet aan de afspraken houdt.

De presidentiële raad van Bosnië-Herzegowina heeft besloten terug te keren naar het vredesoverleg in Genève, maar blijft het plan van Servië en Kroatië afwijzen om de republiek op te delen in drie etnische mini-staatjes.

President Milosevic van Servië en zijn Kroatische ambtgenoot Tudjman lieten zaterdag weten dat zij er niet op uit zijn Bosnië onderling te verdelen. Na overleg met de bemiddelaars Owen en Stoltenberg riepen zij de Bosnische president Izetbegovic op akkoord te gaan met een confederatie van een Kroatische, een Servische en een moslimstaat in Bosnië. „Die oplossing biedt de moslims meer dan zij met geweld kunnen bereiken", zei Milosevic.

Wapenstilstand

Het presidium stelde als voorwaarde voor deelneming aan het overleg een wapenstilstand in Bosnië en de belofte dat humanitaire hulp wordt verleend. Ook verlangde de raad garanties dat slachtoffers van etnische zuiveringen kunnen terugkeren naar hun huizen.

AFP, DPA

e Met zijn helm op een stok probeert een Bosnische Serviër de aandacht te trekken van moslim-sluipschutters in het Noordbosnische Brcko. De andere militairen kijken door gaten in de muur waar vandaan wordt geschoten.

FOTO REUTER

Kamer wil spoeddebat over noodsituatie in Sarajevo

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — De Tweede Kamer wil volgende week de vakantie onderbreken voor een spoeddebat over de noodsituatie in Sarajevo.

Op verzoek van GroenLinks moeten de ministers Kooijmans (buitenlandse zaken), Pronk (ontwikkelingssamenwerking) en Ter Beek (defensie) uiteenzetten wat ze kunnen en willen doen om de toestand in Sarajevo te verbeteren. Pronk is gisteren in Zagreb aangekomen; hij wil onder meer Sarajevo bezoeken.

De Kamer wil van Kooijmans informatie over het EG-overleg van maandag. Toen bleek dat de EG geen geld heeft om meer te doen voor de moslims. Kooijmans noemde het 'beschamend' dat de EG haar belofte niet nakomt extra geld en manschappen naar Bosnië-Herzegowina te sturen om de moslims te beschermen.

De Kamer wil van Ter Beek meer duidelijkheid over de inzet van de Nederlandse F-16's, vooral nu bij een aantal straaljagers speciale bewapening isaangebracht voor de uitvoering van precisie-bombardementen.

Van Pronk wil de Kamer een verslag van zijn huidige reis.

VN: Zuiveringen gaa

Kroaten zouden al 2.500 moslims hebben geïnterneerd

MOSTAR — Etnische zuiveringen door de Kroaten in Mostar, de stad met zijn historische brug in het zuidoosten van Bosnië-Herzegowina, gaan onverminderd voort. Dat hebben zegslieden van de VN in Zagreb meegedeeld.

De Kroatische militaire politie heeft de afgelopen dagen honderden mannen tussen de 18 en de zestig jaar oud, overgebracht naar het plaatselijke vliegveld voor helikopters, dat al eerder werd gebruikt als gevangenenkamp voor moslims. In totaal zouden al 2500 moslims zijn geïnterneerd.

Uitgemergelde mannen

Vijf vrachtwagens en een bus bleke en uitgemergelde mannen, de meesten in burgerkleding, zijn deze week aangevoerd uit het nabijgelegen Capljina, een bolwerk van de Kroaten. Journalisten die de wagens volgden, mochten niet met de gevangenen praten en kregen van de soldaten — geweren in de aanslag — te horen dat ze moesten opstappen.

Mostar is al drie weken vrijwel ontoegankelijk voor VN-soldaten, hulpverleners en verslaggevers als gevolg van hevige gevechten tussen moslims en Kroaten.

Ondanks ooggetuigenverklaringen verweest de leider van de Bosnische Kroaten, Mate Boban, berichten over etnische zuivering naar de prullenbak. Volgens hem hebben de Kroaten alleen een paar krijgsgevangenen gemaakt. Onder hen bevinden zich geen burgers, zei Boban, terwijl hij juist de moslims verdachtte van een etnische schoonmaak.

Onvermijdelijk

VN-zegslieden toonden zich niet overtuigd. „De Kroaten zijn even vastbesloten dit gebied te zuiveren van de moslims als de Serviërs dat elders deden", meende een van hen. „Het was onvermijdelijk sinds de internationale gemeenschap openlijk speculeert over de stichting van drie etnische staten op het grondgebied van Bosnië-Herzegowina." Volgens de VN zijn de Kroaten van plan 10.000 moslim-gevangenen en 20.000 familieleden naar het buitenland te sturen.

Offensief

Ondanks nieuwe inspanningen van de Europese Gemeenschap om in Bosnië vrede te stichten, hebben de Bosnische Serviërs hun offensief in de buurt van de hoofdstad Sarajevo voortgezet.

De huidige voorzitter van de EG-raad, de Belgische minister Claes (buitenlandse zaken) bezocht Kroatië, om daarna door te reizen naar Sarajevo en Belgrado. In Zagreb dreigde Claes met sancties tegen de Kroaten, mochten zij doorgaan met de verdrijving en internering van moslims.

Uitgesteld

Door het meerdaagse bezoek van Claes aan voormalig Joegoslavië, is de voor vandaag voorgenomen hervatting van de vredesbesprekingen in Genève uitgesteld. De conferentie over Bosnië-Herzegowina begint nu waarschijnlijk vrijdag. Het uitstel biedt Claes de kans om de Bosnische president, Izetbegovic, over te halen mee te doen aan de onderhandelingen.

De Servische Bosniërs willen de ten zuiden van Sarajevo gelegen strategisch belangrijke berg Igman veroveren.

Reuter

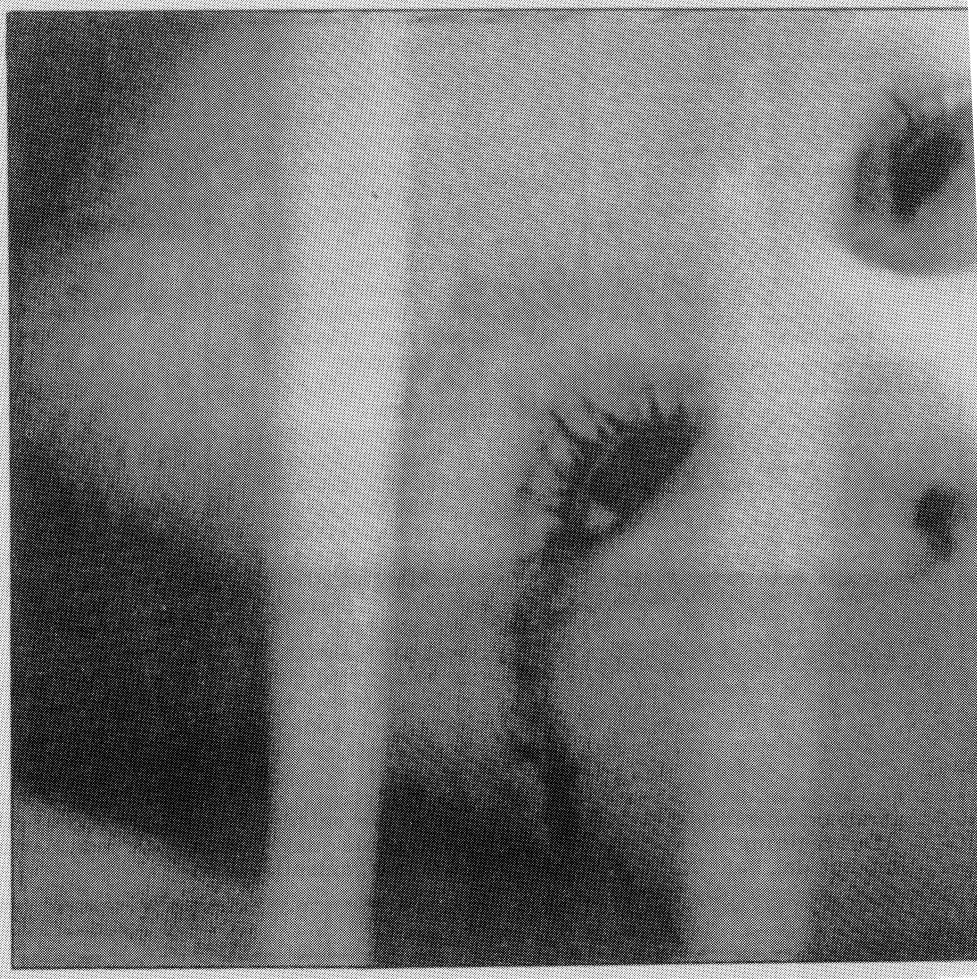

• Een geestelijke gehandicapt kind, dat een week geen verzorging heeft gehad, kijkt met holle ogen door de spijlen van zijn bed in het ziekenhuis van Fojnica in midden-Bosnië.

FOTO EPA

Kliniek een voorportaal van de hel

SARAJEVO — Hulpverleners in Bosnië lieten hun tranen gaan. Zij zijn veel gewend maar de omstandigheden in een psychiatrische kliniek in Fojnica waren zo schrijnend dat zij hun emoties niet de baas konden blijven.

Opgesloten

Volwassen patiënten zaten met een lege blik in hun ogen op een stoel of schuifelden wat met behulp van een stok. Een kind lag te snikken in een ledikantje, anderen lagen bewegingloos op een matras.

De psychiatrische patiënten zaten dagenlang zonder voedsel opgesloten in hun kamers en de stank van menselijke uitwerpselen was onverdraaglijk. Twee baby's waren gestorven wegens gebrek aan verzorging.

Personeel gevlucht

Het stadje Fojnica waar 5.000 Bosnische Kroaten woonden, werd vorige week spoorslags ontruimd toen het in de frontlinie kwam te liggen bij een opmars van de moslim-milities. Ook het personeel van de kliniek vluchtte, waardoor 230 patiënten, vooral kinderen, ten minste drie dagen zonder hulp zaten. Internationale hulpverleners proberen nu met man en macht de nood te lenigen.

Reuter

Kamer praat volgende week over Bosnië

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Tweede-Kamerleden van de commissies voor buitenlandse zaken, defensie en ontwikkelingshulp komen volgende week donderdag terug van vakantie, om met minister Pronk te praten over meer humanitaire hulp aan de geteisterde inwoners van de Bosnische hoofdstad, Sarajevo.

De regeringspartijen, CDA en PvdA, voelen niets voor het verzoek van GroenLinks om ook de ministers Kooijmans (buitenlandse zaken) en Ter Beek (defensie) van vakantie terug te roepen. Zij vinden dat volstaan kan worden met de minister van ontwikkelingssamenwerking. Pronk is in Kroatië en Bosnië en bezoekt ook Sarajevo.

Granatenregen rond Pronk

• PRONK

SARAJEVO — Het hagelde gisteren granaten tijdens het bezoek van minister Pronk aan Sarajevo, de hoofdstad van Bosnië.

Zijn rit in een pantserwagen naar de wijk Kosevo, vlak bij het centrum van de stad, moest worden uitgesteld wegens hevige beschietingen rond het PTT-gebouw, waar de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR Pronk ontving.

Bij aankomst in het Kosevoziekenhuis, waar de Nederlandse hulporganisatie Artsen zonder Grenzen (AzG) is gevestigd, waren de inslagen zo dichtbij, dat de minister zijn rondleiding op de afdeling intensive care bekortte. Het leek er op dat de bombardementen, zoals vaker met hoog bezoek of belangrijke vredesbesprekingen, waren georkestreerd, want vlak na zijn vertrek hielden ze op. Volgens Radio Sarajevo hadden de Bosnische regeringstroepen echter een aanval van Servische agressors afgeslagen.

Bewondering

De minister was vol bewondering over het werk van het AzG-team en de staf in het ziekenhuis, dat sinds het begin van de oorlog al tientallen malen onder vuur heeft gelegen en flink is beschadigd.

Op pagina 4:
Weggetrokken artsen gehekeld

'Gekke Eddy' maakt zich sterk voor zijn buurt

door WILMA VAN METEREN

SARAJEVO — Hij is zo dwaas als vrij Nederlander te blijven wonen in een stad waar de situatie met de dag beroerder wordt. Elke hulporganisatie en Nederlandse VN-soldaat in de Bosnische hoofdstad kent hem. 'Gekke Eddy' wordt hij wel genoemd.

Omdat hij niet schroomt met de verbetenheid van een pitbull op te komen voor zijn buurt, een van de armste van Sarajevo. Omdat hij, nu er geen benzine meer is, zich vooral lopend verplaatst of op de fiets die hij voor een paar sloffen sigaretten heeft gekocht. Tussen de granaatkraters door rijdt hij naar de broodfabriek, als die werkt, om broden op te eisen voor zijn straat.

„Om me heen zie ik mensen lijden, vechten voor hun bestaan en langzaam doodgaan. In mijn buurt wonen tweehonderd ouderen. Juist daar zijn sluipschutters actief. Onder levensgevaarlijke omstandigheden moeten ze de deur uit om water te halen." Daarom is Eddy Nieuwboer even op bezoek bij de Nederlandse blauwhelmen in Sarajevo. Om diesel los te peuteren, zodat hij met een busje van de Franse hulporganisatie Equilibre water kan halen voor de bejaarden. De majoor daar wil nog wel eens zijn hand over het hart strijken.

Paar dagen

Eddy kwam in Bosnië-Herzegowina terecht via vrijwilligerswerk voor vluchtelingen uit het uiteengevallen Joegoslavië. „Veel mensen hadden al maanden geen contact meer gehad met hun familieleden, wisten niet of ze nog leefden of dood waren." Met een stapel brieven stapte hij december vorig jaar in zijn auto en speurde in Brcko, Tuzla, Maglaj, Zenica, Travnik en tal van andere Bosnische plaatsen naar de geadresseerden. Zo belandde hij op 15 januari in Sarajevo waar hij ook een paar adresjes had. Hij wilde maar een paar dagen blijven, omdat het te gevaarlijk was.

Het werden maanden. In het begin omdat hij de stad niet uit kon. Nu wil hij er niet meer weg. Hij heeft zich als een luis genesteld in de pels van het plaatselijke en internationale hulpwezen. Hij hekelt 'de corruptie' van hulporganisaties, inclusief de VN-organisatie voor de vluchtelingen UNHCR en het kinderfonds UNICEF die het meeste voedsel verspreiden.

„Het is een publiek geheim dat er niet-geregistreerde pakhuizen zijn waar familieleden en kennissen terecht kunnen voor extra voedselpakketten." En maar al te vaak heeft hij gezien hoe een busje dat net volgeladen is, op de hoek een paar dozen 'laat vallen' waar een groepje wachtenden deze snel oppikt. De UNHCR zou er volgens hem veel meer controle op moeten houden. „De rijken en sterken zorgen wel voor zichzelf, net als voor de oorlog, maar toevallig zit ik in een buurt met veel zwakkeren."

„Ik ben geen type dat met een pilsje voor de tv naar beelden uit Bosnië kan zitten kijken", zegt hij over zichzelf. „Ik wil iets doen." Zijn ogen tonen de uitputting. Het slechte drinkwater heeft hem net als veel van zijn stadsgenoten opgezadeld met buikloop. Maar Eddy voelt zich inmiddels een beetje beter en is weer de boer opgegaan. „Ik kan deze mensen toch niet in de steek laten?"

ANP

Pronk: Snel extra VN-troepen naar Bosnië sturen

door GERARD DEN ELT

ZAGREB — Minister Pronk is na zijn bezoek aan de belegerde stad Sarajevo en een deel van Bosnië tot de slotsom gekomen dat zo spoedig mogelijk extra VN-troepen moeten worden gestuurd om de humanitaire hulp aan de bevolking zeker te stellen.

Bovendien moet het mandaat van de VN zodanig worden uitgebreid dat de hulpkonvooien indien noodzakelijk door toepassing van machtsmiddelen zich een weg langs wachtposten en barricades kunnen verschaffen.

Pronk (ontwikkelingssamenwerking) heeft het afgelopen weekeinde getelefoneerd met zijn collega's Kooijmans (buitenlandse zaken) en Ter Beek (defensie) over de noodsituatie in Bosnië-Hercegovina. Deze week zal hij ook overleg voeren met de vaste Kamercommissie voor ontwikkelingssamenwerking.

De bewindsman is van mening dat de voorgenomen luchtoperatie Disciplined Guard van de Navo, waarbij ook Nederlandse F-16's zijn betrokken, niet mag beginnen voordat er voldoende grondtroepen in Bosnië zijn. „Dit is niet mijn terrein, maar mijn persoonlijke mening is dat er nog niet geschoten mag worden op gronddoelen, alvorens er veel meer grondtroepen zijn. Anders zal het schieten vanuit de lucht leiden tot wraakoefeningen jegens de hulpkonvooien", aldus Pronk.

Hij heeft bij zijn bezoek aan Sarajevo onder meer waterpompen, generatoren en gasturbines toegezegd aan twee ziekenhuizen. Verdere hulp wil hij met de Kamercommissie bespreken.

Op pagina 5:
'De mensen leven hier een sprokkelend bestaan'

Beschieting VN-post in Sarajevo niet beantwoord

SARAJEVO — Enkele uren nadat een vredesakkoord van kracht werd, zijn gisteren ten minste vier tankgranaten op de VN-basis in de Bosnische hoofdstad ingeslagen. Ook werd er in de stad mortiervuur uitgewisseld. Het is onduidelijk wie met vechten is begonnen.

De commandant van de VN-basis, de Franse kolonel Roger Duburg, stelt de Bosnisch-Servische strijdkrachten verantwoordelijk voor de beschieting van de basis. „Het was doelgericht vuur, geen ongeluk", zei hij. Bij de aanval werden twee pantserwagens vernield en drie andere VN-voertuigen beschadigd, maar vielen geen slachtoffers.

Duburg suggereerde dat de VN volgens de laatste resolutie van de VN-Veiligheidsraad het recht heeft een luchtaanval te doen als tegenactie voor de aanval. Volgens de resolutie, die voorziet in zes 'veilige gebieden' waar Sarajevo er een van is, is het de VN-vredeshandhavers toegestaan om steun vanuit de lucht in te roepen in het geval ze onder vuur komen te liggen.

Het vuur werd echter niet door de VN beantwoord. VN-woordvoerder Barry Frewer verklaarde dat dat in dit geval ook niet gebeurde, maar, zo voegde hij er aan toe 'als het weer gebeurt, zijn we er klaar voor om hard terug te slaan'.

Volgens de Bosnische radio beschieten de Serviërs de berg Zuc ten noordwesten van het centrum van Sarajevo. Ook zou er een vergeefse aanval zijn gedaan op een gedeelte van de berg Igman, die voor de verdediging van Sarajevo van strategisch belang is.

Zware gevechten

Vanuit andere delen in Centraal-Bosnië werden eveneens zware gevechten gemeld. Servische strijdkrachten en het leger van de Bosnische moslim-regering beschuldigen elkaar ervan het akkoord te schenden. Waarnemers in het noorden van Bosnië maakte melding van zware artillerlebeschietingen bij de stad Brcko. Verder zou er hevig worden gevochten bij Bugojno, Vites, Novi Travnik, Kiseljak en Fojnica.

De VN-commandant voor Bosnië, luitenant-generaal Francis Briquemont, kondigde zaterdag het bestand af na besprekingen met functionarissen van de Bosnische moslim-regering, Bosnische Serviërs en Bosnische Kroaten. Het akkoord is bedoeld om een eind te maken aan de beschietingen van burgerdoelen en aan de veroveringen van nieuwe gebieden. Omdat er geen controle is over individuele militieleden moeten losse vuurgevechten met lichte wapens niet als schendingen worden beschouwd, aldus Briquemont.

President Alija Izetbegovic heeft gezegd dat hij morgen zal deelnemen aan de onderhandelingen in Genève als het 'niet-aanvalsakkoord' wordt nagekomen. De Bosnische Servische leider Radovan Karadzic liet weten dat Izetbegovic de etnische driedeling zal moeten accepteren, anders zullen Servische strijdkrachten de kwestie op het slagveld regelen.

Reuter, AP

Commandant VN-troepen dreigt met vergelding

SARAJEVO — Luitenant-generaal Francis Briquemont, de nieuwe commandant van de troepen van de Verenigde Naties in Bosnië, heeft gedreigd met vergeldingsacties als zijn troepen opnieuw worden aangevallen.

De Belg noemde de Servische artilleriebeschieting op de Franse VN-troepen van zondag in Sarajevo 'kwade opzet'. „Dit is de laatste keer dat we onszelf inhouden. De volgende keer maken we gebruik van ons recht op zelfverdediging", aldus Briquemont.

Ook de Franse regering reageerde woedend op de aanval en dreigde met de 'nodige maatregelen' bij een nieuwe provocatie van de kant van de Serviërs.

Op basis van VN-resolutie 836 is Unprofor, de VN-vredesmacht in het voormalige Joegoslavië, gerechtigd 'alle noodzakelijke maatregelen te treffen, inclusief die van geweld, om zichzelf en de veilige gebieden te beschermen tegen aanvallen van een van de strijdende partijen'.

Briquemont wees de verklaring van de Bosnische Serviërs van de hand waarin wordt beweerd dat de moslims de aanval hadden uitgevoerd. Bij de beschieting vielen binnen drie kwartier 68 artilleriegranaten op de VN-basis.

Volgens de Belgische generaal was het onmogelijk voor de moslim-milities vanuit hun posities de legerpost te raken bij het stadion waar in 1984 de Olympische winterspelen werden gehouden.

Bij de artillerie-aanval raakten geen VN-militairen gewond. Wel werden pantservoertuigen zwaar beschadigd. De beschieting werd uitgevoerd kort nadat het staakt-het-vuren was ingegaan, dat is bedoeld om de vredesbesprekingen in Genève vandaag mogelijk te maken.

De Bosnische president Izetbegovic arriveerde gisteren in Genève. Briquemont bevestigde dat hij daar aan de gesprekken met de Kroatische en Servische leiders, geleid door de bemiddelaars Stoltenberg (VN) en Owen (EG) zal deelnemen.

Het verbod van de secretaris-generaal van de VN, Boutros Ghali, om oefenvluchten boven Bosnië uit te voeren, is gisteren opgeheven. Zo'n zestig jachtvliegtuigen van de Navo staan gereed om de Unprofor-troepen en de veilige zones in Bosnië te beschermen. Nederland neemt deel met zes F-16's.

Izetbegovic verweet de Verenigde Naties dat zij vrijwel niets hebben gedaan om het plan voor de 'veilige gebieden' voor de moslims in Bosnië uit te voeren. Hij riep de Veiligheidsraad op hardere acties te ondernemen.

In een brief aan de V-raad en Boutros Ghali schreef de Bosnische president dat de acties van de VN om de zes veilige gebieden voor moslims in te stellen 'langzaam, onsamenhangend en weifelachtig' zijn. „Wij kunnen stellen dat er praktisch niets is bereikt. Tezelfdertijd worden de mogelijkheden die Unprofor (de VN-vredesmacht) volgens haar mandaat heeft, niet benut."

Reuter, DPA

Servisch-Kroatisch plan voor etnische staatjes maakt kans

GENEVE — De belangrijkste vijanden in de oorlog om Bosnië-Herzegowina hebben gisteren in Genève voor het eerst direct overleg gevoerd over een Servisch-Kroatisch plan voor een confederatie van drie etnische ministaatjes.

Alija Izetbegovic, de president van Bosnië, maakte aan het eind van de 90 minuten durende zitting melding van 'enige vooruitgang'. De onderhandelingen begonnen gisteravond met een niet voorzien optimisme, ondanks de weer opgelaaide gevechten.

Aanvankelijk zouden de bemiddelaars Lord Owen en Thorvald Stoltenberg apart overleggen met de leiders van de verschillende delegaties. Owen en Stoltenberg vroegen aan alle delegaties 'een uiterste inspanning'. Ze willen de bijeenkomst niet afsluiten voordat een akkoord is bereikt. Owen waarschuwde voor te hoog gespannen verwachtingen, maar Europese diplomaten zeiden dat mogelijk binnen twee of drie dagen al een compromis is bereikt over een confederatie.

De Servische president Milosevic zei voor het overleg dat de strijdende partijen gisteravond al zouden praten aan de hand van kaarten van Bosnië. Kennelijk wilde hij al onmiddellijk de grenzen tussen de drie ministaatjes bespreken. Karadzic arriveerde bij de besprekingen met een grote rol kaarten onder zijn arm.

Ondanks het vredesoverleg in Genève gingen de gevechten in Bosnië in alle hevigheid door, vooral rond de hoofdstad Sarajevo. De strategische heuvel Zuc, een van de twee belangrijke uitzichtpunten die nog in handen zijn van het Bosnische leger kwam zwaar onder vuur te liggen.

Franse VN-soldaten in Sarajevo werden gisteren voor de tweede achtereenvolgende dag beschoten. Zeker twee granaten sloegen in bij een televisiegebouw waar zij bezig waren met de opbouw van een communicatiebasis.

De granaten waren niet gericht op de VN-vredesmacht, zo zei de Nederlandse majoor Luuk Niessen, woordvoerder van de VN-vredesmacht. Frankrijk heeft de Navo gevraagd haast te maken met de bescherming vanuit de lucht van de VN-troepen in Bosnië. Parijs zal de VN vragen alle noodzakelijk maatregelen te nemen voor de start van de luchtoperatie.

Reuter, AFP

woensdag 29 juni

donderdag 29 juli

Luchtsteun Navo voor VN-macht in Bosnië

WASHINGTON/GENÈVE — Gevechtsvliegtuigen van de Navo kunnen vanaf begin volgende week luchtdekking gaan geven aan troepen van de Verenigde Naties in Bosnië-Herzegowina.

Dat heeft secretaris-generaal Boutros Ghali gisteren in New York gezegd. Zijn verklaring kwam enkele uren nadat de Amerikaanse president Clinton zei 'serieus te overwegen' zijn luchtmacht in te zetten om de blauwhelmen bij te staan. „We zijn klaar om in te grijpen, als we daarvoor gevraagd worden."

De roep om de inzet van gevechtsvliegtuigen is gegroeid sinds de aanvallen op Franse VN-militairen in Sarajevo eerder deze week. De komende dagen zullen 'alle voorbereidingen worden getroffen voor acties vanuit de lucht', zei Boutros Ghali. Clinton zei dat de 'Navo binnen zeer korte tijd paraat' is.

'Veilige havens'

Sinds vorige week donderdag wachten 76 gevechtsvliegtuigen in Italië op toestemming om de zes 'veilige havens' in Bosnië vanuit de lucht te gaan beschermen. De Veiligheidsraad heeft daarover op 4 juni al beslist, zonder echter een tijdstip te noemen waarop tot actie kon worden overgegaan.

Pogingen van de internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg om de vijanden in voormalig Joegoslavië tot elkaar te brengen, bleven gisteren zonder resultaat. De leiders van de strijdende partijen in Bosnië, alsmede de presidenten van Kroatië, Servië en Montenegro proberen in Genève door onderhandelingen tot een oplossing te komen voor de toekomst van de door oorlog geplaagde republiek. Owen en Stoltenberg willen het overleg laten voortduren tot een oplossing is bereikt.

Tot afgrijzen van de Bosnische president Izetbegovic, dient als uitgangspunt van de gesprekken een verdeling van Bosnië-Herzegowina in drie ministaatjes op etnische grondslag. De deling is voorgesteld door de leiders van de Bosnische Serviërs en Bosnische Kroaten, Karadzic en Boban.

Hoewel Izetbegovic vasthoudt aan een confederale oplossing, is volgens waarnemers het harde gevecht begonnen over 'wie krijgt wat' na de al 16 maanden voortwoekerende oorlog. De Bosnische minister van buitenlandse zaken, Silajdzic, sprak woedend zijn afkeer uit over de loop van de gesprekken die uitgaan van 'genocide en agressie tegen de moslims'.

In het overleg zouden landkaarten op tafel zijn gelegd die aan de moslims (44 procent van de bevolking) 30 procent van het grondgebied toekennen. De Kroaten zouden twintig procent krijgen en de Serviërs, die zeventig procent van het land in handen hebben, krijgen de helft van de republiek.

AP, DPA

vrijdag 30 juli

Pronk: Voorrang voor hulp aan Bosnië

DEN HAAG — Minister Pronk (ontwikkelingssamenwerking), die vorige week in Sarajevo is geweest, zegt dat noodhulp aan Bosnië voor hem thans het belangrijkst is. Hoewel zijn noodhulpbudget voor 1993 op is, wil hij daar door verschuivingen in zijn begroting toch geld voor vrij maken.

Weigerende militairen mogen worden ontslagen

Van een onzer verslaggevers

DEN HAAG — Sergeant-majoor E. Hermens en sergeant J. Hoppenbrouwers mogen per 1 augustus worden ontslagen.

De twee beroepsmilitairen, die beiden tot vier maanden cel zijn veroordeeld wegens het weigeren van een dienstbevel, hadden in een kort geding om opschorting van hun ontslag gevraagd. De president van de rechtbank in Den Haag, mr C. de Rijke, heeft dat verzoek gisteren afgewezen.

De onderofficieren hadden vorige zomer geweigerd terug te keren naar de Maarschalk-Titokazerne in Sarajevo, omdat het daar te gevaarlijk zou zijn voor hen en de dienstplichtigen over wie ze het bevel voerden. De Nederlandse militairen bemanden het verbindingscentrum van VN-troepen in de kazerne, maar hadden hun post na aanhoudend zware beschietingen verlaten. Toen Hermens en Hoppenbrouwers volhardden in hun weigering, werden ze naar huis gestuurd en voor de militaire kamer van de rechtbank in Arnhem gedaagd.

Minister Ter Beek (defensie) zegde de twee veroordeelde militairen bovendien per 1 augustus ontslag aan. Daarop begonnen de twee, bijgestaan door de Acom (de CNV-bond voor militairen) een bodemprocedure om het vonnis aan te vechten.

Mr De Rijke legde er gisteren de nadruk op dat het om een voorlopig oordeel ging en dat het uiteindelijke besluit van het verloop van de bodemprocedure afhangt. De veroordelingen door de strafrechter, zowel bij de rechtbank als het gerechtshof, waren voor haar maatgevend. Ze zag geen aanleiding te veronderstellen dat de twee alsnog worden vrijgesproken. „Ze hebben het aanzien van de Nederlandse krijgsmacht geschaad", aldus de president. Ze toonde begrip voor de omstandigheden waaronder de militairen hun werk moesten doen, maar vond niettemin dat ze 'verregaand nalatig' waren geweest.

„Het is niet fair wat hier gebeurt", reageerde sergeant Hoppenbrouwers gisteren op het vonnis. Volgens de beroepsmilitair wordt er onvoldoende aandacht geschonken aan de situatie zoals die vorig jaar in Sarajevo was, maar blijft de veroordeling in de strafzaak centraal staan.

BEDREIGDE BOSNISCHE BEREN GERED VAN DE HONGERDOOD

e Gekoold wacht één van de twee uit het voormalige Joegoslavië afkomstige beren, die gisteren arriveerden op Eindhoven Airport, op verder transport naar Ouwehands Dierenpark in Rhenen.

COR DE KOCK

Van een onzer verslaggeefsters

EINDHOVEN — Nerveus tuurt W. Brouwers, technisch directeur van Ouwehands Dierenpark naar de Fokker F-27 die op Eindhoven Airport landt. Aan boord van het toestel bevinden zich twee bruine beren uit het voormalig Joegoslavië.

De beren Mackenzie en Nelly zijn door de internationale berenorganisatie 'Libearty' gered van de hongersdood in het oorlogsgebied en op transport gezet naar Ouwehands Dierenpark in Rhenen.

Brouwers moet de beren in een busje naar het dierenpark vervoeren. „Het is mijn eerste berentransport", bekent hij. „Ik hoop dat de dierenarts met me meerijdt, want je weet het nooit met die beesten. Mijn baas zit ook in dat vliegtuig, ik hoop dat hij het er levend vanaf brengt."

Victor Watkins van Libearty kijkt gespannen toe als de twee enorme kisten waarin de beesten zitten met behulp van opleggers in twee bestelbusjes worden geschoven. Watkins werd enkele maanden geleden gebeld door Britse VN-soldaten in het Bosnische Vites. Zij hadden beer Mackenzie aangetroffen in een verlaten restaurant.

Watkins besloot samen met een collega van Libearty een kijkje te nemen. „We troffen de beer aan in een kooi tussen de modder en de viezigheid. Zijn baas was vermoord en de VN-soldaten konden hem moeilijk voeden omdat het gebouw werd bestookt door scherpschutters."

De burgemeester van Vites gaf na veel aandringen toestemming om de beer naar de dierentuin in Split te vervoeren. Omdat daar geen geld was om Mackenzie en Nelly die daar al vertoefde te onderhouden, wierp Ouwehands dierenpark zich op als gastgezin.

'Berenbos'

Het dierenpark opent binnenkort een 'berenbos' waar nog 15 andere bedreigde beren terecht kunnen. In het berenbos moeten de dieren volgens de directie een rustige oude dag kunnen meemaken.

„Er is altijd hulp voor mensen in noodgebieden", zegt Watkins, „maar niemand denkt aan de dieren." Zijn organisatie stuurt dierenartsen en dierenvoeding naar gebieden waar aardbevingen, oorlogen of andere rampen hebben plaatsgehad. Volgens Watkins heeft de redding van Mackenzie voor de Engelse VN-soldaten symbolische waarde gehad. „Ze moeten iedere dag weer machteloos toezien hoe mensen aan de oorlog kapot gaan. Voor de beer hebben ze tenminste nog iets kunnen doen."

30 juli

● Terwijl de Tweede Kamer de houding van de EG ten aanzien van de oorlog in Bosnië streng afkeurde, demonstreerden gisteren op het Binnenhof enkele tientallen mensen voor een harder ingrijpen in het voormalige Joegoslavië.

FOTO HANS KOUWENHOVEN

Kroatië grijpt terug naar de kuna

ZAGREB — Het parlement van Kroatië heeft besloten de naam van de nationale munteenheid te veranderen. In plaats met de dinar kunnen de Kroaten binnenkort betalen met de 'kuna'. Daarmee grijpen de parlementsleden terug naar het fascistische verleden uit de Tweede Wereldoorlog. De kuna werd in die tijd gebruikt door het toenmalige Nazi-vriendelijke regime van Kroatië.

In het parlement werd fel gediscussieerd over de monetaire operatie. Volgens de oppositie zou het imago van Kroatië worden beschadigd door de invoering van de fascistische munteenheid. De regeringspartij onder leiding van president Tudjman echter vond de ombenoeming van de dinar in kuna historisch verantwoord. Wanneer de kuna verhandelbaar wordt, is nog onbekend.

Reuter

Een grootmoeder kust haar kleindochter vaarwel in het ziekenhuis van Sarajevo, terwijl op de achtergrond een opa afscheid neemt van zijn kleinzoon. De kinderen, die in de oorlog gewond zijn geraakt, worden geëvacueerd naar Italië omdat in de belegerde Bosnische hoofdstad geen medicijnen zijn om hen te behandelen.
FOTO REUTER

31 juli

Staakt het vuren van kracht in Bosnië

VERVOLG VAN PAGINA 1

De Bosnische president Izetbegovic noemde het akkoord van Genève, dat zijn republiek in drie ministaatjes opsplitst, 'voorlopig' omdat de territoriale verdeling 'het moeilijkste deel wordt'.

„Wij achten onszelf niet geautoriseerd om wat dan ook te tekenen. Datgene waar we nu mee hebben ingestemd zal aan ons parlement worden voorgelegd. Het is aan de parlementariërs om het te ratificeren of niet", zei hij.

Terwijl de politieke leiders in Genève overeenstemming bereikten over de grondwet van een unie van etnische republieken, besloten de militaire commandanten van de drie partijen tot een onmiddellijke staking van alle vijandelijkheden.

Na een marathon-vergadering van acht uur in de hoofdstad Sarajevo stemden de commandanten in met het staakt-het-vuren, waartoe donderdag in Genève al was opgeroepen.

President Franjo Tudjman van Kroatië zei te verwachten dat de resterende punten van een vredesakkoord snel kunnen worden opgelost, zodat het complete pakket na het weekeinde kan worden ondertekend.

Volgens Tudjman hebben alle leden van het collectieve presidentschap van Bosnië met de grote lijnen van de nieuwe grondwet ingestemd. „Er bestaat volledige overeenstemming over de grondwettelijke orde van de Unie van Republieken van Bosnie-Herzegowina. Er zullen in de unie drie republieken zijn."

Model

Tudjman zei dat de overeenkomst model kan staan voor de oplossing van andere conflicten in ex-Joegoslavië, inclusief die in Kroatië. Hij zei tevens te hopen op een 'normalisering' van de betrekkingen tussen Kroatië en Servië.

Behalve Izetbegovic en Tudjman namen aan de besprekingen deel de Servische president Slobodan Milosevic, de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic en de Bosnisch-Kroatische leider Mate Boban.

President Milosevic van Servië noemde het akkoord 'realistisch, serieus en eerlijk' en beloofde de belangen van alle drie de volken te beschermen.

Het aanvankelijke voorstel van de bemiddelaars voor een Unie van Verenigde Republieken van Bosnie en Herzegowina strookte in grote lijnen met de Servo-Kroatische eisen voor een opsplitsing volgens etnische lijnen.

Het voorzag in garanties voor de rechten van minderheden; een zwakke centrale regering zou belast zijn met internationale zaken en buitenlandse handel.

Het collectieve Bosnische presidentschap kwam tijdens de ochtendzitting met tegenvoorstellen, die de centrale regering meer macht zouden geven, waaronder de verantwoordelijkheid voor de territoriale eenheid, buitenlandse en economische zaken en mensenrechten.

De voorstellen bevatten ook waarborgen tegen de afscheiding van de Servische en Kroatische delen om aansluiting te zoeken bij Servië of Kroatië. Het was gisteren nog niet bekend of die tegenvoorstellen in het pakket zijn opgenomen.

De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft VN-secretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali schriftelijk excuses aangeboden voor een aanval op VN-troepen afgelopen zondag in Sarajevo. Bij de drie kwartier durende beschieting werden vier voertuigen van de VN vernield en zes beschadigd, maar raakten geen blauwhelmen gewond.

In de brief zegt Karadzic dat een intern onderzoek heeft geleid tot 'sterke vermoedens' dat de aanval 'een vergissing' was. De brigadecommandant uit het betreffende gebied is van zijn taak ontheven en degenen die voor de beschieting verantwoordelijk waren, zijn gearresteerd en zullen vervolgd worden. Voorts worden stappen ondernomen om te verzekeren dat een dergelijk incident van Servische kant niet weer gebeurt, 'niet bij vergissing, laat staan opzettelijk', aldus Karadzic.

Karadzic heeft ook verontschuldigingen aangeboden aan de leiders van de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad - de Verenigde Staten, Rusland, China, Groot-Brittannië en Frankrijk.

AFP, AP, DPA, REUTER

zaterdag 31 juli

Einde van oorlog in Bosnië lijkt in zicht

GENÈVE — Onder zware militaire en politieke druk hebben de moslims in Bosnië-Herzegowina ingestemd met de vorming van een unie van drie etnische republieken.

Een allesomvattend akkoord tussen de Bosnische moslims, Serviërs en Kroaten, dat een einde kan maken aan de 16 maanden oude burgeroorlog, is in zicht.

De Bosnische president Izetbegovic verzette zich aanvankelijk fel tegen het plan voor de opdeling van zijn republiek in drie ministaatjes, maar gaf zich na vijf uur intensief onderhandelen letterlijk gewonnen.

Volgens de onderhandelaars Owen (EG) en Stoltenberg (VN) is het akkoord onderdeel van een plan om de oorlog, die tienduizenden levens heeft gekost en twee miljoen mensen van huis en haard heeft verdreven, te beëindigen.

„Na een heftige discussie, waarbij alle partijen amendementen hebben ingebracht, ligt er nu een grondwettelijke overeenkomst voor de Unie van Republieken van Bosnië en Herzegowina", aldus de twee bemiddelaars.

Opnieuw bijeen

De partijen moeten nog onderhandelen over zaken als de samenstelling en bevoegdheden van een hof voor de mensenrechten en de grenzen van de republieken. Vertegenwoordigers van de drie partijen zullen daartoe vandaag opnieuw bijeenkomen. Volgens waarnemers is de discussie over het trekken van de grenzen het belangrijkste obstakel voor een allesomvattend akkoord.

De overeenkomst die op de vierde dag van de Geneefse besprekingen werd bereikt, is gebaseerd op een compromisvoorstel van Owen en Stoltenberg. Een lid van de moslimdelegatie klaagde dat dit plan 'voor 98 procent gebaseerd is op het Servo-Kroatische plan voor een confederatie'. Maar diplomaten zeiden dat Izetbegovic, onder druk van zijn presidium, kennelijk inzag dat hij de etnische verdeling niet meer kon tegenhouden na de lange reeks militaire nederlagen op het slagveld. Het was niet duidelijk of de amendementen die door de moslims zijn ingebracht — onder meer een sterkere centrale regering — werden geaccepteerd.

Tevreden

Terwijl Izetbegovic zwijgend de vergaderzaal verliet, toonde de Kroatische President Tudjman zich uiterst tevreden dat het 'belangrijkste voor elkaar is'. President Milosevic van Servië zei te hopen dat het Geneefse akkoord snel tot een beëindiging van alle sancties tegen voormalig Joegoslavië zou leiden.

Op pagina 9:
Militairen besluiten tot staakt het vuren

Servische troepen openen het vuur op Maslenica-brug

Ondanks staakt-het-vuren uit heel Bosnië gevechten gemeld

ZAGREB — Servische troepen hebben gisteren het vuur geopend op de Maslenica-brug in Zuid-Kroatië. Ook het nabijgelegen Zemunik-vliegveld bij Zadar was, volgens Kroatië, doelwit van Servisch artillerie- en mortiervuur.

Militairen van de 'Servische Republiek Krajina' in Bosnië hadden opdracht gekregen de strategische Maslenica-brug te beschieten, nadat Kroatische strijders geen gehoor gaven aan het Servische ultimatum om voor 12.00 uur de brug te ontruimen.

Volgens een akkoord tussen de Serviërs en de Kroaten zou het gebied rond de brug zaterdag worden gedemilitariseerd en onder controle van de VN worden gebracht. De VN hoopte daarmee nieuwe gevechten in het zuiden van Kroatië te voorkomen.

De Bosnische Serviërs hebben het Kroatische leger ervan beschuldigd de gewelddadigheden te zijn begonnen met beschietingen op een dorp in de buurt van de Peruca-dam. „Wij waren genoodzaakt de beschietingen te beantwoorden. Wij hebben de VN-vredesmacht over ons besluit geïnformeerd", aldus een zegsman.

Veroveringen

Ondanks het afgekondigde staakt-het-vuren zijn uit heel Bosnië gevechten gemeld. In Sarajevo kwamen desaltniettemin de militaire bevelhebbers van de drie strijdende bijeen om het twee dagen oude bestand te bestendigen. In Centraal-Bosnië lijken moslim-milities wanhopig te proberen zoveel mogelijk gebied te veroveren zolang de onderhandelingen in Genève niet zijn afgerond.

President Izetbegovic heeft gedreigd zich uit het vredesoverleg in Genève terug te trekken, omdat de Bosnische Serviërs naar zijn zeggen aanvallen uitvoerden op de berg Bjelasnica bij Sarajevo en rond Brcko en Gradacac in Noord-Bosnië. Ondanks het dreigement zal Izetbegovic vandaag in elk geval nog wel naar het vredesoverleg komen.

De Kroaten hebben melding gemaakt van een bloedbad door moslim-milities in het dorp Doljani, ten noordwesten van Mostar. Er zouden vijftig Kroatische kinderen, vrouwen en bejaarden in koelen bloede zijn gedood. Volgens de Kroatische televisie bestaan er filmopnamen van het drama.

Vredesoverleg Bosnië stokt

Aanvallen op Servische doelen pas na toestemming Boutros Ghali

NEW YORK — VN-secretaris-generaal Boutros Ghali heeft de Verenigde Staten laten weten dat luchtaanvallen op Servische doelen in Bosnië pas mogen beginnen als hij toestemming verleent.

Boutros Ghali heeft de Navo alleen gevraagd de bereidheid te tonen tot militaire actie over te gaan in Bosnië als de Serviërs hun aanvallen op Sarajevo voortzetten.

Nu de Navo op dit verzoek is ingegaan, zal president Milosevic van Servië en de Bosnisch-Servische leiders te verstaan worden gegeven dat ingrijpen volgt als zij hun 'onaanvaardbare acties om Sarajevo en andere moslim-steden te vermorzelen' niet staken.

Volgens een VN-zegsman gelooft de secretaris-generaal in een 'diplomatiek effect' van het dreigement. De voorbereidingen van de verdragsorganisatie voor acties in Bosnië zijn bedoeld om de onderhandelingspositie van de moslims in Genève te verbeteren, aldus een Amerikaanse diplomaat in Brussel.

Vredesonderhandelaar Lord Owen (EG) waarschuwde evenwel dat het Navo-besluit de sfeer van het overleg kan 'vergiftigen'.

De Navo-ambassadeurs komen maandag bijeen om de details uit te werken van een mogelijk ingrijpen om de belegering van Sarajevo te breken en de hulpverlening aan de stad te garanderen.

Op pagina 7:
Serviërs: Moslims hopen op

Serviërs: Moslims hopen op luchtacties van Navo

GENÈVE — Bosnische Serviërs beschuldigen de moslims ervan dat zij met een groot offensief het vredesoverleg proberen te blokkeren in de hoop dat de Navo luchtacties zal beginnen tegen Servische stellingen in Bosnië-Hercegovina.

Met het 'totale offensief' zouden de moslims tevens trachten zoveel mogelijk land in handen te krijgen.

Dreigement

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, noemde tevens het dreigement van de Navo om luchtaanvallen op Servische stellingen bij Sarajevo uit te voeren een obstakel voor het vredesoverleg.

Volgens hem worden de moslims daardoor aangemoedigd geen concessies te doen. „Wij waren dichtbij een oplossing toen de Navo zich ermee ging bemoeien. Nu weigeren de moslims te onderhandelen in de hoop dat er een militaire interventie van de grond komt", aldus Karadzic.

President Milosevic van Servië en zijn Kroatische ambtgenoot Tudjman zijn gisteravond naar Genève gehaald om het moeizame vredesoverleg meer vaart te geven. In het bijzijn van de internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg hadden zij spoedoverleg met president Izetbegovic van Bosnië-Herzegowina.

Grenzen

Izetbegovic weigerde eerder op de dag te overleggen met Karadzic over de grenzen in Bosnië-Herzegowina uit protest tegen het aanhoudende Servische offensief tegen Sarajevo. Hij deed een beroep op de VN en de Europese Gemeenschap 'onverwijld' op te treden tegen de Servische troepen.

Hoewel het Navo-besluit een steuntje in de rug is van Izetbegovic, is zijn onderhandelingspositie ook verzwakt doordat de drie Kroatische leden uit het Bosnische presidium uit de onderhandelingsdelegatie zijn gestapt. Zij deden dat wegens voortdurende moslim-aanvallen op Kroaten in Centraal-Bosnië en het noorden van Herzegowina.

„Izetbegovic heeft niet meer de autoriteit namens het presidentschap te spreken", aldus het Kroatische lid van het presidium Miro Lasic. „Hij mag alleen voor de moslims spreken." Izetbegovic noemde het gedrag van zijn Kroatische collega's 'verraad'.

Gevechten

Door de aanhoudende gevechten in Bosnië-Herzegowina zijn 1,1 miljoen mensen afgesneden van hulpverlening, aldus de Verenigde Naties.

Een Joegoslavisch konvooi schepen is afgelopen weekeinde ondanks waarschuwingen van de Roemeense autoriteiten door de Roemeense sluis in de Donau gevaren. De tocht betekent een schending van het het internationale embargo tegen kleinJoegoslavië. De sleepboten Velebit en Kumanovo trokken elf tankboten en een vrachtschip door de IJzeren Poort onder dekking van de nachtelijke duisternis. Om technische redenen waren de sluizen geopend, alds de Roemeense douane-directeur Caba.

AP, Reuter

Blauwhelmen terug naar Nederland om druggebruik

Van een onzer verslaggeefsters

DEN HAAG — Elf Nederlandse VN-militairen zijn tot nu toe vanuit het voormalige Joegoslavië teruggestuurd naar Nederland wegens het gebruik van softdrugs.

Volgens een VN-militair die anoniem wil blijven, gebruiken de Nederlandse militairen daar 'drugs bij de vleet'. „Overal in Zagreb zijn vaste adressen waar we weed kopen." Het ministerie van defensie in Den Haag ontkent dat er in het voormalige Joegoslavië een drugsprobleem is. M. Beneker van het ministerie benadrukt dat een totaal van elf gerepatrieerde militairen op een totaal van 2000 'niet zorgwekkend' is.

Volgens overste A. Jofriet, jurist van de crisisstaf van defensie die twee weken geleden naar het oorlogsgebied afreisde om polshoogte te nemen, is het gebruik van softdrugs in het gebied onverantwoord. „Als de jongens thuis gebruiken, moeten ze dat zelf weten. Maar we zitten daar niet met losse munitie op de Ermelose hei te schieten. Op een post waar wapens hangen met scherpe munitie, kunnen drank en drugs levensgevaarlijk zijn."

„Als dit in Nederland gebeurd was", vervolgt Jofriet, „was het geen aanleiding geweest om de jongens uit dienst te halen. Maar in het voormalige Joegoslavië gelden de regels van de VN. En die regels zeggen: druggebruik wordt niet getolereerd."

Open brief Kámer aan EG-collega's over Bosnië

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Op initiatief van GroenLinks zal de Tweede Kamer vandaag alle parlementariërs in de overige EG-landen per brief oproepen tot steun aan een krachtdadig en eensgezind Europees optreden in Bosnië-Herzegowina.

De Nederlandse Kamerleden vragen hun collega's druk uit te oefenen op hun eigen regeringen. „De internationale gemeenschap mag en kan niet verdeeld blijven, maar moet alles op alles zetten om een einde te maken aan de verschrikkingen van de oorlog in het voormalige Joegoslavië", aldus de brief van de Nederlandse parlementariërs. Zeker de EG mag volgens hen 'niet langer blijven toezien dat de grootste schending van de mensenrechten sinds de Tweede Wereldoorlog in Europa plaatsheeft'.

De fracties van PvdA, CDA, VVD en D66 hebben inmiddels laten weten de brief te zullen ondertekenen, aldus GroenLinks. SGP, GPV en RPF zullen eveneens worden benaderd. De Tweede Kamer toonde zich vorige week tijdens een debat over de situatie in het voormalige Joegoslavië zeer ongelukkig met de verdeeldheid in de EG.

Volgens het GroenLinks-Kamerlid Sipkes moeten de EG-parlementariërs hun regeringen ervan overtuigen dat niet langer kan worden gewacht met concrete maatregelen zoals het uitschakelen van de Servische artillerie-stellingen rond Sarajevo en de instelling van een beveiligde corridor van de Adriatische kust naar centraal-Bosnië.

Andere maatregelen die in de brief worden genoemd zijn de daadwerkelijke bescherming van alle veiligheidszones, ontzetting van de Bosnische enclaves en het beschikbaar stellen van meer vrachtvliegtuigen en geld voor hulpverlening.

Volgens GroenLinks richt de brievenactie zich in het bijzonder op Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, die tot dusver zeer terughoudend zijn geweest als het ging om militair ingrijpen. Deze landen hebben de meeste VN-troepen in het voormalige Joegoslavië.

„In Frankrijk discussieert het parlement nauwelijks over de situatie in Bosnië en ook Engeland stelt zich zeer afstandelijk op", aldus de opstellers van de brief. Zij erkennen dat grootschalige militaire acties risico's opleveren voor de veiligheid van de VN-soldaten en de hulpverlening. „Maar we kunnen de 'etnische zuiveringen' niet langer tolereren en moeten bescherming van de burgers centraal stellen. Toestaan dat Sarajevo valt of nog meer wordt uitgehongerd, kunnen we niet verantwoorden. Langer wachten is onaanvaardbaar", aldus GroenLinks.

donderdag 9 augustus

Geen trek in lucht-aanval

Kritiek op dreigement VS tegen Serviërs

WASHINGTON — De Verenigde Staten worden geconfronteerd met een steeds groter verzet tegen luchtacties van de Navo op stellingen van Bosnische Serviërs.

De bemiddelaars Owen en Stoltenberg kregen gisteren bijval van de VN-commandant in Bosnië, generaal Briguemont, de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR en de regeringen van Denemarken en Roemenië.

Briquemont liet zich zeer kritisch uit over het Amerikaanse dreigement Servische stellingen rond Sarajevo te bombarderen. „Beschietingen door Navo-vliegtuigen maakt de situatie voor de 9.000 grondtroepen van de VN-vredesmacht nog moeilijker", aldus de Belgische generaal. Het is gemakkelijker dreigementen te uiten dan ze uit te

Het UNHCR is bevreesd dat de humanitaire hulpverlening in gevaar komt omdat het 'veel gevaarlijker' wordt.

Volgens bemiddelaar Owen (EG) wordt er ook in Genève, waar maandag het vredesoverleg wordt hervat, alleen nog maar gesproken over de luchtacties. „En dat belemmert de dialoog tussen de strijdende partijen", aldus Owen.

De Verenigde Staten, die luchtacties willen tegen de Bosnische Serviërs, hebben de Bosnische moslim-president Izetbegovic laten weten dat die niet waarschijnlijk zijn als hij wegblijft in Genève.

Terwijl president Clinton met minister Aspin (defensie) en de voorzitter van de chefs van staven, generaal Powell, beraad hield over Bosnië, overlegde Christopher (buitenlandse zaken) in Italië met de secretaris-generaal van de Navo, Wörner, en commandanten van de verdragsorganisatie.

Tijdens het gesprek stonden twee vragen centraal: hoe staat het met de voorbereidingen en de plannen als de Bosnische Serviërs Sarajevo 'blijven wurgen' en wie geeft opdracht voor het uitvoeren van bombardementen?

Over deze laatste kwestie verschillen Washington en VN-chef Boutros-Ghali van mening. Boutros-Ghali eist het laatste woord; de VS wil de bevoegdheid leggen bij de Navo.

Het overleg over de terugtrekking van de Bosnische Serviërs van twee strategische bergen bij Sarajevo en het vrijmaken van de aanvoerroutes voor humanitaire hulpverlening naar de Bosnische hoofdstad is intussen vastgelopen.

Reuter, DPA

Steden solidair met Sarajevo

AMSTERDAM — Honderd mensen hebben gisteravond in Amsterdam deelgenomen aan een solidariteitsbijeenkomst voor de inwoners van de belegerde stad Sarajevo.

Ook andere Europese steden, waaronder Parijs, Londen, Belgrado, Praag, Kopenhagen en Bukarest doen aan de actie mee. Tijdens de bijeenkomst werden solidariteitsverklaringen voorgelezen door onder anderen bisschop Ernst van Breda en Dragan Klaic (directeur van het Theater Instituut Nederland).

ANP

maandag 9 augustus

Hulp aan Bosnië-Herzegowina staakt door gebrek aan geld

door NATASCHA KAYSER

ROTTERDAM — Geld, geld en nog eens geld. Dat is momenteel de grootste behoefte van Islam Telalovic, voorzitter van de Stichting Hulp aan Bosnië-Herzegowina. „Het magazijn ligt tot de nok volgestapeld met kleding en voedsel, maar we moeten het ook kunnen vervoeren. Als we geen geld hebben, kunnen we geen vrachtwagens regelen om de spullen naar Bosnië brengen."

Twee maanden geleden ging het laatste hulptransport van Rotterdam naar het midden van Bosnië. „Nu is het te gevaarlijk om te gaan", vertelt Telalovic. Toch hoopt hij uiterlijk half september te kunnen vertrekken met ten minste vijf volle vrachtwagens. „Dan loopt de zomer op een eind en beginnen de problemen voor de bevolking daar pas echt goed."

Bescherming

Hij zou liever vandaag dan morgen vertrekken. „We hopen op bescherming van de Verenigde Naties als we van Mostar naar Zenica rijden. Zodra ik daarvan een bevestiging krijg, ben ik vertrokken." Van de ellende die hij onderweg tegenkomt, schrikt Telalovic niet meer. „De eerste paar keren was ik doodmisselijk. Je ziet gewonden en doden langs de kant van de weg liggen en je kunt niks doen. Dat doet pijn. Het is mijn volk."

Telalovic is een Bosnische moslim. Achttien jaar geleden kwam hij via een Kroatisch bedrijf naar Nederland om de technische installaties op schepen van Verolme te verzorgen. Toen hij bij Verolme niet meer terecht kon, besloot hij een eigen las- en constructiebedrijfje op te zetten in Rotterdam. Dat ging een tijd goed, maar nu het in de metaalsector minder gaat, ligt het bedrijf stil. Alle tijd gaat op aan de stichting die op zijn initiatief werd opgericht.

e Islam Telalovic, voorzitter van de Stichting Hulp aan Bosnië-Herzegowina, zit dringend om geld verlegen om al de door hem ingezamelde hulpgoederen verstuurd te krijgen. „Het maakt mij niet uit of ik met Serviërs, Kroaten of Bosniërs te maken heb. Iedereen heeft dezelfde problemen."
FOTO RONALD GOUDBERG

Het pand aan de Vierhavenstraat werd vorig jaar oktober gekraakt. „Het had twee jaar leeg gestaan en de beheerder, het Rotterdamse havenbedrijf, vindt het best. Ik heb contact met hen gehad en ze gooien me er niet uit. Ik hoef niet eens huur te betalen. Ze zijn allang blij dat ik de zaak heb opgeknapt en dat er geen drugshandelaren en andere criminele figuren rondsluipen." Het pand ligt nu vol met rolstoelen, zakken kleding, pizzabodems, zakken rijst en andere levensmiddelen.

Zelf Bosniër

Dat Telalovic zelf een Bosniër is, betekent niet dat de stichting alleen die groep vluchtelingen helpt. „Het maakt mij niet uit of ik met Serviërs, Kroaten of Bosniërs heb te maken, ik vraag er niet eens naar. Iedereen heeft dezelfde problemen. Bovendien, als de vluchtelingen in Nederland aankomen, zetten ze meestal een punt achter de vetes van thuis. Zo delen mensen die een paar maanden geleden nog lijnrecht tegenover elkaar stonden, nu een kamer in een opvangcentrum. Natuurlijk zijn er nog discussies, maar ze staan elkaar niet meer naar het leven."

Voor de vluchtelingen in Nederland probeert de stichting vooral een aanspreekpunt te zijn. „We hebben veel contact met mensen in de opvangcentra. Ze weten niet waar ze hier moeten zijn voor een verblijfsvergunning, sociale voorzieningen, werk en huisvesting. Daar helpen we ze bij. Het is duidelijk dat die mensen langer in Nederland blijven dan eerst werd gedacht. Dan is het wel zo prettig dat ze de weg een beetje kennen."

Zwart werk

Een groot probleem onder de ontheemden is zwart werk. Ze willen werken om in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien en nemen al te graag een klus aan, wat dan ook. Telalovic en de medewerkers van de stichting proberen de ontheemden ervan te weerhouden zwart te werken, maar voorkomen kunnen ze het niet. Hij is van plan na de vakantie een cultureel centrum op te richten. Daarin wordt ook de 'wegwijzerfunctie' ondergebracht.

De huidige 'Bosnië-Herzegowina', zoals de stichting in de volksmond vaak wordt genoemd, kan zich dan volledig richten op de hulp aan het gebied zelf. Grote bedrijven leveren voorraden levensmiddelen, kleding en kleine voedselpakketten. Als bewijs dat alle spullen (van een kindertruitje tot 2000 potten pindakaas) op de juiste plaats zijn afgeleverd, maakt Telalovic foto's.

Niet zonder trots haalt hij een dikke map tevoorschijn. De plaatjes laten zien hoe een compleet dorp zich op een lading tafelzuur stort. Wat hebben vluchtelingen in de buurt van Zenica in vredesnaam aan potjes tafelzuur met paprika? „Ze koken er soep van."

Volgens Telalovic moet de bevolking in Bosnië zich vaak in leven houden met soep, getrokken van knollen en boomblaadjes. Bij gebrek aan sigarettenwordt er thee en zelfs gras gerookt. „Dan ben je heel blij met een lading tafelzuur."

9 augustus

Komende dagen gaat 100 ton medicijnen naar Sarajevo

VERVOLG VAN PAGINA 1

„Maar we zijn al sinds 22 juli volledig paraat: de mensen, de machines en de bommen zijn gereed", aldus majoor A. Vlëtor.

Volgens De Milliano liet de VN in Sarajevo doorschemeren dat luchtacties niet worden aangekondigd. De meeste hulpverleners blijven volgens hem op hun post. Wel hij heeft enkele Amerikanen zien vertrekken. De arts Zoef Alatas en de logisticus Annemieke Heynens van Artsen zonder Grenzen blijven. De Milliano: „Artsen moeten gewonden behandelen. Bovendien vervoeren we de komende dagen 100 ton medicijnen naar Sarajevo, die daar bitter nodig zijn. We hebben voorts een team chirurgen naar Tuzla gestuurd. Alleen de hoogst noodzakelijke mensen blijven in Bosnië, maar iedere hulpverlener is daar hoogst noodzakelijk."

De situatie is hem na een bezoek drie maanden geleden opnieuw bitter tegengevallen. „Iedere keer zie je de verwurging toenemen. Er is nauwelijks voedsel of brandstof. Er moeten menselijke dilemma's worden afgewogen: gebruik je de diesel voor het oppompen van drinkwater, om brood mee te bakken of om levensreddende operaties te verrichten?"

Artsen zonder Grenzen blijven in Sarajevo

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM — Artsen zonder Grenzen geeft geen gehoor aan het dringende advies van de Verenigde Naties om de staf van de hulporganisatie in verband met mogelijke luchtacties in Bosnië-Herzegowina 'tot een minimum te beperken'.

Volgens directeur J. de Milliano blijven de 18 medewerkers van Artsen zonder Grenzen op hun post om de noodzakelijke humanitaire hulp te geven.

Het commando van de VN in Bosnië, Unprofor, heeft de hulporganisaties zaterdag aangeraden alle hulpverleners zonder essentiële taken zo spoedig mogelijk uit Sarajevo te evacueren. Ook het vervoer van hulpgoederen buiten Sarajevo wordt voor de komende dagen afgeraden we gens mogelijke luchtacties.

„Dat er luchtacties kome is op die vergadering niet me zoveel woorden gezegd, maa het signaal was duidelijk", al dus De Milliano, die gistere uit Sarajevo terugkeerde. Hi vreest dat door de luchtactie tegen Servische stellingen da de bombardementen op Sara jevo worden verhevigd.

„Dat zal leiden tot vele, vel gewonden. In zo'n situatie ku je je niet terugtrekken. Maa de boodschap van Unprofo was duidelijk: de humanitair luchtbrug valt dan stil en onz medewerkers zullen zelf voo hun veiligheid moeten zor gen", aldus De Milliano.

De ministers van buiten landse zaken van de Navo-lan den komen vandaag in Brus sel bijeen voor een beslissin over eventuele luchtacties. O de Italiaanse basis Villafran ca, waar zes Nederlandse F 16's gereed staan voor lucht acties tegen gronddoelen i Bosnië-Herzegowina, is no geen signaal binnengekome dat de operatie Disciplined Guard dezer dagen gaat be ginnen.

Op pagina 5:
Medicijnen naar Sarajevo

Bosnisch-Servische legerchef: Akkoord met VN

SARAJEVO — De Bosnisch-Servische legeraanvoerder Ratko Mladic zegt dat hij een akkoord heeft gesloten met de Verenigde Naties dat de weg vrijmaakt voor een gefaseerde terugtrekking van zijn troepen uit twee strategische bergposten rond Sarajevo.

Na overleg op het vliegveld van de Bosnische hoofdstad met de bevelhebber van de VN-troepen, de Franse generaal Francis Briquemont, maakte Mladic het 'drie-puntenplan' bekend.

Niet duidelijk

Het was gisteravond nog niet duidelijk of het akkoord ook aanvaard is door generaal Rasim Delic, de commandant van het moslimse regeringsleger. Hij verliet het overleg ruim een uur voordat het werd beëindigd.

De Bosnische president Alija Izetbegovic waarschuwde eerder dat hervatting van de vredesbesprekingen in Genève afhankelijk is van de bereidheid van de Bosnische Serviërs hun stellingen op de bergen Bjelasnica en Igman te verlaten.

Verkenning

Mladic zei dat volgens het akkoord vandaag een gezamenlijke verkenning moet plaatsvinden door de VN en de Bosnische Serviërs van de berg Igman, de enige militaire aanvoerlijn van de moslims naar de belegerde hoofdstad.

Volgens Mladic zullen de Bosnische Serviërs niet reageren op 'provocaties', tenzij zijn troepen direct onder vuur worden genomen. Hij zei dat het gaat om een volledige terugtrekking, te beginnen met de top van de berg Bjelasnica.

Reuter, AP

ERNSTIG GEWOND MEISJE (5) UIT SARAJEVO NAAR LONDEN

e Een militaire hulpverlener van de VN legt de vijfjarige Irma Hadzimuratovic op een brancard tijdens haar evacuatie van Sarajevo naar Londen. Irma werd op 30 juli aan haar rug en hoofd getroffen door scherven van een Servische mortiergranaat. Zij dreigt te sterven omdat het ziekenhuis in Sarajevo geen mogelijkheid had om haar te behandelen. Het meisje kon naar een ziekenhuis in Londen worden gebracht omdat de Britse premier Major zich haar lot aantrok nadat haar arts een wanhopige oproep tot evacuatie had gedaan.

Een hoge medewerker van de Wereldgezondheidsorganisatie, Sir Donald Acheson, zei dat de kwestie van Irma smartelijk is, maar dat haar wonden zo ernstig zijn dat zij ook in het Westen waarschijnlijk niet kan worden gered. En, hoe roerend ook, aldus Acheson, Irma is slechts een uit duizenden gevallen. FOTO REUTER